

دریم ٲوک

رباعیات

Ketabton.com

الف

که واره خلق ثنا دَ خدای کا
نور هر شه پریردی خودِ های های کا
ثنا ئی دیره دَه تر حساب تیره ده
خوک به ئی کومه ثنا په خای کا

دَ باغ گلونه عجب نمای کا
خنی غوریردی خنی آی آی کا
سوسن ته گوره په هونبره ژبه
بی حرف و صوتَه ثنا دَ خدای کا

ته قهقهه خنده عاشق که غم کا
غم کا بی تا نه تل تل ماتم کا
یوسف که هر خو شه بیه نومیردی
باء به ئی چیری له تا عالم کا

فلک کجرو دَی کارونه کج کا
دانا په غم کنس نادان فرج کا
دَ صافو میو پیالی درو خنبوی
بیا په کنس هونبره خمار مزج کا

لقمه حرامه نطفه ناپاک کا
فرزند چه وشي چاري بي باک کا
تقویٰ پہ دواړه کونہ لوي کار لري
په هر هر کار کښن خوا فرحناک کا

يو موتي خاوري زبا صورت کا
زړه ئي کڅوړه د معرفت کا
گويا ئي ژبه په خپل صفت کا
بيا ئي له خاورو سره لت پت کا

زر دئ چه زېرمه د ننگ و شرم کا
صحت د هر چا و بله گرم کا
ډېر گران کا رونه په زر آسان شي
زر په فولاد کښېږدي فولاد هم نرم کا

ژړا خوشحال له که تل دا دود کا
چه پېچمي ستا په مينه مښود کا
چه را ښکاره شي په خوب و خيال کښي
دا بځن زړه مي په دا هم سود کا

شيخان چه هسي اوږده نمځونه کا
پکښ باغونه آسونه جونه کا
پکښ رنگين رنگين گنډي ورېښمين سکښي
پکښ د سپينو د سرو گنجونه کا

هونبیار پخپله ورته ځان پر کا
نادان ورځي په قاصي غږپر کا
که دولتمن وي چه نا انصاف وي
په وړاندي وروستو ځان د کپر کا

مردان نن جنگ کا آشتي سبا کا
چه سره کښېني صلح و صفا کا
څو ئې ژړا وي هونبره خدا وي
څو ئې جفا وي هونبره وفا کا

ځني يوه کا ځني دوې درې کا
په انځورنو کښېدې سرې کا
د دنيا خلق ياري ياري کړي
چه سود ئې نه وي ياري پرې کا

ما ډير ليدلي دي چه نرد شطرنج کا
ځني شطرنج کا ځني صد رنج کا
ځني نتلي د دو و یک دي
ځني ذوقونه په شش و پنج کا

څو د زړه خاندي خوله د خدا کا
چه زړه د ژاړي سترگي ژړا کا
مدار د هري چاري په زړه دي
زړه د مفتي دي هره فتوا کا

هندو دَ قندو وزن په تلو کا
خوشحال ئې گوره تر لب وتلو کا
شکري وخورې مزه ئې ولاړه شي
خوړې خبرې لذت تر تلو کا

وخت دَ قيامت دي خدر له هر چا
پرېکړه خوشحاله باور له هر چا
وروڼه که زويه دَ خپل غرض دي
پکار کښي يشي ټټر له هر چا

دا پند د هر څوک سره سند کا
هوښيار به نه وي چه څوک حسد کا
همراه چه ښه وي بد سرې ښه کا
همراه چه بد وي ښه سرې بد کا

چه له حرامه سرې نفوت کا
خداي به ئې آرت حلال نعمت کا
هوښيره به لوئي مرتبې مومي
چه دَ نېکانو سره صحبت کا

خوشحال چه تشه مينه په بل کا
تر خلق به پورته خالي ويل کا
خدا ئې ور پرېرده يو هسي يار لري
په قهر راشي روته ښکنخل کا

په باغ کښ خلق په ميوه شخوند کا
په خوله کښ هره مېوه خپل خوند کا
ترخه هم ښه دي په دا جهان کښ
د خورو قدر ترخه خرگند کا

لوئي هغه ده چه لوئي خدای ورکا
لوئي هغه نده چه ئې کتخدای ورکا
لوئي له خدایه ده نه له همایه ده
د خدای په حکم سيوري همای ورکا

په گل چه هونبره مينه بلبل کا
سپل د بلبلو باندي غلغل کا
د ښايسته وُو عاشقان ډېر دي
عالم به ولي هيداد د گل کا

ډېر ډېر فکرونه چه آدمزاد کا
عقل ئې ولاړ شي جنون بنياد کا
چه ډېر دروغ وائي فسق فساد کا
خپل خان پخپله په بلا ياد کا

قابل که تنبتي دولت ته شا کا
دولت ئي مخي وته راتله بيا کا
بدر هلال شي هلال شي بدر
په کم وکاست کنس کله پروا کا

خاص به له عام اختلاط کم کا
که کا بد کار کا په خان ستم کا
پرانگ چه گيدرو سره جار وزي
خپل خان پخپله له گيدرو سم کا

خوک چه له خلقه شور و غوغا کا
ناپوه حريص دي هغه چه دا کا
چه عاقلان دي چه صابران دي
هغه به کله جنجال له چا کا

هوسيار به مينه په ورمونو زياته کا
ورمونه وایم که خوک مخ راته کا
محتاج د نورو نورو نغريو شي
سري چه خپله کتوه ماته کا

مخ چه په پسرول سره و تا ته زب کا
گڼه يو تگ وي مکر فرب کا
مخ هم هغه گڼه چه پسرول ئي نه وي
تاخت د په دين و په دل شکب کا

عاشق د هيڅوک ملامت نه کا
زړه ئې خپل نه دئ ويل دي څه کا
اور ئې د عقل په خونه ولگي
چه د دلبري سترگي تر زړه کا

قاضي چه اوم وي بي علمه کار کا
هم خپل ځان خوار کا هم خلق خوار کا
غلط غلط لولي خطا خطا وائي
وسل لعنت ته خپل ځان تيار کا

شيخان چه هونبره بندگي طاعت کا
که اجر غواړي څه قباحت کا
هغه بنده به نابود بنده وي
چه به په طمع د څښتن خدمت کا

احمق چه وپوښتي خپل زړه زبان کا
په ويل گډ شي ويل شان شان کا
هر چه په زړه کښن څه نېک و بد لري
هغه به واړه ورته بيان کا

گل چه په باغ کښن جامه رنگينه کا
خو چه تازه وي بلبل پرې مينه کا
په ښه صورت سره په ښه نگهت سره
گل د بلبلي مينه متينه کا

وگري واره کارونه خپل کا
مردان هغه دي چه کار د بل کا
شوک چه آرام گتبي د نېکو نام گتبي
د خوړو زړونو دارو به تل کا

خني په علم گردن دراز کا
خني په زهد په شيخي ناز کا
ما سر نيولي د عشق په کار دي
ما د پدا کښن خدای سرافراز کا

سیلاب په خو شاخکي غوبر پيدا کا
بنیاد ئې نشته غر پر پدا کا
چه لوي وي نور ئې صفت ثنا کا
درياب چه لوي وي کله غوغا کا

چه خاندی نورو وته کتل کا
ژاره خوشحاله دا خوي که تل کا
سترگي ئې نه دي دواړه قصاب دي
چرې په لاس کښن واره کتل کا

بې له بندگۍ د بنده نور هيڅ نکا
په لږ په ډېر دي له څښتن پيچ نکا
که ئې و مرگ ته په قهر وکاري
بنده د تېښته د څښتن له قليچ نکا

چه طبيبان مي د رنځ درمان نکا
رنځ مي که ډېر شي بيا د ارمان نکا
کفر که گورې فرمان د نفس دي
مؤمن به هيچري د نفس فرمان نکا

که څوک پيدا شي چه عدل و داد کا
غور د درمنو په داد فرياد کا
چه مقرب دي عرض ئې لگېري
عمر ئې ډېر شه خوشحال د ياد کا

توره چه بيا مومي غازي غزا کا
توره چه نه وي غزا ته شا کا
توفيق له تا نه تقوا له ما نه
توفيق چه نه وي څوک به تقوا کا

يُو چه رشتيا کا دويم دروغ کا
عجب که کار په دروغو روغ کا
رشتيا غوري دي دروغ متياخ دي
چراغ په غورُو سره فروغ کا

خان به په قدر هغه فرزند کا
چه چاري واره د پلار پسند کا
روش ئي واره د پلار روش وي
خپل نوم تر پلاره تر نيکه بلند کا

چه ډير دخول کا يا ډير خوراک کا
چه ډير ويل کا خان به هلاک کا
دخول ډير خر کا خوراک ډير ستور کا
په سپري هوش کسب د سپري خپل ژواک کا

لينده هغه خکوه چه مټ د خور نکا
بښخه هغه کوه چه زور د لير نکا
د هغې غوښي کباب په خوله مکړه
چه په سکرو ئي کتره خبر بير نکا

خوک چه بد ذات ته علم هنر ورکا
خوني رهزن ته توره خنجر ورکا
د خان غليم به د گرگ بچري ساتي
خپل به ئي نشي که خپل ځگر ورکا

گني بند بند کړه و تا شکر درکا
سر د صدف پریکړه و تا گوهر درکا
بتر تر کاني مه شه خوشحاله
کاني چه وسپخي و تا ته زر درکا

نه سرداري ورکا نه زر داري ورکا
نه لوي ملکونه اوبه جاري ورکا
چه له ازله خدای خوک نمخلي دي
هغو سړيو ته خدای هونسياري ورکا

چه نوکري کا خوک ډپر گنده کا
سړي آزاد وي خپل خان بنده کا
تر آزادي نه بهتر هيڅ نشته
چه خوک په کور کښ خپله دنده کا

اولاد چه ښه شي راحت د زړه کا
اولاد چه بد شي ښه پلار مور پره کا
اولاد چه ښه شي بد مور پلار ښه کا
اولاد چه بد شي رنخور د زړه کا

ما وي نن شپه به را سره تېره کا
راته به شمع د مخ برسېره کا
سنگين مي بخت و چه درسته شپه ئې
وعده د وصل له دل و هېره کا

هونسيار به هيچبيري بي خايه كار نكا
هم به بي وخته د خولي گفتار نكا
په خوله په لاس به هيخوك آزار نكا
چه بد كردار دي هغه به يار نكا

سړي آزاد وي آز ئي بنده كا
بنده لا پرېرده لا ئي گنده كا
هونبره خواربيري خو آزاد زړه لري
په خو خو رنگه ئي بيا شرمنده كا

هونسيار به هيخكله ويل باطل نكا
هم هر يو چا ته دراز ويل نكا
د خپل راز خاي به ئي ننه په زړه كښ وي
د زړه بي حكمه به خبره تل نكا

طمع بلا ده اصيل بنده كا
ښه ښه سړي وي دا ئي گنده كا
ما ډېر ليدلي دي چه طمع نلري
په بادشاهانو پوري خنده كا

سړي د نيكو عمل ارشد كا
دا ئي هاله وي چه بخت مدد كا
چه بخت ئي ښه شي عمل هم ښه كا
چه بخت ئي بد شي عمل هم بد كا

ڊير دي چه تا ته خپل خان ملک کا
په بنو خبرو خان په فلک کا
نعوذ بالله چه بنه ئي خير کړي
شیطان تر خان پوري لکه کودک کا

چه عاشقی ته هوا هوس کا
خپل خان د وژاري خپل خان د خس کا
چه عشق مي وليده پرې خدا راشي
چه عاشقی ته هوا هر کس کا

سفله پخپله خپل خان رسوا کا
چه دولتمن شي غيري هوا کا
سفله قاضي مشه شراب روا کا
سفله طيب مشه رنخ لا دوا کا

چه په خواني کښ پرهېز د کک کا
که آدمزاد وي کار د فلک کا
پرهېز پري لره په کار دئ
تش د په وخت د خواني زړه ډک کا

ژوندي که هر خو ژړا غوغا کا
مړه کله بيارته راتلنه بيا کا
سکه لکه دود د ژونديو شه دئ
دئ د په صبر کښ کار د دنيا کا

دَ اور دَ تیغ سَرَه سَری بازی نکا
له مار لیم سَرَه مهم سازی نکا
چه نه تدبیر لَری نه جود نه توره
هغه سَری به سرفرازی نکا

زر دِی چه هر چا ته اعجاز معلوم کا
معدوم موجود کا موجود معدوم کا
وینخه مبرمن کا خادم مخدوم کا
زر په سندان کنسپردی د سندان هم موم کا

مغرور په چرخ مشه که د سلطان کا
زبون دَ چرخ مشه که د چوپان کا
خواره ترخه ئی بقا هیخ نلَری
نوی نقشونه به هر زمان کا

خیز چه کم باب شی عزت پیدا کا
زنگی په هند کین قیمت پیدا کا
حلوا چه مور خوری لذت ئی نه وی
دوپی په وری لذت پیدا کا

نوری نوری سَرَه موافقت کا
ناری ناری سَرَه موصلت کا

طوطي طوطي سره موانست کا
زاغ دَ زاغانو سره الفت کا

که هر شو سعي کوبنين شوک وکا
نه به بنه بد کا نه به بد بنه کا
وايي چه زوي مي هوسيار قابل شي
چه خدایي ئي نکا خوشحال به شه کا

مرد به دَ تَبْرُو چارو ارمان نکا
رنخور چه ومري شوک ئي درمان نکا
مردان هغه دي چه شرم ننگ لري
لاف دِ دَ شرم دا بي شرمان نکا

غني که هر شو دَ زرو وپش کا
پروا پرې نلري صبر دروېش کا
دا صبر بنه دي دَ غني تر ورکړو
صبر به نور نور نعمت در پېش کا

نامرد هغه دي چه و چا شه ورکا
منت دَ پاسه ورباندي زبر کا
په رنخ کبن ومره هغه دارو مخوره
چه په منت ئي و تا شوک درکا

پلو که کنبلي له مخه ليري کا
راته په مهر خندا خبري کا
ما به توانگر کا د لعلو درو
هم را به توئي تر خولې شکري کا

پايښت ئې لنډ وي چه شوک لباس کا
مخ به ئې تور شي چه کوز او پاس کا
په شان شان خولې دي شان خبري
نادان چه وائي هونسيار قياس کا

هغه باز چه په عصفور غوتې کا
که دې شه باز دې کار د بانې کا
د بزرگانو همت بلند بويه
کار د په قدر د مرتبې کا

ب

فولادي توره وي که لويه تبه
تر دا لا بده ده بد گويه ژبه
ډېري بلا نه در شخه اوږي
ژبه که بند کړې د پند طالبه

په واک چه نلري په کام کبن ژبه
که گنگ شي ښه دې په لويه تبه

په بده ژبه به ځان ځي جهان ځي
ایمان لا هم ځي واروه طالبه

طالع که دک لرم له هره عیبه
یو کار می ښه دئ بېشک وریبه
چه شوک می پاڅي په غلېمی
ور باندي پرېوزي بلا له عیبه

چه ډیر ویل کا په ډېره ژبه
خو ئې چه ژبه هونبره ئې تبه
د باغ بلبلو وته نظر کا
په خپله ژبه د قفس طالبه

د میو مسته هغه محبوبه
درسته په مشکو په گلابو ډوبه
سر توره راغله خپرې زلفیني
بوسه ئې راکړه تر قندو خوبه

چه زړه فارغ لري له مکره ریبه
هغه به مومي نصرت له غیبه
د بل په عیب نظر هاله لره
که ځان د خلاص وي له هره عیبه

بِنَحْهَ چَه خِلاصَه وِي لَه هَرَه عيبه
زِرَه نِي خالي وِي لَه مَكْرَه ريبه
په مصلحت به نِي چَرْتَه بيا مومِي
مَگر پيدا شي چَپْري لَه عيبه

خو شو فِکْرُونَه شو شو آشوبه
زِرَه مي په غم کِنَب سترگي بېخوبه
دا خُل مي وشوه په مخ کِنَب سوبه
نور توبه توبه لَه مِيَن توبه

لنډِي به وا نورِي لَه لنډِي توبه
لولِي به وانورِي لَه لولِي توبه
که همه عمر سپي حلوا خور وئ
مَنَع به نشي سپي لَه سپي توبه

خوږه نمرِي دَه که خوږه ژبه
چه خوک پرې خپل کړې خما صاحبه
هنر هم دا دئ که دا هنر لرې
چار به د تل وِي تر سيال غالبه

چه رَو يو نه وِي دَ زِرَه دَ ژبي
تل به نيولي وِي هغه په تبي
چه بد بوئي لري ډېره تريخي لري
خکه غوڅپري سر د تربي

سړي خالي شول له سړي توبه
د چا چه گورم فتنې آشوبه
په بل کښن شل دي پخپل کښن سل دي
بل وي که خپل وي ترې توبه توبه

ت

تيراه مي وليده راغلم تر سواته
پښتون مي وليده دا لوي لوي ذاته
عقل همت مي د چا و نه لیده
په بيارته راغلم ناست يم ملاماته

چه په وار وار ئې له ما نه بوته
خما خوبي ئې په چرته بوته
پيري وکړې را باندي چاري
فولادي توره يم خورلې پروته

په چرته لارې د لوبو وخته
ته چا تالا کړې د خوانی رخته
پرې خبر نه وم يو اوه غله وه
راته په خو وه شپه ورځ يکلخته

نېکان له خپله خوږه خصلته
خلاص وي له هره عيبه علتته
عفو بدانو لره پيدا ده
نو ميدي مکره ته له رحمتته

نه ننگ نه شرم نه حميت شته
نه مهر مينه نه محبت شته
زويه چه لوي شي زوال د پلار غواړي
نن په دا دور دا قباحته شته

که د په تن کښ د نس هوا شته
بالغ لا نه يې نه د صفا شته
که کار په حکم د روح آغاز کړي
فيروزمندي د په دين دنيا شته

که هر خو کاندې خه کمي زياتي
ميخوري پښې کا د ځنو ماتي
که ئې خلل په ايمان کښ نه وي
مؤمن به نشي په دورخ پاتي

مخ د ساقې گوره خو لا بهار شته
غور په رباب لره خو ئې لا تار شته
شيخان د ژاړي ته خنده رند اوسه
غم د گناه مکره چه استغفار شته

که مرد یې مه پریرده مردی له دسته
مرد دئی د پاسه بنځه ده پسته
مرد چه تر بنځه پوري زبون شي
مردی ئې نیست شوه بنځه شوه هسته

هنر مي جور کا و تخت و تاج ته
طالع مي ناست دي تاخت و تاراج ته
بل ارمان نلرم ارمان مي دا دئی
چه پيري راغله خما علاج ته

چه ئې کاسه کره د مجنون ماته
مینه ئې لا شوه په ليلي زیاته
جور د کنبلیو په معني مهر دي
بنکنخل ئې بنه دي تر بنه نباته

چه پکنس لوي شي بې مصلحته
خونه خالي شي له برکته
تر بدبخت زويه نيکبخته لور بنه ده
فرزند د نه وي بې سعادتته

لکه چه شوي دي خما له دسته
شوي به نه وي له مي پرسته
شهوت بلا دئی سړی گمراه کا
د ده مستي ده تر هر خه مسته

دَ چا په مرگ شي خونه ميراته
خما بې مرگه شوه لاته پاته
ښه چه دا هسي شوه زه هم پرې خوښ يم
چه لا را نشوه دا بلا زياته

چه بدي چاري ښې شي' و چا ته
هغه سازبېري بدي بلا ته
چه کار د کړلو وي په کښ کاهل شي
تر دې بد خوي نشته دوهم و ماته

که د گلابو د گل خارونه شته
بيا ئې په گل کښ ډېر ډېر کارونه شته
اول ئې روي گوره بيا ئې ښه بوي گوره
بيا ئې پسولو کښ خه کوپارونه شته

که ډيري کښلي په صورت بزگي شته
لکه مهروده د کومي پرگي شته
هر چا چه وليده زړه ئې پرې بايلو
خوشحال وېرېري د ده هم سترگي شته

ښکار د توپک نشته نه ښکار د باز شته
که مي په زړه کښ د دواړو راز شته

کتاب قلم لرم اوس پرې وېرېرم
دا د پيرۍ ناز او نیاز شته

چه زه ئې وروستم نيژدې و گور ته
بيا ئې راوستم د دنيا کور ته
له سخته رنځ ئې تندرستي را کړه
گوره ساتي مي بيا کوم شر شور ته

ستا تر چشمانو خمار د مل کښېناست
ستا تر خبرو ږغ د بلبل کښېناست
چه د رخساره ورته ښکاره کړه
ځکه په سپينو خولو کښ گل کښېناست

خو د دولت شته هونبره عزت شته
خو د صحت شته هونبره راحت شته
چه پيري راشي دواړه په مخ وړي
که د دولت شته که د صحت شته

هر څوک چه کار کا بې مصلحته
هيڅ به و نه خوري بر له دولته
که بخت ئې هر څو کا رونه ساز کا
خالي به نه وي له ندامته

چه کار ئې بیا ئې فلک په کښته
چاري به کاندي بې مصلحته
کجیر که څیر دی چه بې تدبیر دی
په خزه بند شي له دې شامته

مهر په زړه کښ ځما د یار نشته
ځما په زړه کښ صبر قرار نشته
نه څوک غمخور لرم نه زر نه زور لرم
و چا ته دم وهم ځاي د گفتار نشته

ژبه مي نه دري بې نصيحته
وايم د عمر له حلاوته
اول ځواني ده بیا تندرستي ده
بیا ئې خوبي ده له ښه دولته

چه مستغني وي له نصيحته
هغه به نه وي بې قباحته
یا به احمق وي یا به بد ذات وي
یا به محروم وي له ښه دولته

چا ته به زار وايم چه مي زاردار نشته
غم مي به څوک اخلي چه غمگسار نشته
کيميا به بیا مومي وفا به نه مومي
هزار ياران لرم يو وفادار نشته

چه باز دِ ولاړ شي چپري له دسته
په غره په سمه کړې ورپسي مرسته
هنر هم هسي یو ياغي باز دې
طلب ئې نه کړې په همت پسته

تبراه مي وغوښت رسم مي وکوت
رنځ مي د دواړو ځايونو ولوت
يم دئ که غم دئ په برمل مول کښ
په گرولو مي پوستکي وخوت

کامل چه وگوري و کائنات ته
نظر ئې وشي و هر ذرات ته
په هر ذرات کښ هستي د حق ويني
دليل ئې ورولي د حق و دات ته

پرهار په ده باندي که د سوزن نشته
عاشق شهيد دئ په دا کښ ظن نشته
د شهيدانو جنازه بويه
د شهيدانو غسل کفن نشته

غم دئ که غر دئ را باندي پرپووت
که سرې لمبې دي زړه مي پرې کښپووت
را باندي تل تل د غم تاخونه دي
زبون ئې بيا موندم خورا پسې ووت

ث

درته پښتو وایم صافه سلیسه
بهره که واخلي له دې حدیته
ذات ئې خبیث دئ هندکي هر گز مکړه
چه ترې پیدا نشي یو شو خبیته

ج

که مي په سر شې د میني تاجه
نور مي به خلاص کړې د غم له باجه
بپرد د تا د قدر خبر نه دئ
ما ته را درومه د عشق تاراجه

بڼځه چه ورشي تر چل و پنجه
خوبي ئې ولاړه مار ده بې گنجه
که ځان ترې مومې ترې په ستنه اوسه
خلاص ئې له رنج شه خلاص ئې تر گنجه

خ

اې چه د نول دئی خما له مخه
د رقیبانو په بده رخه
په عشق کښن مرد اوسه پروا ئې مکره
زه به د نه کرم د چا په سخه

خلق په ما کا کینه هم رخه
که خدای می نکا د چا په سخه
بېل شوم له یاره ژوندی لا پام
خو ډېر شرمېرم د یار له مخه

د

زمانه اور ده ته لکه سپانده
که نن و نه سوې په اور کښن گانده
هم به لوگي شې هم به ایرې شې
که ژاړې ژاړه که خاندې خانده

باران چه وشي په پتي باندي
هاله تازه شي خوبي کاندې
زړه می پتي دي باران د مهر
پرې تازه کېرم خو راته کاندې

سړي څه څيز دئ چه څه به كاندي
خالي تش نوم دئ اختيار پرې باندي
که بادشاهان دي که لوي خانان دي
زور ئې هيڅ نه دئ د قضا په وړاندي

تبري چه سخت وي ساعت پرې باندي
خوړې اوبه ورشي سړې ورباندي
وخت د اهاډ وي ته راته ووايه
چه څو خوښي به حاصله كاندي

اوبن مي تيار دئ کجاوه باندي
ياران مي لارل واړه د وړاندي
دايم روان يم ورپسي درمم
جرس فرياد کا خبر را كاندي

و ما ته څو ستايې شيخه نابوده
د جنت حوري نور نور مقصوده
نن به گلرنگه معشوقه گورم
ځما توبه ده له نسيه سوده

که هر څو دودي درازي بلېردي
په مرگ به واړه په مخکه کنېردي
حاصل د عمر خو دا دوه توکه دي
چه وړاندي وروستو د وروستو پرېردي

مرد دَ میدان دئی بنخه دَ کت دَه
نه دا خبره دَ غش دَ وپ دَه
دَ اوبس بارونه په تا خوک نه لېردي
مردي که گورې په خه خومت دَه

هم مي خيالونه هم مي بښوه زده
هم مي په عشق کښ دراز پرده زده
چه يار مي نشته دا واره هيخ دي
که يار مي وشي ياري مي ښه زده

چه گل دَ باغ کا خدا بنياده
بلبلي ژاري په ډير فرياده
خوک په خدا کرې خوک په ژړا کرې
دا چاري ستا دئی دَ صبا باده

واوره دوه پنده حُما فرزنده
طمع حرص لري خواري خرگنده
دولت دَ صبر دَ قناعت دئی
هماي چه خلاص دئی له هره بنده

که ئې دَ خضر پياله خوړلې ده
دانا هستي د ژوندون ژړلې ده
هر چه کمال لري هغه زوال لري
هستي نيستي ئې سره تړلې ده

چرگان بې وخته بانگونه کاندې
بیا څه بلا دي باندي هړاندې
زه ئې بې وخته له یاره بېل کړم
چاره ئې سازه شه په ستوني باندي

هوا هوس کړې په قهقهه خاندي
بې غمه خوب کړې پالنگ در لاندي
ښه مبارک شه ښادي درباندي
غمونه نلرې د گور د وړاندې

په کوه قاف کېن که رهبر د وړاندې
که درومي نه به وي سختي ورباندي
که بې رهبره په سم میدان درومي
څو څو بلا به شي په تا هړاندې

قافلې ولاړې تر ما دوراندې
زه کوډ بارگیر یم کته را باندي
ورپسي دروم سره ښورېرم
پرېوزم څارشکي بازي را کاندې

چه زغلوڼه د آسونو کاندې
نظر د کوز لري په مخکه باندي
چه آس په لوړو ژورو زغلي
آس ئې پرېوزي تر ځان د لاندي

خوک چه خبر شي دَ خط له خونده
قلم به نبردي په حرف بي بنده
شماره دَ نورو حرفونو خو کرم
چه يو الف دي په درې پيونده

زمانه اور ده اي نا نغتانه
ته وچ لرگي ئې نه لسته تانده
دا اور به تا وته په منډه درشي
که ژاړې ژاړه که خاندې خنده

ته دا وينا کړه له ما نه ياده
بهره آخله دَ بهار له باده
لکه دا باد ئې په واپو ونو کا
هسي به ستا کا درونه بناده

وږي چه نعن مومي شکر دِ کاندې
غوږي که نه مومي پاسه ورباندې
ستړي د شکر کا که آس ئې نه وي
په لار که خر ويني تر ځان دَ لاندې

چه سختي چاري لري دَ وړاندې
په خو بي غمه په قهقهه خاندې
هسي په زړه کنب فکرونه کړې
چه هونبره خوک دي تر خاورو لاندې

که ئې تر سپينو تر سرو کره لاندي
دا واره هيخ دئ په بدرنگه باندي
که ئې د پوزي لونگ هم نه وي
نبه مخ بي پسوله زبائي کاندي

دنيا هسي وبله بلبردي
چه خه ترې آخلي ورباندي ربردي
خبر لا نه يې په دا خبره
نامرده واروه چه کنسپردي پربردي

هغه چه عار کړي د خوشحال له پنده
بلا پرې ورو شه اسمان خرگنده
ورته زرگونه بلا خولي واز کا
سړي چه ووزي د نېکخواه له پنده

په جنگ کښ مټ کره تر بل دوراندي
نور به خبري در خني کاندي
ژوندي که پاتو شي خان د عزيز کړ
که ومړې ومړې رحمت در باندي

خزان وهلي دله نانباده
غافل مي مشه له دې ارشاده
وخت د بهار شو بيا به ارمان کړې
بهره نن آخله د بهار له باده

عاشقَ خانده نن خو چه خاندي
نبه مخ تر تا شو لاندي ته باندي
طالع که هر کله هسي مدد کا
تل تل به هسي تر ما شي لاندي

تل که بنېگړه له آدم زاده
نه نبه که وکړې څه کمي زياده
درته به خیر شي په سل بدی
هيڅ به د نکا بنېگړه ياده

زرکي چه هسي په قهقهه خاندي
هم دا خدا د کا د باز دوراندي
هر څوک چه خاندي بنادي کاندي
غمونه ورشي پر هغو باندي

خلق چه هونبره ياری کاندي
خان کا پخپله تر غمونو لاندي
مرگ ئې له ډېرو غمونو خلاص کا
منت د مرگ دئ په هر چا باندي

د

لؤلؤ دِ غابنِ ديِ ياقوتِ دِ شونلېي
دِ ډيرِ خونې وړِ پسيِ ډونلېي
چه تا شوک وويني په تا مین نشي
په زره دانه دئ يا سختي پونلېي

هونبره بلا دي و تا ته پندېي
چه شمار ئې نشته پتي برمنلېي
گوره په کومه بلا به سر شي
چه پکښ ته گرزي په منلېي منلېي

ر

دَ حسن نام لري عاشق غلام لري
باده په جام لري دَ زره هر کام لري
خيال به ته نه کړې خيال به نور شوک کا
چه دَ خوبي اسباب تمام لري

دهن دِ ميم دئ زلفيني دام لري
ذقن دِ سيم دئ سترگي بادام لري
خيال به ته نه کړې خيال به نور شوک کا
چه په دا دورِ دَ حسن نام لري

تن یو غلاف دئی زړه پکښې توره
د تور د سپین نده وینا منظوره
مدار په توره دي په غلاف نده
چار ئې په هر چا ده مشهوره

په زلفو کفر په مخ اسلام لري
د سترگو سحر په زړونو عام لري
خیال به ته نه کړې خیال به نور شوک کا
چه نن څه ځان گڼي هغه غلام لري

که ځای د امن خوراک پوشاک لري
شکر وکاره نور څه بلغاک لري
مت په طاعت کړه خلوت گزین اوسه
خضر د وخت یې که نفس هلاک لري

که خپسر خوار کړې تر توري خاوري
په هر چا سور شې تر سپرې واوري
جفا د خلقو په مخ په شا وړې
رنگ رنگ گلونه به له تنه راوړې

ارمان دي درېغه دا یو شو کاره
تل تل به نه وي تازه بهاره
تل تل به وار د ځوانې نه وي
تل تل به نه مومې مهر له یاره

چوز باز چه وونې دَ جال کوتره
پروا ئې نه وي له خپله سره
لگر که هر خو غوته تېره لري
نه برابره بيا لره بره

خبر چه نه وي دَ عشق له کاره
په هغه کس وي ياري دشواره
بې ياره عمر خه عمر نه دئ
ژر دِ په گور شي سپری بې ياره

په ما خه کار لري درومه هونبیاره
زه لیوني یم مینه شد یاره
نه خوک ادیب لرم نه خوک طبیب لرم
درد می له یاره دئ دارو له یاره

گل دَ گلابو شوې چه رنگ و بوي لري
شیدا بلبله په هر هر سوي لري
دریغه دا کار دِ په ذات کبښ نه وي
وفا دِ نشته دا خوي بد خوي لري

په ځان خبر شه چه چرته ځاي لري
چه تخت نشین یې شه هوي و هاي لري
ځاي دِ په پورته تر ملکوت دئ
چه ناسوتي شوې خوي دَ گدای لري

هونبره بدلي هونبره سندري
تمامي نه شوې دَ عشق خبري
فهم مي وکړ دَ عشق په کار کښ
ليري نيژدې دِي نيژدې دِي ليري

خوک چه ياديږي په نيژدې ليري
تر هر چا ښه دِي دَ يار خبري
خني خبري لکه مشکني دِي
خني خبري دِي مرغلي

که ريگ ماهي خورې که مړه پاره خورې
خواني چه لاره دا آواره خورې
خواني چه لاره هونبيار هيڅ نه يې
غم دَ خواني چه دوباره خورې

توري زلفيني په مخ شان شان لري
اوربل په وچولي پرېشان پرېشان لري
دَ نورو کوډو حاجت هيڅ نشته
دَ سترگو سحر جهان جهان لري

هر گوره بنه يې د زرگر هنره
چه سپين جدا کړې له سيم و زره
تر دا د پاسه کبوتر باز دې
د بنځي ها کا جدا له نره

تور غرونه سپين کړې په سپيني واوري
په سبزه شنې کړې دا توري خاوري
رنگ رنگ گلونه چمن ته ورکړې
باده! دا ته يې چه دا خه راوړې

چه را بنکاره شي خو خو طوره
خو خو فتنې لري خو هور زوره
بل فکر مکره بل گمان مه وړه
فرياد مي واړه دي د يار له جوړه

که قايم الليل يې که صائم الدهر
غم به لا ډېر کړې د خداي د قهر
د مخلصانو خطر لا ډېر دئ
سړی شکري خوري پکنس وي زهر

باغ وني وچي لري هم تري
هم ئې بهتر شته هم ئې کهتري

په سایه کوزي په ميوه ډکي
ته هغه وني گڼه بهتري

راشه ښېگړه د وني گوره
خپل ځان په نمر کا بل کا تر سيوره
په سنگ ئې ووله مېوه در واچوي
خصلت له وني واخله اي وروره

که تل تل نومړي په خوله شكري
خوند به ورنکا په دا خبري
مزه به هاله د شکرو بيا مومي
چه خوله پر ووهي چه ئې ونغري

ته يو طلسم يې بې اعتباره
له خاورو باده له ابه نازه
اول هم هيڅ وې بيا هم هيڅ شې
په ځان خبر شه د خدای دپاره

لکه مي غوښته هغه نگاره
غاړه غړی ده را سره ياره
په سخ مي مکړه د رقيبانو
دعا مي دا ده پروردگاره

حیرام یم پاک پروردگاره
تا چه پیدا کړل دا دواړه داره
محتاج هیڅ نه یې د څه دپاره
دا هونیره نقش هونیره نگاره

که ئې وفا درلې نېې دې دلبري
ولي هیڅ نه دې پدا خبري
د تورو زلفو د مهر بوي نشته
که په نمود دې لکه عنبري

که لعل و دُر دې د خوشحال خبري
چه ته ئې نه منې له تا دې ليري
بخري د هر چا جدا جدا دې
کارگان گندگي خوري طوطيان شکري

له لاري مه غریبه خوځه په لاري
که پرېوزې پاڅه خوجه په لاري
بې لاري واره غولان ددان دئ
غولان ددان نشته خوځه په لاري

تل د کمزوري وي دا يو شو کاره
مکر دروغ کا په شو انگاري
نېځه کمزوره ده ځکه انکار کا
پدا سبب ده هونیره مکاره

په خوله خبري له کردگاره
په زره خبري له کښت و کاره
فرياد فرياد دې په هسي زيست کښن
توبه توبه ده له هسي کاره

چه ښه مردان دي د دين د لاري
پتي به نه وي د ديو چاري
اوبه چه نه وي روا په شرع
هغه اوبه به گڼي مرداري

د مور په نس کښن فرښتي اي ياره
د سړي وکښي دا يو خو کاره
زرق او فعلونه، عمر ښه، بدبخت
دا وسوسې دي د خه دپاره

که زر هنره په هر وښته لري
بيا به په کار کښن توکل ته لري
خوشحاله يو نشته چه زره پرې ښه کړي
نن ورځ که زويه نمسي شپته لري

که چار د عقل لري بسپاره
چارپاي به نه کړي گويا هونښپاره
ته خاموشي زده کړه له چارپايانو
چه خاموشي لري فائده تياره

پور که دَ مَري دئِ تَنبته له پوره
اور که لوگي دئِ تَنبته له اوره
دبمن که سهل زحمت که لبر دئِ
بې غم ترې مه اوسه اې خُما وروره

دَ مار که نه وي په تن کنب زهر
سردار که نه لَري خنجر دَ قهر
دا دواړه توکه به خُما په پوهه
نه ياد په کلي وي نه ياد په بنهر

دَ بابا زويه دَ بابا پلاره
په زلفو ليلَ په مخ نهاره
يوسف که هر خو بنايسته روغ وُ
گويا سمن وُ ستا له گلزاره

بې عيبه يار نشته په ملک هونبیاره
په عيب مکره زره بد له ياره
که گرزې واره باغونه وگورې
گل به بيا نه مومې خالي له خاره

په زره مي هونبره نه دي انباري
چه ئې قلم کا په کاغذ نگاري
يا بيانيري خُما په ژبه
يا ئې قاصد کا درته تکراري

سږي چه کښنې تر سره سيوري
غارمه پرې تېروي که ته ئې گورې
رضا ئې نشي و پاڅېدو ته
که ئې لمبه کړې په لمن پوري

ثنا صفت کا عالم له ميوره
نقش و نگار لري په څو طوره
نظر چه وکا و خپلو پښو ته
زړه ئې اخته شي په ډېر ډېر څوره

خوشحاله خو به غمونه نغري
غم به د کله شي له دله ليري
سترگي مي وختي د آسمان و پير ته
که چيري وار راشي هاله خبري

څوک دئ چه اوږي له بده کاره
خو ئې وا نه پوي پروردگاره
توبه هاله بڼه ده له توبه گاره
چه ته ئې ټينگ کړې پروردگاره

د هوبسيارانو خوږې خبري
قند دئ نبات دئ شهد و شکري
نادان په مثل غل خواره خر دئ
د خوږو خوند دئ ور ځني ليري

خپل بند و بست دئی د هري چاري
پاكي مشكوكي شته اوبه مرداري
پاكي اوبه بويه زيست او روزگار لره
مرداري كله دي سزاواري

هر خوك چه لاف وهي د عشق له كاره
عاشقي چپري ده لا هسي خواره
په مرو ايرو كنب بخري چپري وي
عاشقان مړه دي د يار دپاره

شراب خوښي لري په خښل بسپاره
خوښي ئې نه وي بيا بې خماره
هر چه دولت لري نكبت د ياد لري
غره د نشي په خان يكباره

چه يادولي شي گذشته چاري
فائده نشته شته خه خوباري
كندي خوك پند واخلي خاي د حذر دئ
غلط نور نه درومي په غلط لاري

منت د چا مه وړه د يوې توري
شونډي كښې مېرډه په غوري سپوري
نور خوك لا پرېرډه كه زويه ورور وي
اور كړه د ديو په خپلوي پوري

آسمان پېرې لري ځما پسره
مه ډېر غافل شه مه ډېر بې سره
په غم كښن طمع د بنادمانې كړه
په بنادماني كښن له غمه ويره

كال د غفج او په خيبر كښن هوري
مغل بندي شوې هم كڼې بوري
همند شنواري شو آفريدي او
واړو وهلي د يادو توري

چه بادشاهانو ته واخلي توري
د دوي خبري شي په ملك مشهوري
كه بيا باور كا په بادشاهانو
هغه به ميندي په ځان كا بوري

بنځي مي وليدې ډېرې بې شماري
پاكي نېكزني بدي بد كاري
چه نكا نكا چه كا خو وكا
د مرد په غير كښن ناپاكي چاري

په لاس چه واخلي مرداري چاري
نوم شي د بنځي د زنا كاري

که نه ئې مرگ وي نه ئې طلاق وي
په مرد ئې بند شي د جنت لاري

زويه بدبخت شي پدا دوه کاره
عاصي له خدايه عاصي له پلاره
بدبخت چه کښني په گلستان کښ
گل به ئې نشي نصيب بي خاره

هغه مفلس يې که خه غنا لري
که خه غنا لري ولي عنا لري
که حق د چاري يا د آشنا لري
ورځني ولي ځان نا آشنا لري

په چا چه وشي د همای سيوره
دولت ور درومي له هره لوره
مهر د خاصو د همای سيوري دئ
په چا به وشي دا سيوره گوره

کاته د سترگو د خولې خبري
و چرته تلنه نيژدې يا ليري
دا چاري واره په لاس د زره دئ
بادشاه ئې زره دئ وجود لښکري

بې قدره نه دي د راز خبري
د راز خبري دي مرغلري
ځاي ئې دننه د زړه صندوق دي
ور به ئې نه كړې همدم ته ليري

دا سحرگړه دنيا مكاره
زويه وېزار كا له موره پلاره
چه ئې له موره پلاره ويزار كا
هسي دا هم شي ځني وېزاره

پاكان به درومي په پاكي لاري
ناپاك به كاندي ناپاكي چاري
چه سترگي نه لري ورته به څه بنښم
د هر هر باغ دي مېوې تياري

چه را ښكاره شوې د دنيا چاري
فكر مي لار شي په لاري لاري
فكر مي ستړي په بيارته راشي
د وړاندي راشي لاري حصاري

خلق چه غواړي لوري ژوري
له ما نه مه غواړه ته دا خبري
په پتي سترگي به نندارې كړم
چه راته يو دي نيژدې هم ليري

که دیر نمونځونه روژه تل تل لري
هغه به مومي قسمت چه خپل لري
که دورځي ئې دورځ به مومي
که جنتي ئې څه غم د دل لري

سخ د په کور دې چه دا خو چاري
لري په کور کښې ښې ښې نگاري
ښه ښه ځايونه ښه ښه بويونه
حمام په عطر و جامې بويدي

چه ښه زوولي وي له موره پلاره
ښه تنسته لري سپينه چوتاره
که باندي خيري يا ټکي پرېوزي
پاکيزگي ده ورته تياره

څار تر هونسيار شم د هونسيار خبري
دروغ رښتيا ئې دي واره شكري
د نادانانو رښتيا څه سود لري
چه ئې خبري دي له خيره ليري

ارمان دې دريغه ځما گلزاره
عنچه ريژېري اوس له شاخساره
مځکي "طاهر" مي در لره درغي
بدرنگ ئې مه کړه د خداي دپاره

دَ احمقانو بې خايه چاري
خه هونبره نه دي چه ته ئې شماري
بنيگره دا ده چه رنگ ئې مه گوره
ورسره مبرده قدم په لاري

نن په نظر راغله يوه وزيره
بڼه ترتيب وه هم تر كشميره
زلفي ئې بڼې وې د تيب تر مښكو
په تورو سترگو وه د كشمير ميره

خوك چه مرور شي له پيره ميره
خالي به نه وي له غمه ويره
زړونه چه زړونه دي لكه ماران دي
زهر و مهره لري په خان خبيره

هندكي تور سكان دي له موره پلاره
پښتانه واړه سره سپين اي ياره
تاثير كه تخم آب و هوا لري
ته واړه وگڼه له كردگاره

نافي د مښكو دي دانا خبري
خو ئې پرايزې نگهت ئې نغري
د نادانو خبري هوري دي
د مښكو بوي شي په هورو ليري

دين دئ كه دل دئ كه عقل صبر
له ما ئي يووړل واړه په جبر
اوس راته پاتو دا يو نفس دئ
دا به هم يوسي بچي د گبر

شته ستا خبري پناه پناه شكري
پناه پناه شكري شته ستا خبري
په هر سبي نغري په خو شكري
په خو شكري په هر سبي نغري

خما توبه ده له نادان ياره
چه ئي ياري ده ميرخي تياره
دي به د بڼه غواړي تا ته به بد شي
غم به پيدا شي د ده له پياره

پيري رانيول له ما خو كاره
ولاړم د غشي د توپك له ښكاره
چه مهر مينه ياري ترې غواړم
را پوري خاندي خوانه نگاره

خواړه د مهر وي خواړه د زهر
وريخ د رحم وي وريخ د قهر

خني وريخي واورى اوبه وي
خني رلى تندري د دهر

وفا به نه مومې له هره ياره
يارى مکره له چا هونياره
د اوس يارى د وښو خوني دي
وا ورته خونه د وښو تياره

واړه فاني دي د دنيا چاري
په خاي تل نه وي سره قراري
چه زړه ئې وتاړه باندي يکلخته
د هغو سړيو دي بخري خواري

توري زلفيني لکه سنبل لرې
خوبي د حسن زياتي تر گل لرې
چه د سړيو په زړونو گرزې
ته هغه هونبره زبائى گل لرې

ښې دي تر منځو د وطن خاوري
تودې اوبه دي د وطن واورى
زړه تا خسري د لوي درياب کړم
اوس به په کومو موجونو ما وړي

دَ گل تر پانیو نازک اندام لری
شیرین تر قندو دَ خولې دشنام لری
خیال به ته نه کړې نور به ئې شوک کا
چه پخپل حسن دماغ مدام لری

هوبنیار چه واروي دَ پند خبري
ورباندي لگي لکه شکري
نادان دَ خرونو په شمار حساب دي
دَ پند شکري په خرونو نغري

زړه چه روان شې په لاري لاري
فايده ئې وايه و ما ته باري
خو پسي درومې اندوه به مومې
تولي به نه کړې پریشاني چاري

چه راته غوټه دَ ورځيو میان لری
په زړه د خه دئ بیا کوم گمان لری
ناحق دَ بدو گمان ښه ندي
کافره نه یې ته هم ایمان لری

په چا نه پسندې گراني دشواري
په تا به نه درځي دشواري چاري
په خداړو واړه جزا سزا لري
تر پښو که لاندي کړې مېړي په لاري

ياري له بده بد خويه ياره
شلوې بڼه ده په خو اعتباره
که بڼايسته وي جور و جفا ئې وړه
گلونه کله وي د باغ بې خاره

په روم په شام شي د ليلي خبري
په هند په سند شي د مجنون سندري
عشق مي په مثل نافه د منک شو
چه بوي ئې خپور شي په نيژدې په ليري

که چيري ووينې عيب له ياره
ښکاره ئې مکره د خدای دپاره
عيب پوښي بڼه ده که عيب جوئي بڼه ده
فکر د دواړو وکره هونياره

په حق ولاړ اوسه اي ناصبوره
صبر کره صبر د صبر توره
چه شوک پلاس کا ما امتحان وکر
فتح دايم ده ورته حضوره

چه پاک زوولي دي له موره پلاره
ناپاک ئې مکره پروردگاره
دين و دنيا لره پاکي پکار ده
ناپاک به خوار وي په دواړه داره

دروېشي دا ده که تل حلال خورې
که تل حلال خورې بيا د خپل مال خورې
کښنې وعدې کړې مخ د خداي تور کړه
پردي مالونه پدا تېپال خورې

عاشق وېزار دئ له موره پلاره
پروا ئې نه شي له نوره ناره
و ځان ته شا کا تر ايمان تير شي
کفر قبول کا د يار دپاره

ښه ئې پسندلي عقل تمیز لري
خو وايې هونبره هنر هر خيز لري
موسي' د خضر په پيروي ته
د دې خبري خبر که نیز لري

که زور د فيل لري زړه د ضيغم لري
له تا چه غم لري ځني به غم لري
علاج ئې وکړه له پسه خوب کړه
په خپله خونه کښن چه مار لرم لري

۲

ته ولاړې درنگ ته خپل ځاي د درنگ كړ
په درنگ د ولي دا هونيره درنگ كړ
ستا په فراق كښ لکه نارنج شوم
غم د هم چيري ځما درنگ كړ

چه عيب نه لري كه هسي يار غواړي
دا هسي يار به په كوم ديار غواړي
بې عيبه يار به چيري بيا نه مومي
كه گرزې گرزې جهان بسيار غواړې

خدايه چه پاك دي ناپاك ئې مكره
د ناپاكانو صابون توبه كړه
چه په مخ روڼي و گور ته درومي
كرم د ډېر دئ ما هم هغه كړه

چه آئينې ته ښكاره ديدار كړې
آئيه درسته سره گلزار كړې
چه شونډي كښېردي د جام په مورگو
اوبه په جام كښ رب انار كړې

اور که بخري وي ځني به وېره کړې
غليم که څري وي ځني به وېره کړې
نور نور رنځونه به و تا ته څه وایم
بښي که خري وي ځني به وېره کړې

د هر سړي سره چه آشنائي کړې
نه چه په طمع ترې روښنائي کړې
د آشنائي سره غمونه دي
ځان به ترې ژغورې که دانائي کړې

پلار ئې په بند کړ ورور ئې بند کړ
ځان ئې هم شيخ کړ هم دانشمند کړ
اوس په غزا کېن خپل ځان غازي بولي
په څو څو رنگه ئې خپل ځان څرگند کړ

چه هونبره قهر د گوتو مرور کړې
په دا پوهېرم زړه به را سور کړې
چه اوس د نوي په لاس نيولي دي
بې بخته نه يې که دا کبر زور کړې

نادان په خپله د ځان غم ډير کړ
نابودي پوهي سره تېر بېر کړ
هغه چه هېر بويه هغه ئې یاد دي
هغه چه یاد بويه هغه ئې هېر کړ

له خپله ياره چه بد گوئي کړې
د اغيارانو چه دلجوئي کړې
حق شته انصاف شته عذاب ثواب شته
ولي دا هسي ناپېرجوئي کړې

له تا چه وېره کا ځني به وېره کړ
يا به ئې وېره له زړه بدره کړ
که ئې د وېري علاج در ونشي
مت کړه چه زر ئې مهم تر سره کړ

تعليم د زاغ و زغن که ډېر وکړې
بنکاره به پرې کله د باز په څېر وکړې
د ترڅې اوسپني توره کړه سازه
غزا به کله په هغه شمشېر وکړې

عزت په دا کښن چه هيڅ دروغ نکړې
د چا له غوره خوان آروغ نکړې
که زړه د يار ساتې د يار په راي درومه
خپل زړه چه بد نکړې بل زړه به روغ نکړې

مرد يې که هيچېري وېره ه چا نکړې
طمع له چا نکړې غم د دنيا نکړې
که لوي منصب لري خاص د بادشاه وي
له ميره پيره به خوف او رجا نکړې

رَبَّ و ما ته دولت اقبال راکر
په لون لون دَ دنيا مال را کر
حرام که شبه دَ کار دپاره
چه مي تر ستوني ځي هغه حلال راکر

غافل خور عمر په ځان کندهېر کر
اميد ئې لږ شو حسرت ئې ډېر کر
نه ئې څه ورکړل نه ئې څه واخيستل
عمر ئې هسي حبطه تېر کر

په مار چه وار جوړ کړې که گذار پرې نکړې
خپل زړه خو وپوښته چه زړه دا څه کړې
که غول توب دئ که بناغل توب دئ
خود په زړه کښ ننداره وکړې

خپل ځان ئې روغ کړ يار ئې بيمار کړ
يو څه ښه يار دئ خوشحال چه يار کړ
لا يو ناترس دئ يا ئې ياري نه زده
يا ئې پکار نه دئ تر ځان ئې څار کړ

زويو مي خوي دَ خټکو نور کړ
ځما په نقش ئې پوري سور اور کړ
وخت دَ گټني دَ نام و ننگ و
بدو زامنو را څخه خپور کړ

که شوک د وښکنځي غيرت پيدا نکړې
د ده و سر ته توره تر ملا نکړې
نه حميت لرې نه شرم ننگ لرې
مردي د نشته غيرت پدا نکړې

له دې دنيا نه به آخر سفر وکړې
پاتو به نشې که ډېر هنر وکړې
عمل د نېکو د وړاندي واستوه
ښه نام دلې پرېږده که هونبره چر وکړې

وخت د بهار دې خوشحاله خه کړې
ولي گلگشت د گلونو نه کړې
سترگي مي تتي شوې گل ته به خه گورم
پيري چاري را باندي وکړې

ما چه دا هسي در پسي ځان کړ
د دنيا کور مي در پسي وران کړ
د زړه په حال مي واړه پوهېږې
که ډېر هونسيار ئې ځان د نادان کړ

يو موتي خاوري وي هونبره دماغ ورکړي
نه په زړه کښ د عقل خراغ ورکړي
د ملک د بندو د بست خبري
فکر د کښت و د کر د باغ ورکړي

خوشحاله خو به فکر تدبير کړې
غم به د ورک شي دا کار که خیر کړې
چه نيکي بدي درته رسېږي
که حواله ئې ته په تقدير کړې

ځواني چه ولاړه ور سره ولاړې
ډېري خوبۍ که ژاړې ژاړې
بيا به په بيارته ځواني را نه شي
که ئې له پيره له طبيبه غواړې

چه چا ته ورکړې بيا ئې پرې زباد کړې
خپل ورکړه گوره واړه برباد کړې
که توره ما ته کړې په جنگ کښ هېڅ يې
کار د مړاني چه چا ته ياد کړې

درخو هوبسياره وه ځان ئې نادان کړ
نوم ئې بد اصل د آدم خان کړ
تل ئې د مور او د پلار پېغور تپاره
په زړه مينه کار ئې دا شان کړ

دم واهه نشي دا چه خدائي کړې
څوک فرعوني کړې څوک موسائي کړې
چه دواړه توکه د يو رنگ پيدا نکړل
کبريا ئې کړې که دانائي کړې

خو ډکي خوني وې چه مرگي لوټ کړې
خو خلقي ئې سره کوټ کوټ کړې
مرگ يو تريخ جام دي درته نيولي
خو به ترې خوله نيسي دا جام به گوټ کړې

اې چه له ما نه علم مکتب غواړې
دود د عجم غواړې دود د عرب غواړې
روغ يې که روغ نه يې راته ووايه
له عاشقانو چه ته مذهب غواړې

خپل د پردې کړل پردې به خپل نکړې
خصلت د بد شو خصلت به بل نکړې
غم د په بخره شو بنادي به تل نکړې
چه ناقابل يې ځان به قابل نکړې

چه کنگه پيغله شوې کبر د ډپر کړ
خصلت د واره په بل بل پپر کړ
چه سپينه خوله د ورته نومړې وه
هغه د ولي له دله هبر کړ

اې چه ياري کړې په خو شو غاړي
په تله ورکړې په خروار غواړي
يار د د خپله لاسه په گور کړ
بيا ئې په هاي هاي په ورټ ورټ ژاړي

که زه دِ ژارم چه ته مي نه ژارې
که زه دِ غوارم چه ته مي نه غوارې
کوبنس به واره ځما برباد شي
ما به دَ غم په مزريو ودارې

مخ دي له ورايه راته عيان کړ
اور دِ راپوري په خانمان کړ
نظر دِ هورې په بل بل شان کړ
آشنا مي نه گنې ځان دِ نادان کړ

خو به دِ تل وي دا اوړي پاورې
چه دِ په زړه وي په خوله ئې راوړي
خو ئې ونخوري کله به اوړي
چه بلا غوارې په بلا واوړي

په درسته ورځه چه تلاتوب کړې
دَ دنيا چاري په څه آشوب کړې
خوشحاله پاڅه دا سړي توب کړې؟
چه چرگ به وينس وي ته به لا خوب کړې

چه خيال مکېز کړې هونبره خونريز کړې
چه خپل عاشق سره خيال و مکېز کړې
رانجه چه پوري کړې په برندو سترگو
خنجر دَ جنگ او دَ فتني تيز کړې

خوار زړه مي واخيست په تا مي باندي كړ
تر ډېرُو ډېرُو اندېښنو مي لاندي باندي كړ
سترگي د باز دئ زړه مي تمخري دئ
خلاصي ئې نشته اوس ئې د وړاندي كړ

خدايه دردمن كړې بې دردان واړه
چه واړه ژاړي د ما په غاړه
خوشحاله ملك د بې دردو ډك شو
دردمن په نورو ملكونو غواړه

ز

چا ته چه شاه كيني شاه كښ پرېوزې
بلا چه غواړي په بلا كښېوزې
په خو به روغ اوسې دا فكر ښه وكړه
په پړانگ پرهار وكړې بيا ور پښېوزې

د چا چه ډك وي زړگي له رازه
كه په ويل ئې نكا خوله وازه
يا ئې له خولې نه څه بوي روان شي
يا به ئې رنگ وي د مخ غمازه

که په یجوز لا یجوز پښپوزې
واړه کوهي دي پکښ به پرپوزې
راشه په دین د قلندرانو شه
چه بې وسوسه په هر څه کښپوزې

درته به وایم دا دوه رمزه
که پوه پرې نشې لېمه د ووزه
څو چه د خپل وي خپل به د بل وي
تر سیال به نه وړې خبره کوزه

تر غرونه پرپوزه تر زړونو پرې موزه
د سرو مزریو په ډکه کښې موزه
چه څوک ئې نه پسندي هر چا ته بد وي
په هغو هسي چارو پسې موزه

په غرونو مه څه تر غرونو پرې موزه
تر غرونو پرپوزې تر زړونو پرې موزه
زړونه څه واړه برابر نه دي
درومه تر زړونو د مړونو پرې موزه

سردار ته بویه دا یو څو څیزه
چه مړني وي ځما عزیزه
داد و دهش لري دین و دانش لري
نه بې رشتیا وي نه بې تمیزه

ږ

نيستي هستي ده که ته پوهېږې
لوئي پستي ده که ته پوهيږې
بده تر هر څه په دا جهان کښ
خود پرستي ده که ته پوهېږې

زرکي د ښکار خورم بره د مېږي
د سرو اوبو يم د تودې غېږي
تنگ لنډ مي مکړه پل دا خو توکه
بي نيازه خدايه که دعا مي نغوېږي

هونښيار ته گول شه که ډېر پوهېږې
خو خاموشي کړې نه به ستوهېږې
منگي چه ډک وي کله آواز کا
څه ښه دليل دئ که پرې گروهېږې

س

خو چه توانېږې هونښه نافع اوسه
تل تل د نیکو د خصلت واضع اوسه
سود ئې تر جود تر کرم د پاسه دئ
د خداي دپاره متواضع اوسه

که ته پادشاه بې د تخت د پاسه
خدای ته گدای شه خبر شناسه
عارف د خان شه دوست د سجان شه
غیر فکرونه له زړه وباسه

زویه می ډېر دي واره عزیز اوسه
په هره چار کسب صاحب تمیز اوسه
خو یو بهرام دی په خوي ناخیز دی
لکه ناخیز دی هسي ناخیز اوسه

په زړه د دواړو خلقو نیکخواه اوسه
هدایت کړوني د هر گمراه اوسه
طمع له چا مکړه سخا په هر چا کړه
بې تخت و تاجه لکه بادشاه اوسه

خوي د خوشحال راوړه په زړه خوشحال اوسه
په زړه حلال اوسه په خوله حلال اوسه
مین په شرم دینمن د مال اوسه
د نور چا مشه د ذوالجلال اوسه

که هر خو ډېره ده دنیا تر قیاسه
ځای د دنیا کړه تر زړه د پاسه
زه به فتوي درکړم چه باک ئې نشته
دنیا سودمنه وي و تا ته ناسه

په عدل و داد کښ په هر چا سم اوسه
وقار هم دا دې په توره کښ کم اوسه
که ته په کبر د ځان لوئي غواړې
گيډي د وژلو يې يو مار لرم اوسه

طباحت چه ووزي تر يو شو لاسه
ورځني وخورې د پاسه پاسه
پاتو خوراک ئې خوراک د سپيو دئ
په دا خبر شه سخن شناسه

په شرم ننگ کښ د دنيا ولاړ اوس
د دين پکار کښ له دنيا ولاړ اوس
په خپلو باغ شه رو رودبار شه
و بېگانه وو ته سخت لکه گار اوسه

آسمان که نه کا خست د پاسه
لکونه راشي د خوشحال تر لاسه
چه تار پتار ئې په خلق نه کا
ته دا خبره له زړه وباسه

دولت چه مومي د چا له لاسه
نکبت هم مومي له هغه ناسه
دي د په مثل پروردگار شه
بد کړې که نه يې ترې بې هراسه

ش

اندېښنې مکره ډېري دروېشه
دنيا به نه مومي تر قسمت بېشه
شکر غني لره صبر دروېش لره
که کا هم دا د کا هر چه شي پېښه

چه ئې لرزه وه په ملک له جیشه
زړه ئې ښادکام و له هره عیشه
گوره په گور کښ هغه شاهان دي
چه يرغ ئې نشي د مرگ له طیشه

ما د دانا کره دا وينا خوښه
پرانده د نه عي بي عصا کسه
طمع مرغونه په دام بندي کا
سړی خواريري له خپله اشه

ض

د ښو خبره ده په هر چا فرض
درته به وکړم پوره دوه عرض
د بدخواه ومنه د ښخو مه منه
له مرگ مه تنسته تنسته له قرض

ق

و خدای ته خوار دی بهتر د خلق
له ځانه پرې کړه باور د خلق
که خپل د خدای یې په حقیقت کښ
مؤمن د خدای شه کافر د خلق

ک

له زاغه زده کړه دا دوه درې توکه
یو چه رزق نږدی کانه ته دوکه
بل چه دُخول کا مخفي له خلقو
بل چه په تراه وي له واره لوکه

بارک مین دی په دا دوه توکه
په سپینه وازده په سپینه روکه
بولاق د وینځي په خوي خصلت دی
ور لره بویه لویه متروکه

که پند می نغورې مکړه دوه توکه
خواست د خسري له خپله روکه
دروغ خبره په خوله را مه وړه
په کار و بار کښ له واره لوکه

خونبره د خوا ده و ما ته ډکه
چه تشوي ئې په ما فلکه

هم د پيري كړه په ما تعينه
هم د مېرځي كړه د مغل را لکه

په نيلي سپور يې كركره لکه
دعوا د كبر په زړه كښن كلكه
که فهم وكړې چمجي د غلو يې
هونبره لوئي كړې د غلو ډکه

تل ئې خبري له ښه خورا که
ذکر مذکور ئې له ښه پوښا که
خپل کسب هيڅ نه واړه له ظلمه
هي توبه توبه له هسي ژوا که

گ

جن په حجاب كښن د مور له څنگه
مگر خان ژغوري د مرد له چنگه
که په صحرا گزري که کوڅه گرده شي
شده به ور کا په خپله تنگه

هر گوره ښه ئې د باغ سل برکه
سر د راوکښن د شير له تخرکه
ستا په دیدار مي سترگي خورديري
زړه مي را ووت د غم له درکه

که زره د خلاص وي د شک له رنگه
اندوه به نکړې د غليم له جنگه
برستن د خوب ده که صف د جنگ دی
دا دواړه توکه نه دي دوه رنگه

که سره ټولي کړې د کلي چرگي
نه واره چرگي نه د باز سترگي
نه دوه سو کنبلي جوته بې باکي
نه يوه کنبلي د پاکي پرگي

مغل بې قدره پښتون بې ننگه
توبه له توري توبه له جنگه
تسبيح په لاس کښ په نظام پور کښ
ناست په مسجد کښ جمدر تر خنگه

غليم مي زر دي په دا دوه رنگه
لکه چه راشي ځي مي له چنگه
بل په آسانه را لره نه راځي
بې سپيني توري بې ډېره جنگه

ل

دَ خان مي وليدلَ اخوان مي وليدل
ياران مي وليدلَ دوستان مي وليدل
چه بنه مي خير كړل واره سړي ندي
سگان مي وليدلَ ددان مي وليدل

چه ئې مخمور وې سترگي بي مله
سنبل ئې هيخ وُ تر بنه كاكله
وگوره ولاړل هغه مخونه
چه بنايسته وُ دَ باغ تر گله

راشه كه گورې اهل نا اهل
يو ابوبكر وُ بل ابوجهل
په ابوبكر محمد ﷺ نمر وُ
په ابوجهل تر سَهَا سهل

دا سبز گلونه گوره خوشحاله
گوره چه خه شي تر بله كاله
لكه چه گل دي هسي ستا عمر دي
راشه خبر شه له دي مثاله

که ډېر اغزي لري په څنگ کښي گله
اغزي د نه ويني شيدا بلبله
چه پر مين وي عيب ئې نه ويني
هر څه ئې آخلي بي تامله

ياران مي ولاړل تر خاورو لاندي شول
موره ئې پرېښوو تر مور د وړاندي شول
په گور ئې ورشم سپاندي پرې ووينم
مگر زموره دپاره سپاندي شول

چه د ليدل و هغه مي وليدل
چه د خوړلو و هغه مي وخوړل
آخر که گوري دا واره هيڅ دي
لکه مي وويل هسي مي ومنل

دا يم زه تير شوم تر اويا کاله
ته را خبر يې يا زوالجلاله
دا غم مي نه دي له اعداء ليدلي
لکه ئې وينم له خپله آله

که لوي ملا شي په لوستل لوستل
آدم که نشي لوستن دي لوستل

۱. لوستل: يعني ويل، قرائت (لوستل) يعني خپورول او تیتول او خرابول.

خُني لوستل کا خُني لوستن کا
په شان شان کبړي سبق آخيستل

وخت د پېرې راغې خوشحاله
لا د په زړه دې دا یو شو خياله
خيال د ننگونو خيال د جنگونو
خيال د دلبرو له خط و خاله

د مرد د علم د هنر له حاله
زر خبر دار شي له قيل و قاله
د نفس له حاله ئې هاله خبر شي
چه ورسره وي په يو شو کاله

خبر هيڅ نه يم له خپله حاله
حال مي به څه کړې يا زوالجلاله
تکيه مي ستا ده ستا د کرم ده
دايم در تلوني شوم ډک له وباله

که ښايسته يې په مخ تر گله
بوي د جفا ځي ستا تر کاکله
گل که زبیا دئ چه بې وفا دئ
ځکه فرياد کا خُني بلبله

گل ته گویا شوه د باغ بلبله
چه ناز ډپر مکره د چمن گله
گل وې په بخره د کنبلیو ناز دی
خبري مکره بی تامله

گل په شونډو په مخ من کلي
سترگي د باز دي بانه منگلي
که یو لک کنبلي وبله ټولي شي
یو لک من ته یې نوري من گلي

غریب یم بولم د غربت بدله
رنخور شو دواړه د بابا دله
نابود بولاق دي که بر وړي دی
راغلي مه وي تر برموله

زه هیڅ خبر نه یم له خپله حاله
هغه جنین یم بی قیل و قاله
وړي شم وژاړم مور شم خدا کړم
هونبره پوهېږم په خو اشکاله

م

دا یم که زره له دلبرو ونیسم
پسي ږندېږم زره به په څه نیسم
څو مي ژوندون دئی پدا دنیا کښ
زره به له کښلیه مخه و نه نیسم

ما وې چه تا به د ځان په رنگ کړم
لکه ملنگ وې زه د ملنگ کړم
سږ د دوهین شوم تر بله کاله
د ځان به لویه مصلې لنگ کړم

نه مرد د کفر نه مرد د دین یم
نه د گمان یم نه د یقین یم
په دواړه توکه مذبد بین یم
هم په زره تور یم هم په زره سپین یم

قرآن د وړاندي په لاس کښ جام لرم
په لون لون حلال حرام لرم
عمل مي تريخ دئی که خور کلام لرم
نه درست کافر یم نه درست اسلام لرم

لینده چه نه وي په غور یوسمه
غشي چه کور وي پر خانه کمه
نه به د نخني گذار پرې وکړې
نه به په غشي کړې غرڅه بې دمه

دا ته يې ياره که دا زه خواب وينم
تا ته يې ياره که په شپه آفتاب وينم
چه ستا د زلفو نگهت مي وليده
مه تور عنبر وينم مه مشکتاب وينم

چه جدا شوي ياران تر زړه کړم
لېمه په ډېرو ژړلو سره کړم
کښېنم بيا صبر د خدای په کړه کړم
چه صبر نه کړم وايه نور څه کړم

دا ډېر فکرونه چه صبح و شام لرم
چه فکر وکړم واره ئې خام لرم
خلق په منځ کښ د اختيار خبري کا
فهم مي وکړ د اختيار نام لرم

د څرخ له څرخه و څرخ ته ساز شوم
نيازمن د هر هر ناکس د ناز شوم
لکه په لاس د بې شناختو کښپوزي
هسي بې قدره پر ماتي باز شوم

په زړه کښن ستا د کوڅې غبار لرم
په سر کښن ستا د پيالې خمار لرم
پرېشان د زلفو بېمار د سترگو يم
زه دا دوه توکه له تا یادگار لرم

په غم د سوي لوغړن زه يم
سبا بېگا د په اوبښو اوبه يم
د عشق سپاره د په ما هرانده کړه
په رنگ څېښلي سوي په زړه يم

مست يم په سر کښن مستي د مي لرم
چه په نشا ئې کي کي کي لرم
رقص مي په تار د هغه رباب دئ
چه په نغمه ئې هي هي هي لرم

پيري په ما راغله زه ئې خراب کړم
په پېچ و تاب ئې د هر اسباب کړم
هر هر اسباب ئې له ما نه يووړ
فائده مي کومه چه پېچ و تاب کړم

يار مي کافر دئ زه مسلمان يم
د ده له بده خويه په ځان يم
زړه ئې ځما له کوگله وکښن
ځني په وېره د خپل ايمان لرم

ځار شم بلهار شم دَ يار تر نامه
دَ يار تر خطه تر ښه پيغامه
باد چه را والوزي دَ يار له لوريه
ور سره راوړي خوښي تمامه

سخ خو د ما دي چه هسي يار لرم
چه ئي له لاسه دا زړه خوار زار لرم
که راته کښنې په تا ډېر کار لرم
در به ئي پرانزم دَ گليو بار لرم

تا چه پيدا کړه هونبره اقوامه
حکمت د شه دئ يا ذوالاکرامه
تا چه پيدا کړه حکمت ئي تا زده
موره هيڅ نبرده په دا تمامه

چه ځان ته گورم لا هسي زور نه يم
چه ځنو ځنو چارو ته جوړ نه يم
چه غاښ مي پرېوتل فساد را وشو
که هر څو غوښي خورم به غوښي مور نه يم

نه زر په کور کښ نه کښت و کار لرم
وابست له ځان سره تر سل بسيار لرم
رازق دَ خلق يې په دا اقرار لرم
څه غم چه تا غندي پروردگار لرم

له خپله بخته و چا ته زار کړم
زر مي اغيار شي چه زه ئې يار کړم
نور مي توبه ده که اکورې راشي
نه به ئې يار کړم نه به ئې پلار کړم

زه که مي خور يم يا شاهد باز يم
فسق و فجور کړم گنده په نماز يم
اندوه مي نشته خبر په راز يم
په ولا تَقْنَطُوا و کرم ته ساز يم

زه تا پيدا کړم به دا قائل يم
که بيا مي وژنې دلگير په دل يم
وايې چه بيا به د بل ژوندون وي
هر چه ته وايې زه په منل يم

د کوب و چوب دي دا خو اقوامه
اول عورته واروه اي خامه
آسونه خرونه مريونه اورکي
بل رعيت دئ په دا تمامه

خالق خما يې په دا پوهېرم
حکم د حق دئ منم گروهېرم
چه د ظلوم او جهول پيدا کړم
په بد مي نيسي دا اندوهېرم

پيري په ما راغله زه ئې تاراج كړم
زه ئې محتاجو وته محتاج كړم
رنځ د پيرى دى بتر بتر شي
فائده ئې كومه چه ئې علاج كړم

منصور چه مست و له هغه جامه
جرعه ئې راغله خما تر كامه
منصور په دار شو زه به لا نور خه شم
كه راز مي ورشي تر خاص و عامه

كه ويني ژاړم گرېوان چاك چاك كړم
په غولي گرزم غوغا بلغاك كړم
په دا به تللي ياران را نشي
سكه بايدې دا دي چه ځان بې باك كړم

خواره حيرانه بني آدمه
په هيڅ غمجنه په هيڅ بې غمه
خاندې وژاړې وژاړې خاندې
دا چار د تل د ده له عمره سمه

تر غين تير شوم دا هسي زه وينم
احوال يو دوه ويني زه يو اوه وينم

ترف که درشم غفدا سبر کال دي
اوه به شل وينم دا کار زه بڼه وينم

که هر شو مست يې اي دُر د آشامه
مستي د هيشخ ده عَما تر جامه
ته لا خبر يې له ننگ و نامه
عَما مستي ده علي الدوامه

اولاد مي ډېر دي منت دَ خدای لرم
دَ واپرو مهر په زړه کښن عَاي لرم
يُو شو بد بخت دي زوال ئې ژر وشه
دَ دوي له بده خويه هاي هاي لرم

مرگ را نيژدې راغي پيری کر کرم
غابڼونه لاپل غم دَ بصر کرم
وخت دَ آرام و دَ زړه دَ کام و
قسمت په غاري په غرونو سر کرم

تل به شړلي لېرلي تا يم
بيا په دا کار کښن کبرلي تا يم
چه ستا په نه ديدن دَ عَکندن شوم
که مي ته نه وژنې وژلي تا يم

چه ځان ته وگورم ځان گنهگار لرم
د نفس له لاسه فرياد چغار لرم
حال مي به څه و ځه استغفار نه وي
شکر چه ژبه د استغفار لرم

د مرد چه نه وي وينا محکمه
په ده به نشي درغله سمه
چه يو ئې زړه وي يوه خبره
خلاص وي له همه خلاص وي له غمه

خبر د دهر په مکر دروه شوم
دا څه چه بناد شم يا په اندوه شوم
نه ئې بنادي شته نه ئې اندوه شته
دواړه فساد دي چه ښه پرې پوه شوم

مرگ را نيژدې راغي زه لا غافل يم
په شور و شر کښ د دنيا تل يم
په تور وښته مي سل گناهونه
په سپينه ږږه لا ډېر خجل يم

که ته جفا کړې زه به وفا کړم
که ته ښېرې کړې زه به دعا کړم
څو دا جهان دئ هونبره د ته وي
که ته مي نه وي نياز به په چا کړم

زويه که هسي وي لکه چه زه لرم
که هر خو ډير دي يو زويه نه لرم
يو يحيي خان نشو يو اکوري نشو
چنجو منجو دي پت به ئې شه لرم

د ښکار پکار کښ که هر خو ښه يم
چه باز مي ځان دي هغه يو زه يم
په باز که هر خو قاز و کلنگ نيسم
ريره مي سپينه شوه مير ښکار لا نه يم

دا آزمينت گوره په ما چه زور شوم
له نورو چارو په زړه کښ سور شوم
را پاتو مينه د ښو دلبرو ده
چه زور شوم لا ئې په عشق کښ جوړ شوم

خلق هوبيار دي زه لپوني يم
نه اوسني يم لا لرغوني يم
هغه چه لافي د هوبياری کا
تشي درمي دي پکښ گني يم

هونبره خطا لرم خو چه عاقل يم
هونبره هوا لرم خو چه فاضل يم

تسپې په لاس کښ زړه په وسواس کښ
ولاړ په باطلو کارونو تل يم

اوس زه په خپلي چاري خورسند يم
مال ملک مي نشته زاهد خرگند يم
خو دا عالم مي ور پسي نه پرېږدي
لا ځني نه شليرم په قسمت بند يم

توبه مي وکړه له ميو پير شوم
پسرلي چه راغي په زړه دلگير شوم
د گل په مخ مي باده را واخيسته
بيا د ځوانې و کار ته خير شوم

مرگ د نا اهل سبا بيگاه غواړم
دعا مي دا ده الله الله غواړم
ځما توبه ده د بهرام له خيره
د ده له شره امان پناه غواړم

لکه ملنگ وې زه د ملنگ کړم
لکه بې ننگ وې زه د بې ننگ کړم
څوک يې خبر د ذاته نه يم
په څه خپلوي د د ځان د څنگ کړم

په سرداری چه پوهېدلي يم
سرداري غم ده ترې ترهېدلي يم
ور ځني وتبستم په غاړي غرونو
لا ئې تر اوسه په غم نيولي يم

چه خپل عمل ياد کړم خاوري په سر لرم
ډک له گناه تمام دفتر لرم
وخت د حساب راغي بله تکيه نشته
تکيه د خدای لرم د پيغمبر لرم

که نور په نورو چارو جلي ستا يم
زه به د تورو په کار علي ستا يم
ورود د رسول دي ورباندي بنائي
که ئې له فرقه بيا تر تلي ستايم

د چا چه نه وي د سترگو شرم
درته به نه وي په پندونو نرم
ځني امان غواړه که د بسر وي
پلار والي پرېکړه د بې آزره

که د له خويه چا ته فرياد کړم
يا هيڅ دم نه وهم صبر بنياد کړم
په دواړه توکه ځما پروا نکړې
يو څه ناترس يې څه به د ياد کړم

په غم کښ شوخه بني آدمه
درباندي راشي خو خو ماتمه
شیرین یاران د په مرگ جدا شي
سخت يې چه نه چوې له ډېره غمه

زه په خپل ملک کښ خو دا دوه دم لرم
ښايسته پردي نصرت قدم لرم
یوه مي توره دويم مي ډال دئ
پدا خو توکه عرب عجم لرم

په خوب کښ هر کله بوي د دنیا وينم
جرگې جنگونه هوس هوا وينم
مگر يکلخته د دنیا سړی يم
چه نه یو شيخ وينم نه یو ملا وينم

خبر هيخ نه وم چه ورځ وه کومه
چه زووم سعد وه که نحس شومه
غمه په چرته غلط غلط درومي
غرض په ما لرې دلې را درومه

شهره په واړه عالم مدام ښه يم
پرېږده په خوله کښ د خاص و عام ښه يم
شيخه ته شيخ يې زه رند هيخ مه وايه
ته د ښکناښ اوسې زه خو بد نام ښه يم

مرگ را نیژدی شو زه دا ارمان لرم
که زور لیده شم اختیار دَ خوان لرم
ارمان می جونه دِی دَ نام جنگونه دی
مقصود می بنکار دَی غم دَ ایمان لرم

زور کرم غمونو دَ آشنا زور کرم
له کل هوسه ئی دَ دنیا سور کرم
خوشو تاونه را باندي تیر شوه
کومی می وچ کرم هجران رنخور کرم

پریشان په خان کنس په ډپر حیرت یم
خه وم دا خه شوم په خه حالت یم
چه تل می خای شول غرونه رغونه
زه دا په چا پسی مجنون صفت یم

چه سر دِ خور شی امان امان کرم
وایم چه رنخ دِ واره په خان کرم
خو دا جهان وی هونبره دِ ته وی
که نه اور به پوری په درست جهان کرم

دَ بنکار په کار کنس زره دَ خوانی لرم
غم دَ پیری دَ ناتوانی لرم
سترگی هغه ندي هغه قوت هغه ندي
چه باز په لاس کرم خو حیرانی لرم

وايې جنت لرم حور او قصور لرم
بل دار تر دانه په نعمت پور لرم
چه وايې هسي دي واره منلي
ما ته دا پرېږده چه دا حضور لرم

که دا گناه دي چه په تا چور چور يم
سکه سر تر پایه له گناه پور يم
دَ تورو زلفو په مار د وخورم
گونه مي زيړه په زيړه رنخور يم

په غم غمجن وم په خوب کړمن وم
خلاص له غمونو ستا په ديدن وم
په خوب په هسي رنگه اوده شوم
چه خلق وينس وي زه په خفتن وم

خواره حيرانه بني آدمه
چه د خمير دي خاوري له غمه
يو دم که وخاندې پدا دنيا کښ
بيا د ژړا وي په خو شو دمه

ن

کله د خاصو نصیحتونه
کله د عامو ملامتونه
لا د اوله په عشق کښ دا دي
بیا پسي نور نور فضیحتونه

نادان په سر لري خیره زرینه
هوبنیار دوه گزه پټکي لرینه
تر هر خه گوره دا بد ترینه
نادان چه پائي هوبنیار چه مرینه

د مرد چه نه وي لمن خیرنه
پاک وي په ژبه پاک وي په ژمنه
که زر بلاوي اندوه د نکا
فرښتې به واروي بلا له دنه

ځواني مي ولاړه په غفلتونه
په غسرتونه په شدتونه
لولی چه زاله شي تسپې په لاس واخلي
هسي مي اوس دي دا طاعتونه

و چا ته وایم دا ښه پندونه
چه د منلو مات شول بندونه
پلار د خپل رای شو زوي د خپل رای شو
جدا جدا دي سره سندونه

چه غم ئې نه وي له ناحقه خونه
اور به ئې ولگي په درسته خونه
نيست و نابود به شي په دا دنيا کښ
هورې به پاڅي تور تور مخونه

پند دي سودمند دې واوړه تورزنه
اسانه نه ده د سر بښنده
مصلحت مه پرېږده د خپله لاسه
هم به خپل راز لرې د زړه دننه

کار چه خفه شي په افکارنه
واړه ابتر شي هغه کارونه
ځني کارونه نن لکه گل دي
کانده هغه شي لکه خارونه

تا ته چه شمار کا د چا عيونه
چا ته نه شمار کا د تا عيونه
د سخن چينو مخونه تور شه
په مخ ثنا کا تر شا عيونه

اې چه خبري کړې خورې شيريني
ولي د ووتې په عمل کښ سپيني
گفتار سور گل دئ د انار د وني
کردار انار دئ که ته ئې ويني

هونبره ثواب دي خو مفسدان وژني
خو مفسدان وژني گنه ددان وژني
و بال ئې واره خما په غاړه
فتوا د عدل ده خو چه بدان وژني

که کانه نه وي د چا غورونه
موره به ووي د سود پندونه
که پندې نه وي د خلقو سترگي
موره به ونبيل ورته ملکونه

کنبلي خوانان دي که کنبلي جونه
پرې مي سلام دي موره به خونه
سخ د هغو دي چه لمن پاک وي
قضا ئې نه وي روژې نمخونه

آخيست چه نه شي په غاړي غرونه
وري د عشق دي موره ئې ورونه
مست مست بارونه به مست مست اوسنان وړي
غرض پرې خه لري غوايه يا خرونه

تا چه پيدا کړل هونبره ملکونه
ربه په تا شي دا قدرتونه
که تا پرې نه کړي دا بارانونه
واره به هيخ و دا سمي غرونه

رښه چه مات کړې دا صورتونه
بيا به ئې ساز کړې په حکمتونه
د نور چا نه دي دا صنعتونه
رښه په تا ښائي دا قدرتونه

دروغ که آر وي بلا له تانه
دروغ خوي مکره اي ځما ځانه
راستي پرې مېرډه له خپله لاسه
خدای به په تا کا گرانه آسانه

د شیخ شاب سره تل طرباني
دلبري ښې دي بې ادباني
هغه به ولي غم د پيری کا
چه تل تر څنگ لري شکر لباني

نه سره سم دي واړه مړونه
نه سره سم دي د هر چا زړونه
زړه هم هغه گڼه چه لکه غر شي
که باندي را شي هزار غمونه

چه تجلې وه هغه مخونه
سپيرې ايرې شول د گور په خونه
د صورت ونه تابوده ونه ده
هم ئې ښاخونه ځي هم ئې وېخونه

نه اوس خپلوي شته نه پيوندونه
گډ سره نه دئ د چا سندونه
خوشحاله بس کره خاموشي بڼه ده
و چا ته وايي د سود پندونه

دين چه خالي شي له بڼه يقينه
کفر بهتر دئ تر هغه دينه
چا دا خبره څه بڼه ويلي ده
ما ته لينده ده ناقصه مينه

که د هر خو وکړي د دنيا عيشونه
کوټونه مات کړي پخپل جيشونه
عمر د ډېر شي له جم د عمر
په تا به وشي د مرگ طيشونه

نه اور بشينه د خپلي خونه
نه چه غنمينه د بلي خونه
ځنو بي ځايه خوني تالا کړي
په ځاي مردانو خوړولي خونه

د مرد پيغور ده جامه ورينمينه
نه د مهينه وي نه لا رنگينه
دا کسوتونه د بنځو بويه
بنيوه د مرد ده په جامه سپينه

نفس په آرام دئ زړه په خوندونه
دا دواړه زده کړه واروه پندونه
نفس په لنده په وچه آرام وکا
زړه په خوندونو مات کا بندونه

قرآن چه لوست شي په هغه خونه
ځني به ديو کا خېمه بيرونه
څو چه بنادي د دواړو کونو دي
پرې به د ده شي خونه مشحونه

دنيا مي وليدله د دنيا کارونه
بنادي ئې غم دئ گل ئې خارونه
څو درته پريوزي په انبارونه
په زړه د پريوزي هونبره بارونه

زه تا پيدا کړم له ما وطنه
بخره د را کړه دا دين متينه
دين مي منلي د پاک رسول ﷺ دي
ځما توبه ده له غيره دينه

څه ښه بادشاه وې شاه جهانه
هم غور رسه هم قدر دانه
چه ته ئې بند کړې زويه د ندي
يوه بلا دئ پيدا له تانه

هونسيار هغه دئ چه سخت جنگونه
تر خيرَ راولي په فرهنگونه
نادان هغه دئ چه پکار دَ صلح
گډ کا دَ شر دَ فساد رنگونه

په فتنو ډکه توره اسمانه
لا به دِ کله شي دا خونه ورانه
چه بل يو نوي جهان پيدا شي
گنډي شوک بيا مومي خلاصي له تانه

ما ډېر تېځلي دي بد خوي آسونه
چه غلا دَ زړه لري بد وسواسونه
ټکه هيچري په متروکه نه ځي
که په وهلو سره کا لاسونه

هم مي دولت شته هم مي ملکونه
هم مو ځوانان دي هم لوي لوي غرونه
دا واره هيڅ دي په کوم حساب دي
چه په کس نشته ښه ښه مروونه

چه عاشقي کا پريزدي ننگونه
قبول کا توري توري جنگونه
خپل زړه خالي کا دَ يار و ميني ته
له زړه نه واخلي نور نور رنگونه

که هر خو تېر يې تر صحبتونه
علم ادب لري فصاحتونه
لا به پخپله ژبه ډېر فهم کړې
د ژبي ډېر دي قباحتونه

بلبلي څه غواړې له گلستانه
گل به بيا نه مومي بې له خزانه
لکه خوښې د گل د وصل وي
غم به ئې هونبره وي بيا له هجرانه

تر سر تر پايه کښلي مخونه
دا يو يوسف و د پلار په خونه
هر مخ چه ووښي زړه د پرې خوښ شي
مخ هم هغه گڼه کړه پرې سخونه

ونه تل نه وي سره يکسانه
لښته وي ونه نشي سته شي جانه
خوشحاله مکره ماڼه له چانه
ته هم آسمان کړې په خو شو شاننه

هغه مي سترگي وي چه په ملکونه
غرڅه به ما ليدل په ليري غرونه
پيري چه راغله چه را نيژدې راشي
هاله ښه ځير کړم آشنا مخونه

که عقل ورک شي له دې جهانه
هيڅ پاتو نشي اې ځما جانه
هيڅوک به نه وائي چه زه نادان يم
هر يو به ښه گڼي ځان له لقمانه

دولت خيمه ده زويه ميخونه
ښه زويه زېږي د پلار په خونه
غم د مور پلار د دولت ناتار وي
تور شه د بدو زويو مخونه

خوشحال چا ته وايي پندونه
خلق خوشحال دي پخپل سندونه
که زړه د وار کا ژبه قراره کړه
مات دي د پند د باړي بندونه

نظر مي وکړ په کتابونه
ډېر ئې ښيل دي ډېر ئې بابونه
نوري به نشي ازلي چاري
که ثوابونه نه دي که عذابونه

هغه مي سترگي دي چه په ښکارونه
غرڅه به ما ليدل په کوهسارونه
اوس چه باز واچوم غوټه ئې نه وينم
آه د پيری دي دا آثارونه

مرهم په زړه ږده په پرهارونه
دانا به گل کړي نادان خارونه
په هر هره سوړه لاس مه منډه
پکښ به خوب کا خونې مارونه

چه در سره کښېني یو خو شیطانه
ياران به ليري کړې له خپله ځانه
سود به د نه وي بيا به ارمان کړې
ارمان به یوسې تر گورستانه

چه خبردار شوم له دې جهانه
خه مسخري کا په هر چا ځانه
هونبیار لا هونبره په ځان خوښ نه وي
لکه نادان کا خوښي له ځانه

خوشحاله مه کړه ماڼه له چانه
فکر په زړه کښ وکړه اي جانه
په تا چه کپړي دا هونبره چاري
بلا د واره ده له خپله ځانه

هغه چه نه لري پنام و تنه
و مخ ته مه کړه د هغه کتنه
که سکه زوي دي یو سگ ئې وگڼه
په ښه په بد ئې مه کړه پوښتنه

بښځه چه پاکه وي او پاکدامنه
د دې په نور وي خونه روشنه
پل د ناپاکي لکه اوربل وي
په خونه بل شي د دې له تنه

درته به ووايم د بښکار رازونه
چه سره ونښلي د بښکار بازونه
تر منځ به خلاصه شي د بښکار هیلې
آسمان ته درومي په پروازونه

دا منصوبونه دا انعامونه
واړه زندي دي واړه دامونه
پښتون مغل به سره دوستان نشي
خوشحال ئې مه وینه دا اکرامونه

دا اکرامونه دا انعامونه
د چا په یاد دي هسي کامونه
په بوي د میو مست شم صوفي یم
ساقی را سر کړل ډک ډک جامونه

عثمان ^{رض} د ووژمي خوني آسمانه
علي ^{رض} د هم کړ په تبغ بي ځانه
حسن ^{رض} حسين ^{رض} د دواړه شهيد کړل
اوس به ته واروي توره له چانه

دَ ننگ خواهانو تربیتونه
دَ بد خواهانو سیاستونه
چه دا ئې نه وي ملوک ئې مه بوله
که هر خو ښه وي په خصلتونه

که کښلي ټولي شي سره لکونه
را باندي پرېوزي دا فلکونه
خپل یار به هیچېري پکښ غلط نکړم
که دا مي سترگي وي دا کولکونه

که ډېر ښکارونه وه که ډېر بارونه
واړه مي وليدل نور نور رازونه
چه خبر دار شوم په انجام د چاري
يا ږغ د توري دی يا نمازونه

لاري دشواري غاښي غارونه
اوسنان پرې بيایي په قطارونه
که خړه روې د غره په سر به ځي
د غره به سر به ځي لښلي بارونه

چه د شیخي نمط لرینه
شیخي د کاندې په ږیره سپینه
ځواني به ولي حبطه ځینه
ښه مخ د گوري شراب د خښینه

په باغ کښ گوره لاله گلونه
ياقوت پيالې دې غواړي ملونه
ساقې را پاڅه تر دا د پاسه
بې ميو نشته تحملونه

پنډ پنډ شكري هسي شيريني
په هر سپي نغري په مخ نسريني
مين ستا هسي په غم کښ کسي
تلي خبري ستا شکرينه

ډوډۍ غمینه وي که اوربشینه
په وخت د لوري خوره لگینه
مور د نباتو حلوا ته نه گوري
هوسيار به پوه شي پدا رازونه

که باوري شي د ښکار بازونه
بيا ئې نظر وي پروازونه
ښځي هم هسي د ښکار بازونه دي
هوسيار به پوه شي پدا رازونه

چه بد ئې ژواک وي بد ئې رنگونه
نه مصلحت لري نه آهنگونه
نه ډېر دولت لري نه ډېر عزت لري
له هغو څه غواړي شرم ننگونه

که ته وفا غواړې له ما نه جانه
وفا به نه مومې له دې جهانه
وفا به بیا مومې په بل جهان کښ
چه عوضونه نه ووزي له میانه

په تا که راشي ډېر محنتونه
یا راحتونه فراغتونه
ته ئې په نور چا حواله مکره
چه ازلي دي دا قسمتونه

د ملوکانو د قرب بامونه
لور دي پرې نه خپره پېر گامونه
که ناگهانه ورځني ورغړې
روغ به بیا نه مومې خپل اندامونه

خداي د اضغاث کا دا وران خوبونه
چه اوس ئې وينم په آشوبونه
د روم لښکري په هندوستان راغلي
نسکور د شاه د خيمي چوبونه

و

تر سر تر پایه ککر په غلو
په لاس نیولې دسته د گلو
کښېنه مستانو ته صفت د میو کره
نوم اروېدلي چېري د ملو

دا کار سړیو زده زده ددانو
نظر چه کاندې په فرقدانو
عشا چه ودري نه سر د قطب
جوذا نور تېر شي اي بخردانو

جهان په کام دئ د وفا کښنو
قصد ئې له چا دئ له بد اندېښنو
عمل د ښو کاني بلا تر پښو کاني
اي بد عملو په بلا پښو

شکر په دا چه له نېست هست شوو
عقل ئې را کر خدای پرست شوو
رتبه به کانه په عمل مونده شي
عمل کړي ولي په همت پست شوو

سوگند مي ستا نه په سترگو تورو
په زړه د تا يم په خوله د نورو
پرېرېده له هر چا سره يو مخ وړم
له ما به څه وړي په کيسو سپورو

خاندم په زهد د فاسقانو
خاندم په بډل د احمقانو
چه نه ئې دين شو نه ئې دنيا شوه
چاري بې نه وي د لايقانو

يا بد تر پښو كړه د پرديو خپلو
يا غم ته واخله توبه تر تلو
د دواړو توکو سود و زيان خپل گورم
حاجت هيڅ نشته نور د ويلو

ياری ښې وي د ښو بخردو
چه په كښن نشته وهم د بدو
د ناكسانو ياري د ددو دي
سودمني نه دي ياي د ددو

راپاتو يو نشو دولس مي ترونه و
ولاړل فنا شول چه اولسونه و
خه بادشاهان ولاړل خه خه خانان ولاړل
چه په دربار ئې ولاړ زرگونه و

كښلې دلبره د خورلس كالو
خوله ئې خوشرنګه حقه د لالو
راغله ژر ولاړه حُما زړګي ئې
يووړ په دواړو سترگو ملالو

واوري چه ووري په سپيرو خاورو
خاوري سپين زر شي په سپينو واورو
په منځ د دلو په منځ تيري کښ
سمه غر سپين شو په سپينو واورو

ښه وصيت دى د بخردانو
يار د ددانو شه نه د بدانو
بدان د خان وري هم د ايمان وري
ايمان خو خلاص کره خپل له ددانو

کلي مي وليدل د ناکسانو
واړه په خوي کښ د کرگسانو
گوتي په هيچا پسي د وړوندي
خپل گذران بويه هممنفسانو

پيغمبران و شاهان خانان و
ډير خوښ له خانه ښه ښه خوانان و
له دې جهان هسي روان شوه
وايي چه کله په دا جهان و

که چيري وار راغي بيا به خبري کرو
خلق به وير کا مور به سندري کرو
دا ډېر زنگونه چه پراته په زړه دي
طمع اميد لرو گندي ئي ليري کرو

پیریِ پریستم له تا لا بنونو
هاي کنبلیو سترگو کنبلیو غابنونو
هغه خوړل نشته هغه لیدل نشته
ولاړم له نورو بنو معاشونو

موره میری یو په مخکه گرزو
د نس له غمه وبله غورزو
بڼه وو په مخکه بلا را سازه شي
چه پر پیدا کړو اسمان ته ووزو

نښتر که لوي دئ له نورو ونو
چینار که پلن دي په پانیو پلنو
لکه کمال لري هسي زوال لري
نظر پرې کاني د کمال خښتنو

خښتن د مزکي یې د اسمانونو
د عرش و فرش او د جهانونو
هاتي که ما شي کړې ماشي هاتي کړې
توانېرې رب یې د دیو توانونو

سواري د جونو ده که د آسونو
لا مي ترې رسي توان د لاسونو
بنکار د توپک نشته که بنکار د باز شته
دا هم پیری کړې په وسواسونو

چه چا ته پېښ شي غم د خورلو
يا غم د خښلو د آغستلو
نور نور غمونه واره تر شا شي
که د سند رو وي که د بدللو

موره به و مرو هسي پوهېرو
ياران مو ولاړل لا نه گروهېرو
خاندو خوښي کړو هوا هوس کړو
نه مو ژړا شته نه اندوهيرو

چه په مړوند ئې باهو د خيال و
گوتې د زرو غمي ئې لال و
و گور ته ولاړل هغه لاسونه
چه په حنا به لاله مثال و

د خپلي خوښي نغن د خمچوا
نه چه غنمينه د بل په گچو
نه اور د خپل نغري د لنډو پچو
نه اور د بل نغري د درو وچو

که شور غوغا کا سره تر تلو
پازه په نه عي سره د خپلو

بدي دَ خپلو دَ بل تر بنو ښه ده
که خوګ پوهېږي په دا ويلو

ښه ښه ياران وُ ښه آشنایان وُ
چه په دولت کښن را سره ځان وُ
دولت چه لار شو راته ئې شا کړه
جدا له ما نه په يوه نان وُ

دَ خپلي گېډي په خدمت خم يو
په نورو نورو فکرونو کم يو
سبا شي وخورو بېگانه شي وخورو
آدم صورت يو دواب شکم يو

که موره وايو واړه هيڅ نه يو
يو موټي خاوري يو چونگ اوښه يو
که دا مجاز دي تحقيق به بل وي
سکه زړه به ښه کړو هر گوره ښه يو

ژبه عادت کړه په بنو ويلو
چه د عادت شي هغه تر تلو
که ئې عادت کړې په بد گوئې
مخ به د تور کا تر پرديو خپلو

چه دا د ساهي خبستن همه يو
که فهم وکړې لکه رَمه يو
مرگ له شرمښ را باندي زغلي
درب و فضل ته په سمه يو

پند مي په ياد شو د حکيمانو
ياري به نه مومي له غليمانو
ښه ئې په بند کښ د کريمانو
نه په بوستان کښ د لثيمانو

فلک په قصد دئ د بي دردانو
ولي وکاري د دل سردانو
د مور په نس کښ مرد لا علقه وي
تل پرې پرې وي د ښو مردانو

نخبني خو درې دي د عاشقانو
خوب کا په مثل د غريقانو
ويل کا په مثل د ويرزليو
خوراک په مثل د رنخورانو

شکر چه زړونه په غم کښ ښاد لرو
د غم خه غم دئ چه پير استاد لرو
وايې چه ځان ساته له غمه غم راغي
مور خو غمونه دا هسي ياد لرو

په نظام پور کښ په سو سو سو
قمري نازې وهي چه کو کو کو
تل به د خوري په بڼ کښ نه و
وائي دا هسي چه خو خو خو

۵

برېره د سپينه شوه خواني د ولاړه
و گور ته لاپل همزولي واړه
اوس د د غمه سره ژوندون دي
ژاړه خوشحاله خټکه ژاړه

چه خوشي زړه مي له تا آشنا شه
له واړه خلق نه بې پروا شه
نه ئې شوک ياد دئ نه ئې شوک هېر دئ
په بوي د ما و په خوي د تا شه

د ملکوکانو له رازه خبر مشه
که پرې خبر شې د خان خطر مشه
راز ئې د زړه په صندوق کښ وساته
په ښکارول ئې چا ته لربر مشه

دښمن چه وائي درته دا مکره
که ته هونښيار يې واره هغه کره
شیطان د نه پریردې د خدای طاعت ته
خو ډېر بهبود دئ پکښ دا زده کره

و چا ته مکره د راز خبره
خو چه توانېږي رازونه نغره
د راز خبره ده يا تېره توره
يا دُر گوهره ده يا مرغلره

خوي ئې د ښو شو بي بي زاهده شوه
تل په تسبیح په اودس ساجده شوه
د لاس په وللو میرک د تهلیل شو
د مخ په وللو پیشو عابده شوه

خوشحاله مخ کره و ښو کسانو ته
شا کره نا اهلو بوالهو سانو ته
شکري توي کره و شنو طوطیانو ته
مرداره واچوه و کرگسانو ته

هم مي خيالونه هم مي ښپوه زده
هم مي په عشق کښ د راز پرده زده
چه يار مي نشته دا واره هيڅ دي
که يار مي وشي ياري مي ښه زده

نه ننگ نه شرم نه حمیت شته
نه مهر مینه نه محبت شته
زویه چه لوي شي زوال د پلار غواړي
نن په دا دور دا قباحت شته

چه ورته گزري په اوډه ډوډه
باغکه ورشي آخر تر کوډه
لوي په مکان د هوډي خان بيایي
خوشحاله ما وړه له خپله هوډه

هر چه وفا لري اهل هغه گڼه
چه بې وفا وي سهل هغه گڼه
چه ته ئې اړوي وښو ته نه اوړي
خما په پوهه جهل هغه گڼه

که تازي ژبه هر گوره ښه ده
فارسي هم ډېره په خوند خوره ده
چا ئې پلو د جمال وا نه خيست
پښتو لا هسي بکره پرته ده

چه زړه مي وتبې په طنازي ښه
په خو خو رنگه په عشقبازي ښه
چه ته مي غوره کړې په هونبره کښليو کښ
رحمت خما په نظر بازي ښه

که خبر دار ئې بې شکره نان مخوره
د تېري چاري په زړه ارمان مخوره
پيوند د عمر په وېستو ترلي دي
غم د خپل ځان خوره غم د جهان مخوره

شپه د برات وه يو خوب مي وليده
کال ئې غصه دي هر گور مي ښه لیده
دوه توري ماتي شوې يوه مي روغه شوه
دويم صصام مي په رغېده لیده

د خلقو ځکه د پېري وېره ده
پيري تر مرگه په ژوندون تېره ده
درد چه په ځان راشي هاله پرې پوه شي
په درد مي خپله سينه خيره ده

دولت چه ستا وي موجود ئې وگڼه
چه د نور چا وي نابود ئې وگڼه
حسد په مال مکره حرص د مال مکره
هغه چه دا کا مردود ئې وگڼه

په تا که راشي حادثه لويه
تېښته تسليم و صبر ته بويه

ته به ئې دفعَ په صبر وکړې
نه په لښکرو په زر او زويه

که ئې دَ خضر پياله خوړلېده
دانا هستي دَ ژوندون ژړلې ده
هر چه کمال لري هغه زوال لري
هستي نيستي سره ترلې ده

په باغ په راغ کښ گلونه واړه
يو گل به نه وي بيا تر اهاړه
هستي دا هستي نهستي دا هستي
ژاړه حيرانه بلبله ژاړه

ما چه ميدان دَ دروغو وليده
بل يو ميدان مي تر دا لوي نه لیده
خو ملک ئې واړه کندي کودري دئ
مار و لرم مي په کښ پراته لیده

دَ مرد دَ عمر خوبي تر چل ده
تر شپته پوري لا دا وربل ده
تر دا دَ پاسه وخت دَ پيري شي
که ئې دَ عمر بقا تر مل ده

که پند ځما منې نمک حرام مشه
تر ډېرو پاتو جوته طعام مشه
جوته تعام مي خوراک د سپيو دئ
غصه په زړه کښ پدا کلام مشه

که تا په پايې غم د جهان خوره
د جهان غم مخوره غم د خپل ځان خوره
دا نقد په لاس کښ حبطه مکړه
د ضائع شوي عمر ارمان خوره

چه لعل اسا دئ په دواړه لب د وه
چه سمن سا دئ په سپين غبغب د وه
وخت د سبا شو په بورجل ژر راځه
ځما په هونبره يارب يارب د وه

نادان پخپله پر پوزي واور ته
بلا پخپله راوړي خپل کور ته
مه نصيحت وايه و ناپوهانو ته
مه آئينه نيسه چپري و کور ته

د خپل غليم سره په توره جنگ کړه
نه چه ښکښلي د ښځو رنگ کړه
پرهار په زيرونو د ژبي مه ږده
د نامردی له کاره ننگ کړه

تن د په مثل د روح قباده
لکه آغوستې چه قبا تا ده
دا واره توکه فنا پذير دي
فنا ئې نشته د روح بقا ده

گمراه مي مکره تل مي په لار لره
دعا به دا کرم ما پرهېزگار لره
د نیک مرادانو سره مي شمار لره
خدایه لایق مي د خپل دیدار لره

صبر د زړه راوړه رشتیا دا دواړه
همت پکار کښ له خدایه غواړه
که کام د فتح و ظفر بیا نه مومي
تاوان د واره عا په غاړه

نامرادي بڼه ده د چا تر پوره
خاني ميري کړه نه چه تر گوره
خه بڼه مثل دي پښتنو کړي
چه غل شاړه شي نه چه تر کوره

چه بل خبر کړې د زړه له رایه
هونبیار په خه یې و ما ته وایه
هر چه هونبیار وي هنر ئې دا دي
خبره نه کا چا ته بی عایه

ساقی را پاخه دَ بوت^۱ هوا ده
دا رضایی لا تر جوزا ده
خو لا یو گل شته په باغ و راغ کنب
ایاغ را نوشته حُما رضا دَه

ای چه سړي یې په یوه ساه
که د دا ساه نه وي ناگاه
هسي به پروت وي لکه مرداره
په خان خبر شه دَ خان گمراه

تازه خبري تازه بهار گنه
چه پرې مین دي هغه هزار گنه
رنگ رنگ خبري دي رنگ رنگ گلونه
گل دَ گلابو حُما اشعار گنه

خوبي دَ عمر تر چل و پنج دَه
که غابن که عشق وي تر شصته گنج ده
که غابن دِ نه وي سترگي دِ تتي شي
نور مره که نه مري پيري دِ رنج ده

۱. دا کلمه په یوه نسخه کنب پوت راغلې ده. د جواړي هغه پېسي چي د لوبي د شروع کیدو نه اول میدان کنب اچولې شي او چي خوک بازي وگتي هغه ئې واخلي (درباب).

د صاحبانو حکم په ځاي لره
نظر د دويو په حکم راي لره
که ئې له حکمه خلاف عدول کړې
زېرمه د گور کړه يا ځان گدای لره

ځنگل ته اور راوړه حکم ته زور راوړه
لسکر خو ډېر لرې لا هونبره نور راوړه
داد و دهش کړه غريب نوا شه
چه مفسدان دي پرې شر و شور راوړه

کار د بېچون او د بېچگون گوره
د مزکي مرگ گوره بيا ئې ژوندون گوره
په سر د پاسه دا شين سيحون گوره
په کښ د ستوريو د ماهيون گوره

نېکان عزيز د د خپله رويه
بدان خوار زار دي له بده خويه
نېکان به بيا کا گپون له بدو
که تېښته ښه ده د دي له بويه

دا فاني چاري فاني دي واره
يوه باقي ده باقي وغواړه
مولا په ياد لره زړه پدا ښاد لره
پدا ښادي کښ همپشه ژاره

ژبه په تن کښې څه عجائبه ده
صحت هم ژبه ده ژبه هم تبه ده
چه ښه مي خیر کړ ښه پرې خبر شوم
جنت هم ژبه ده دورځ هم ژبه ده

تر سر تر پایه ليلي ښاغلي ده
سینه ئې ځکه د مجنون داغلي ده
مینه څه هسي آسانه نه ده
چه دا بي ځايه په چا راغلي ده

له تا چه بيم کا ورځني بيم کړه
مه ئې محرم کړه مه ئې نديم کړه
په زور که هر څو د ده د پاسه يې
حذر ترې بويه کار د حکيم کړه

څو چه توانېږې خو خاموشي کوه
عيب جوئي مکره پرده پوښي کوه
په زړه زاهد اوسه تنها عابد اوسه
فتوي مي واخله باده نوشي کوه

په سفاقت د سفیه آزار مشه
و مکافات ته د ده تيار مشه
سپي و مزيو وته غيږي
کم تر موزي ته پخپل وقار مشه

د مهوشانو مینه مشکله ده
غم ئې د یاري بنادي ئې خپله ده
خو ورته نیاز کړې درباندي ناز کا
د جدائي بلا ئې بله ده

پند دئ که اروې حُما پسره
په کښ فائده وینم زه سرا سره
خو د شراب شته په قرابه کښ
خښه ئې خښوه ئې کار کړه تر سره

د چا ناحقه له پيري ویره ده
پيري ایمان ده حواني کافره ده
شکر وکاره خو لا حواني لرې
که درته ناسته نوې دلبره ده

که سروري غواړې آواره کړوني شه
پاره دوزي کوه نه پاره کړوني شه
چه بد لتا وکا په خرخ ئې وسپاره
ته ئې و کار ته ننداره کړوني شه

ساقی را پاخه په ویري راشه
د تا د سترگو بلا په ما شه
یو خو لبرېزي پیماني راکړه
دا وړي مړیم ته می عیسی شه

که ته رنخور یې طیب طلب کړه
ورته زاری ژړا شغب کړه
که روغ ئې واه واه خوښي طرب کړه
چه تل تندرست اوسې هسي سبب کړه

خو د به مخ دي تسلسلونه
ساز و ناساز دي واړه گلونه
د عاشقانو تر مرگ بتر دي
د مهوشانو تغافلونه

تر وړي په مکر مزي په زور زده
غازي په توره د شپه په لور زده
ملا خبري په سپين په تور زده
د گنگو ژبه د گنگو مور زده

چه ستا په دين نه دئ معدوم ئې گڼه
چه خه ترې زده کړې مخدوم ئې گڼه
حوص شومي لري شوک چه حرص کا
حضرت ويکلي دي محروم ئې وگڼه

چرگان نارې وهي سحر سبا شه
يار په ارمان کښن له ما جدا شه
غم ئې هيچېري په عشق کښن نشته
د عشق په کار کښن رقيب بلا شه

ځواني د راکړه له کامرانی سره
پيري د را کړه له پرېشانی سره
بيا مي به څه کړې په دا خبر نه يم
چه مي ژوندي ساتې له حیرانی سره

مين مي راغي د ملنگ په خير سره
خبر پرې نشوم را باندي تېر شه
چه سره نه شو و غاړه غړی
افسوس افسوس دا دي ارمان ډېر شه

که مهتري غواړې د هر چا وړوني شه
آواره کړوني شه آواره کړوني شه
د زړه په کور کښ ځاي د رحمان وکړه
د زړه له کوره شيطان شړوني شه

زر غورزوني شه ځوانان ساتوني شه
ځوانان ساتوني شه زر غورزوني شه
له هر چا وړوني شه سرداري کړوني شه
سرداري کړوني شه د هر چا وړوني شه

پرده پوښي کوه لکه پړوني شه
آواره کړوي شه د هر چا وړوني شه

دَ حَلْمِ خَوِيِ وَاخَلَه لَه بَارْدَارِي وَنِي
چَه خُوكِ دِ وَوَلِي مَبُوهِ وَرَكِرُونِي شَه

وېښتو تلوار وکړ ډېره مي سپينه شوه
را ځني توره دَ کښليو مينه شوه
په غم دَ ډيري وم غاښونه ولاړل
اوس مي په سترگو پيري تعينه شوه

خوشحاله زور شوې نوره ځواني مکره
بې زر او زوره حکمراني مکره
چه در سره دي دام او ددان دي
له دام او دده زندگاني مکره

حق دَ خپلوی دَ خپل په زړه کړه
که هر خو بد کا ور سره ښه کړه
په هر سلوک چه پردي خپلېږي
سلوک هم هسي ور سره وکړه

چا ته به راز وایم چه مي راز دار نشته
غم مي به خوک اخلي چه غمگسار نشته
کيميا به بيا مومې وفا به نه مومې
هزار ياران لرم يو وفا دار نشته

ستا تر لبانو خوند دَ شکر ورک شه
ستا تر دندانو نرخ دَ گوهر ورک شه
ستا تر چشمانو دَ ملو خمر ورک شه
ستا تر مژگانو تپره خنجر ورک شه

که ډپر ماره وي دَ ښکار بازونه
په زړه دَ زرکو لري رازونه
ناز ئې دَ وړو دې ورباندي ښائي
که ښايسته کا هونبره نازونه

په خو غافل ئې غفلت نتيه
له کاره ټوله امل يستليه
هيڅ د له مرگه اندېښنه نشي
که جنازه وزي له هره کليه

چه ليري باسي تا له دا داره
نفس دي شيطان دئ دنيا ده ياره
دوستي د خلقو ده څلورمه
د ځان د بلا دي واره هونبياره

څوک چه قانع دئ مخدوم ئې وگڼه
څوک چه حريص دئ محروم ئې وگڼه
که ور ورکه زويه که خوښن که دوست دئ
چه ستا په راي ندئ معدوم ئې وگڼه

سر په زانو کښېږده خوشحاله راشه
قدرت ئې گوره په تماشا شه
لعل پیدا کا له سخته کاني
خلیل پیدا کا له بت تراشه

نه پخپل رای راغلم و دې عالم ته
نه به رضا درومم بیا و عدم ته
په څه شان راغلم په څه شان درومم
قطره چه بيله شي درومي بیا یم ته

له بدې اوسپني کره توره سازه
په غوڅول شي بیا بد آوازه
که ئې په مښک په عنبر کښ ځاي ورکړې
بد بوي به بیا ځي له بده پیازه

د ليلي سترگه یوه گل داره وه
مجنون ته پاکه له عیب و عاره وه
چه پرې مین وي عیب ئې نه ویني
مینه له ځایه مگر مکاره وه

خوشحاله مه ئې په زوي والي ویاړه
هم ځني مهر وفا مه غواړه
هر چه زوولي دي د توتیا له نسه
د پدر گشو په بوي دي واړه

درېسي واوښتم مکره پوښتنه
هسي به نه وي د چا لوبښتنه
بار خو د گل دي و ما ئې را کره
مذمونه نه ده د گل غوښتنه

وخت د تلاش دى په ما پيري راغله
په زړه کښ خوشه بيا فقيري راغله
زويه مي ډېر دي چه ناقابل دي
ځکه په خوني را دلگيري راغله

چه ته ئې ووينې په سترگو واړه
بقا ئې نشته باندي مه وياړه
هغه چه تا ويني هغه باقي دي
فاني به څه کرې باقي وغواړه

خو نعمتونه تر سر تر پايه
چه تا موندلي دي له يوه خدايه
په هره ساه ئې شکر وکاره
که غافل نه يې ثنا ئې وايه

که وي هونيار د وي نادان د يار مشه
ته به ئې گل گڼې درباندي خار مشه
وخت د فساد دى سړى لوند ښه دى
که ښځه وکا د زويه پلار مشه

هر شوک چه جن کا په سپينه بريره
هر سپين ويسته ئې دئ تېره تر تيره
د هغې جني دي تر زړه وتلي
درته مي ووي واروه په خيره

که ته آدم ئې کار د آدم کره
کېرې به خو کېرې کارونه سم کره
د دنيا خلق سپي دي ددان دي
صحت له سپيو له ددانو کم کره

وخت د پيري راغي خواني ولاړه
په کام ناکام مي شوه پيري په غاړه
دا هم پوهېرم چه قدر نه لرې
که خاندې خنده که ژاړې ژاړه

خداي په خدائي بنايي چه هونبره مينه
د دوو په منخ کنس هسي کينېردينه
په هسي شان ئې وبله مين کا
چه خبله خان و جهان بندينه

ربه دردمند کره بېردان واره
چه واري ژاړي خما په غاړه
خوشحاله ملک له بېردو دک شو
دردمند په نورو ملکونو غواره

خدایه دا کار می تر انجام راوله
تللی مین می تر مقام راوله
نیولی باز می له دامه ووت
بیا ئی په بیارته تر دامه راوله

نوم می دَ بدو په خلق خپور شه
که صاف صوفی یم وائی می خور شه
هیداد دَ ما شی دَ هغه نه شی
چه له مستی هراند پی خور شه

خزان بد باد دئی حذر ترې بویه
پانی دَ هری ونی کا تویه
فائده آخله دَ بهار له باده
تا به دونی په رنگ کا زویه

که ته لوئی غواړې ځما پسره
لوئی به نه مومې بی درد سره
صرفه دَ زر مکره وپره دَ سر مکره
مگر په دا کړې لوئی تر سره

ما وې ځما غندی میخور بل نشته
چه ئی بی میو شرشور بل نشته
هسی مستان می په نظر کنبوتل
چه ئی بی میو بیور بل نشته

دَ خپل بدخواه سره په تیغ بازی کوه
نه چه ښکښلي يا غمازي کوه
ژبه خوندي لره دَ بد گوئی
په حق راضي اوسه سر فرازي کوه

درته به وایم کار دَ خلیل گوره
په خو ئې وساته داور دلیل گوره
سبطي ئې پوري یوست قبطي ئې ډوب کړ
دا عقل پوهه دَ رود نیل گوره

خما دایم خدایه موجوده
وجود دَ هر چا دی دِ تا له جوده
معبود د بل نه لرم معبود مي ته یې
معبود مي بل مکره خما معبوده

خما دائمه قایمه خدایه
پخپل صفت کنښ قدرت نمایه
تا مسلمان کړم تازه کامران کړم
عزیز دِ راوستم عزیز مي بیایه

که راته غور کړې ښه دلسوزي ده
که مرگ قبول کړې فتح روزي ده
مټ کړه زخمونه خوره ظفر که مومي
که نه ستا تېښته هم فیروزي ده

یو شه فراق دئ چه را برسپر شه
ارمان افسوس دئ دا یو خو پپر شه
بیا نه ئې دور دَ خواني را نشي
وار دَ دلبري د زلفو تپر شه

که ډپر هونبیار یې خپسر نادان کره
له بنو له بدو سلوک یکسان کره
هر شوک پوره دي دَ خپلي چاري
خوشحاله جانہ غم دَ خپل خان کره

که هر خو لره ده په ډپر ئې ونیسه
دنیا به تپره شي په تپر ئې ونیسه
چه نوم دَ شوم کا کار دَ مذموم کا
واروه په زهر په گنډهپر ئې ونیسه

خوشحاله مکره دَ دنیا خله
زه درته وایم په خو خو خله
نه به زیاتپري نه به کمپري
هر چا موندلي وپش له ازله

دَ کرپرونه ترخه هم خبره ده
میوه ئې ولي پسته خوره ده
اثر د اصل هر خیز پیدا کا
په خوله خوره ده په زره کره ده

زه چه پيدا یم و هغه کار ته
چار مي ښکاره ده و کردگار ته
يا ننگ يا توره يا دل آرامی
يا زړه تل تللي و هر هر ښکار ته

چار ئې په هر چا باندي ښکاره ده
د گل يا بوي دئ يا ننداره ده
چه نه ئې بوي وي نه ئې ښه رنگ وي
گل به ئې نه بولم د چارپاي چاره ده

د غره په کانيو کښن که چا کيميا مونده
درته به وایم باور کړه ما مونده
په نونس توکه ښایسته روغه
لکه مي غوښته هغه مي بيا مونده

توغي حج وکړه په روم په شام شه
کور ته چه راغې په احترام شه
شیطان گمراه کړ کوشي ئې ونيوه
په هونبره چاري رسوا بد نام شه

بل د يو خان غندي راته پيدا کړه
هاله له ما څه و ما ته شا کړه
گڼه دا کومه ياري خپلوي ده
ما غم ته پرېږده ته خان جدا کړه

بنځه چه ځوانه ده هونبره صحت ده
خو چه زړه ده هونبره زحمت ده
اولاد چه بد راوړي مېرمن و مه ويني
اولاد چه ښه راوړي وينځه نعمت ده

ساقی و ما ته ډکي پيالې راځه
شراب په خم کښ د دنبالې راځه
بل به ځما غوندي ميخور پيدا نشي
کوزې په ځاي کښ د سنهيالې راځه

دلبري سازي دي سحر سازي ته
له خود رايې و بې نيازي ته
که زور که زر لرې توان د شور شر لرې
هاله هوس کره شاهد بازي ته

که بادشاهي ده که وزيري ده
که خواجگي ده که اميري ده
زوال د دواړو و تا ته ووايم
څرخ د فلک دئ مرگ دئ پيري ده

په طور طور پيدا يو موره
منښک يو عنبر يو بصل يو هوره
شهد شكري زهر زقوم يو
روئين يو نيل يو نسيال يو شوره

بادشاه سني دئی خلق حيران شه
د رافضانو دور آوان شه
که شوک په ملک کښ يو شاه زلمي دئی
توره تر ملا کا وخت د افغان شه

که سرداري غواړې خپل زړه د شیر راوړه
صرفه په خان مکره حمله په ډېر راوړه
ضرب المثل دئی د هونبیارانو
ملک ته شمشېر راوړه ښځي ته کېر راوړه

صحبت چه نه وي له ښه احباب سره
عمر تیرېږي له ډېر عذاب سره
هونبیار به هیچېږي بې غلطۍ نه وي
خطا ترلې ده اهل صواب سره

مرگ د میدان را په بستر مي مه وژنه
مؤمن مي وژنه کافر مي مه وژنه
چه په میراث مي حساب کتاب شي
هسي غوولي تونگر مي مه وژنه

د عارفانو له زړه مردوده
ولاړې د دین او دنیا له سوده
که هر خو گرزې تر شرقه غربه
سعي د ووينم واره نابوده

د بادشاهانو نمئځل وارپه
تر هر چا هسکه کا خپله غاړه
که اصل نه لري اصل پيدا کا
که عقل نه لري عقل ترې غواړه

د مرد وقار گوره د مرد تمکين گوره
مهر له دوسته له اعدا کين گوره
بيا ئې له پسه دين و آئين گوره
هغه چه دا لري بخت ئې قرين گوره

خو چه توانېږې له هيچا بد مکره
شوک چه ښه کېږي باندي حسد مکره
که ئې اوبه وړي که ئې لمبې سوخي
زړه سوي په مار په لړم په دد مکره

که نور څه نه وي دا هونبره زده کړه
چه زړه د يو دئ ياري يوه کړه
خو چه ياري هونبره غمونه
ډېري ياري له هيچا مکره

که خپل خدای پېژنې راته ووايه
درته به وایم اي رهنمايه
خدای مي هغه دې چه نېست و هست ئې کړم
ځما توبه ده له بله خدایه

خبر هیخ نه وم چه دا افعال شته
دَ پلار له زویو سره دا حال شته
لکه عابد وکړه یا بد فرجام وکړه
دا حال په هر چا دئی که په خوشحال شته

قدر دَ گلو دَ مل مستانو زده
نه تېره دلونه تنگدستانو زده
هغه چه نه خوري په مي خه کار لري
راز مي دَ میو مي پرستانو زده

که غور که سترگي که خوله که پوزه
هر یو خپل کار لري تر بل ئې کوزه
کار چه دَ سمع دئی بصر ئې کله کا
دَ خولې پکار نه ده پوزه فیروزه

چار دَ مرگوتي معاینه ده
ښه تر ژوندونه هر آئینه ده
پښ تېشه ماته کا ائینه سازه کا
چه تر تېشه نه ښه آئینه ده

دَ یار وفا گوره راستي دا دواړه
هغه چه دا لري ورباندي ویاړه
که ښایسته وي ادب هنر لري
یار دِ هم دا دئی بل یار مه غواړه

چرته غره ولاړې په باد مغروره
حباب ته گوره بلا د دوره
نیستی هستي ئې فنا کېدل دي
واړه ستا چار ده درته خصوره

ورور چه د ځان شو ژوند ئې واړه
که هر خو بڼه دي په بڼه ئې مه ویاړه
کمین چه مست شي ځني پناه غواړه
خوشحاله ځان په سگانو مه داړه

باغبان چه کېږدي په باغ کېښ ونه
تپاک پرې خو کا تل په ساتنه
که بر ئې بڼه شي زړه ئې پرې بڼه شي
که بد شي نکا باندي وتنه

خسیس د پرېږدي په دوه پشیزه
هلک د پرېږدي په دوه مویزه
که ته دانا ئې زړه به پرې نه ترې
یاري د دواړو گڼه ناخیزه

زه ډېر مین یم په بڼه خبره
نه بڼه خبره نه مرغله
چه بڼه خبره له چا نه واروم
وايم چه څار کړم ترې مهران خو زړه

دَ خپل پدر سره دَ خپل پسر سره
دَ پير استاد سره د يوه هر سره
خپلوي که مينه که محبت کا
په سود نظر لري نه دَ ضرر سره

دنيا پاله ده يا سپينه توره ده
نيکي بدي ئي درته حضور ده
چه د رضا ده هغه په لاس واخله
په هره چار کښ راستي منظوره ده

زويه چه ووت دَ پلار له رايه
توبه د وکا کم بخت ته وايه
توبه که نکا سزا به مومي
په وواړه گونه له يوه خدايه

ته معشوقه يې پروا د کومه ده
زار د عاشق دي چه چارې شومه ده
بې تا کباب دي په اور وريټېري
چار د د هجر دَ اور معلومه ده

خوشحاله ته مه گوره کوگل ئي گوره
ډک دي د بلو لمبو دَ اوره

که شین مزرې ئې که مست هاتي يې
خپل ځان له بلو لمبو نه ژغوره

خوراک پوشاک د سړي دا دواړه
خوښي ئې گوښي خپل ځان ته غواړه
ښه ښه ځايونه ښه ښه باغونه
په دا چه وشي شریک دي واره

قاضي مجنون يم عمر د ډېر شه
و عشق ته گوره تر عقل تېر شه
خوله د ليلي ده د عشق په شرعه
په موزي گيو زهر گنډهیر شه

مه سلطنت غواړه مه ډير دولت غواړه
ښځي ته وايه عصمت عفت غواړه
توفيق له خدايه د عبادت غواړه
خدمت د شوي كره د ځان صحت غواړه

عطا د خدای دي دا يو شو خيزه
تر دا به نشته نور څه عزيزه
يو ښه جمال دی يو ښه خصال دی
چار د قوت ده ور سره نيزه

که جود په ما وکړې بهتر دئ تا لره
که جود په ما نکړې بهتر دئ ما لره
د جود په کړه به منت په ما بار کړې
منت چه نه وي ښه دي دانا لره

و ما ته ښه ده هوسياره کُنډه
تر پېغلي جني کم عقله تېنډه
هغه به زيست و روزگار په عقل کا
دا به روزگار کا پخپله هنده

خانان ئې واره تلاوت خوان کړه
د هند هندوان ئې دانشمندان کړه
وخت د اورنگ دئ عمل هيڅ نشته
خو کتابونه ئې په عالم گران کړه

چه بخيل کپړې هسي ساتل مکړه
چه مسرفېرې دا هسي تل مکړه
خپل خوان په هر چا خوره منت پچا مکړه
د بل و خوان ته خالي کتل مکړه

د چا و خوان ته خالي کتل مکړه
که تل د خوان خورې منت په بل مکړه
چه پرې باور ئې هسي ويل مکړه
چه مال د بل شي هسي ساتل مکړه

راته بښکاره شو وگړي واړه
دوه به نه ووينې په يوه غاړه
وفا به نه مومې له آدمزاده
له تا چه وژېږي باندي مه وياړه

غضب ملوک لره دروغ ملا لره
بخل غني لره فحش نسا لره
دا خلور توکه هر گوره بد دي
فکر چه راغي په زړه کښ ما لره

په درست وجود کښ ښه دي دوه خيزه
يو زړه بيا ژبه ځما عزيزه
زړه ښه همت لره ښه خوي خصلت لره
ژبه فصیحه رښتینی نيزه

اوس بې وفا شول دا ياران واړه
د پلار په راي نه ځي فرزندان واړه
که نیک که بد دي پدا دستور دي
سره خپلوي نکا اقریان واړه

درته به وایم خپل حال په ځیره
د آزاده و په حال خبیره
په توره ږېره مي که څه پکار وه
په تبر مي ونيوه په سپينه ږېره

وخت دَ بهار راغي خزان اوس کم شه
مطرب په زېرمه دَ زېر و بم شه
شراب له خمه راغله بنسبنو لره
کوزې کاسې راوړه خوشحاله ډک خم شه

دنيا ناخيزه ده بې دنيا ژوه
دنيا که خيز وي دَ نادان به نه وه
اهل به نه مومې نا اهل ډېر دي
له خلقو گرزه جدا به يوه

عما له دله دَ بدو خواست بيايه
و بنو کارونو ته ئې په زغاست بيايه
ظلم جهول يم په کړو لارو خم
الله ته مي په راه راست بيايه

لافي دَ عقل و علم هوش هونبره
دَ کام دپاره جوش و خروش هونبره
دَ سود په لوري هر چا ته گوش هونبره
دَ زيان دپاره دَ خاطر جوش هونبره

چه بادشاهيان دي خانان دي وروره
نور خه ئې مه گڼه بې بله اوره
که سور مزي يې که تور هاتي يې
خپل خان له بله اوره نه ژغوره

زويه که ووزي دَ پلار له رايه
زويه دَ چا دئی کم بخت ته وايه
تر قتل که لاندي شي اندوه ئې مکره
په فيل که پاس کښېني هم ئې مه ستايه

رنځ ئې په غاړي په غرونه کښېږده
گوهر گوهر دي خدا ئې راپرېږده
سعادت مند شه دَ پلار په خونه
ميندي دا هسي زويه تل بلېږده

چار دَ ځوانې دَ فسق فجوره
له لاسه ولاړه لکه ښه توره
اوس مي دا زهد چه دَ پيري دئی
کشکه ئې چار وي هورې منظوره

فرسته که کښېني چپري له دپوه
څه به ترې زده نه کا بې مکر و ريوه
چه سره گله شي خوند به ئې نور نشي
که مرغونې کښېږدې له سپوه

که راست گوئي لري پاکه عفيفه ده
که زر خريده ده په ذات شريفه ده
که لور دَ پير ده که دا ئې نه وي
بده کثيفه ده گنده خفيفه ده

چه مستغني شي له شاه و ميره
که درته بد وائي که بنه په خيره
که هيخ پروا د ورباندي نه وي
مرد يې رحمت د په وللي بيره

نېکان عزيز دئ له خپله رويه
بنه کره له بدو سره خوشخويه
په باغ کنب هره ونه اوبه مومي
تروه ترخه وي خوره خوشبويه

د رود په غاړه کنبينه نظر کره
غافل که نه يې په دا باور کره
لکه رواني اوبه چه درومي
رخصت خپل عمر ته هم هسي ورکره

که کار په بېره دئ يا په غابونه
له ما نه پاتو شوې گلرنگي جونه
که کار په نور شه دئ خواجه خضر يم
لا به د جونو گورم مخونه

مستي د ميو مكيال مكيال ده
بيا د خواني جوال جوال ده
که دا مستي دواړه سره کرې
ور غني ډېره د مال د مال ده

عجب سودا ده د کابین غوټه
چه بڼه وي بڼه شي وبله بوټه^۱
فرزند چه بڼه راوړي سود ئې بېشماره
که نه د دُرو سودا شوه تروټه^۲

خوک چه توانگو شي په قناعت سره
افلاس ئې نشته په روايت سره
حرص ډير شوم دئ حريص محروم دئ
نظر که وکړې په حديث آيت سره

دا چار تر نمره لا مشهوره ده
نور خه ئې مه گوره د مرد چه توره ده
د مرد تر توري دا بڼخه بڼه ده
که ستر پوښه پاکه مستوره ده

ساقې تحويل دي وکړه وټه^۳
پاخه راواخله هغه ته ته
چه ما به تا سره پياپي وڅښه
هغه زه زه يم هغه ته ته

۱. بوټه يعني ناراضي او خفقان.

۲. يعني فضوله او نقصاني.

۳. دې کلمې ته محشي ليکلي دي يعني برج دلو ته د لمر تحويل دي.

له خپله ياره غواړه خو خيزه
تش د ئې نه وي زړه له تمیزه
ټينگ د په شرع ټينگ د په دين وي
دنيا د نه وي ورته عزيزه

په درست جهان کښ مي آشنا بيا نمونده
خوک به ئې څه غواړي چه ما بيا نمونده
عمر مي تېر شو په آشنائي کښ
له چا مي بوي د وفا بيا نمونده

مردي دا مه وايه چه په ذکر ده
يا په دنيا ده يا په مال زر ده
که شرم ننگ لرې د سر پروا نکړې
مردي هم دا ده که د په خر ده

ځواني که گورې لکه سره زر ده
تر سر تر پایه واړه هنر ده
که هر خو ښه يې عیبونه نلرې
پيري دواړو عیبونو سر ده

شرم يوسف دې ارزان ئې مه پلوره
غټه پکار ده وړو ته مه گوره
نرۍ ونه په نرې باد ښوري
که لويه ونه يې په لبر باد مه ښوره

خپل خپل فعلونه د سړي رهبر گڼه
پخپله پوهه کښن قابل يو هر گڼه
چه خير غواړې خير نه بيا مومې
چه شرطلب وي بخره ئې شر گڼه

ځواني که هر څو يو نوبهار ده
چه درومي تله کا بيا څه پکار ده
په اور کښن وسپڅه د گلابو گل شې
چه بوي د پاتو شي دا چار په چار ده

گوره دا فکر عبث ځموره
هسي په باد ځي نفس ځموره
عمر په لهو په لعب تېرېږي
مور د هوس يو هوس ځموره

صوفي دا هونبره له ما نه زده کړه
نور چه پوهېږي واړه هغه کړه
مستانو مستي پيالې نوشلي دي
هر څه چه وائي غرض پرې مه کړه

جن هونبره ښه ده چه مهر داره ده
د پلار په کور کښن ناسته قراره ده
چه د جن والي دفتر ئې خپور شه
که صاحبي کا بيا خدمتگاره ده

دنيا مرداره ده گنده بد بويه
چه پرې تېلېري له هره سويه
واړه سگان دي گرگان ددان دي
باندي غوغا کا د نفس له خويه

لقمه طيبه صلوة دا دواړه
که ستا په ځاي وي بنادي کړه وياړه
که د په دا کښ خلل شي
غم د په کور دي کم بخته ژاړه

سړي که تور دي که سپين پدا مشه
د مرد په کار کښ عقل خطا مشه
تن يو غلاف دي زړه پکښ توره
مدار په توره دي غلاف نما شه

چه عاشقانو د حق ديدار لیده
موسي په ونه منصور پدار لیده
جلوه ئې وکړه په بايزيد کښ
د تېرې توري په مخ عطار لیده

که سرداري غواړې بلا د دوره
عقل همت راوړه بيا جود بيا توره
لکه آسمان وته ختنه گرانه ده
سرداري لا ده گرانه منظوره

که ته خبر شې له دې رموزه
سپیه چه لنگه شي له گرگه يوزه
نتاج يې واره نابود پيدا شي
وحشي صفت وي مرتبه کوزه

یو بخت بل عقل دا دواړه خیزه
د مور له بطنه عما عزیزه
که د خښتن دئ که د مریي دئ
که ئې میرمن لري که ئې کنیزه

خوبي د عمر تر خلوپښت کاله ده
چه په خوانی کښن مالا ماله ده
حراس که درست لري شکر وکاره
خو د ودانه د عمر خاله ده

یا واره ویني فاسدي ليري کړه
یا د زړه ليري د فصد خبري کړه
یا د کور سرې درېلي پرېږده
یا واره ليري له کوره سري کړه

له بنو سړيو یگانگي ښه ده
له بده خلقه بیگانگي ښه ده

په هوسنياري کښن چه خلاصي نه مومي
خان دېوانه کړه دېوانگي ښه ده

د عقل بخره عنايتي ده
لاله ميثاقه هدايتي ده
قابل به هيچيري کم عقل نه وي
خما خبره دا آيتي ده

عشق د خواني وکښلي توره
چار ئي تر فسق هم تر فجوره
چه مي نيولي د پيري په دور دي
اوس کم دا زهد دي له ضروره

نه د خه مهر د زړه پما شته
نه د د ژبي دروغ رښتيا شته
هېښ يم که مست يم که لېوني يم
چه لا مي طمع د ياري پتا شته

خپله خبره ده مرغلره
بې فکړه مه وايه خپله خبره
پند مي په ياد لره که مي نېکخواه گڼي
خو چه توانېږي خبره نغره

يا ترس دَ خدای دئ یا هونبیاری ده
دین و دنیا لره چه کامگاری ده
هغه چه دا لري پرې می سلام دئ
په دواړه کونه ئې رستگاری ده

مهر نېکانو سره جاوید لره
تل زره له دیو سره سفید لره
بدان که هر خو لایق دَ بدو دئ
نه چه یلکخت ئې محروم نومید لره

پوري په خونه دَ ایمل خان شه
په سول دَ خوني د خان خانان شه
دا اور که و نه مړ دایم نارې وهم
په وار وار پوري په درست افغان شه

غرق په نعمت کښن یم سر تر پایه
زه دا نعمت لرم له خپله خدایه
شکر سپاس به ئې په خو په ځای کړم
چه پیدا شوي یم ضعیف له ځایه

خو تجربه نه کړې خپل زویه وروڼه
هونبره دَ دیو پکار مه مونه
زویه هغه دئ چه ځان څرگند کا
گڼه بهتر دئ له زویه لونه

چه سل په زړه لري يوه په ژبه
هغه د پرېوزي په لويه تبه
چه زړه او ژبه سره يکړنگ لري
هغه به خلاص شي له معاینه

که دا خو دا ده بېدي بېديا ده
چه دا ځما ده کله ځما ده
که دا فنا ده بله بقا ده
عجب غوغا ده عجب سودا ده

اې چه د نول ده ځما له مخه
د رقيبانو په بده رخه
په عشق کښن مرد اوسه پروا ئې مکره
زه به د نه کرم و چا په سخته

زړه مي دروغ کړ دلبري واه واه
که ژر ئې را کړې په غېږ کښن آه آه
وخت د گلونو شو تازه بهار دئ
ښه مخ تل تل گوره باده هم گاه گاه

زاغ او زغنو خالي غلغل زده
د گلو قدر شيدا بلبل زده
هغه چه نه لري مستي د ميو
هغو مي کله په گل و مل زده

دوستان د ژوه بدخواه د ومره
زه برله تا وخورم ته برله عمره
چه هونبره مهر ته په اغيارو کړې
يار به د پائي له هسي عمره

دنيا که دا ده چه بنکاره شوه
بنه چه د وخته لا اواره شوه
خواره خپل زوي و خواره خپل ورونه
خما له ديو نه سينه پاره شوه

هغه چه شوي دي د ده له لوريه
هغه به کبړي له بخته ستوريه
که د دوستان دي که دشمنان دي
وتلي نه دي د ازل له توريه

احمق په کلي کښ پيدا خدای مکړه
که د په کور کښ پيدا شي زده کړه
لا ئې په ليري ملکونو وشړه
يا ئې له تورو خاورو سره کړه

که هر شو پوه يې خوشحاله راشه
خضر پيدا کړه پسې موسي شه
سخ د هغه دي چه بنه پيشوا لري
غم به د نه وي خبر پدا شه

بنځه که هر خو په مخ زبا ده
په هر هنر کښې پسندلې دا ده
ظاهر ئې مه گوره باطن ئې گوره
هاله ئې ستایه که دا پارسا ده

ځواني ئې ولاړه ځني مایوس شه
باز دي عالم ته خوشحال تپوس شه
شاه د شطرنج دئ نیژدې و مات ته
ورته اوس پاتو یو فیل منحوس شه

گمان د نیکو تل په دوستانو کړه
گمان د بدو په دشمنانو کړه
د جاهلانو سره قرین مشه
صحت یکلخته له عاقلانو کړه

دروغ په ځان باندي خون خنزیر کړه
که دارو کېږي روایت ځیر کړه
طیب چه وائي هسي تدبیر کړه
دارو د وینو سره خمیر کړه

یاري ئې نه ده دا سراپي ده
که وداني ده هم خرابي ده
چه زړه پرې بڼه کا هوقیار به نه وي
هستي نیستي ئې په شتايي ده

بل تر خپل دست لره د چا تر دست مشه
شرم پرست اوسه شهوت پرست مشه
چه کار د دین د دنیا خراب پریردې
هسي بیخوده د میو مست مشه

چه زړه ژوندي لري د عشق په مینه
هغه که ومري گڼه نه مرینه
فرهاد که مړ دئ مجنون که مړ دئ
نوم به ئې هر کله په جهان وینه

که چا ته وکړې د زړه خبره
تاکید پرې وکړه چه وئې نغره
که د خپل زوي دئ گمان پرې مکړه
چه به ئې نکا چا ته ظاهره

که دین دنیا غواړې پرده پوشي کړه
فتنې له خولې پاڅي خو خاموشي کړه
که نه خاموش یې نه پرده پوش یې
بیخوده پرېوزه باده نوشي کړه

چه د په زړه دي هغه په خوله لره
چه د په خوله وي هغه په زړه لره
دا دواړه توکه لکه مریې
په یوه تار ئې پيلي ته لره

بله لمبه د د وصل ژمنه ده
بله مي عين د زره دننه ده
که دا د خولې دي که نور دادونه
چه کنيليو نه زده کومه نمخنه ده

خو مي له تا نه درنه سينه ده
هونبره مي دې سره ډېره کينه ده
چه ورته وگورې فتنې په لاس واخلي
چه ته ئې مسته کړې ستا آئينه ده

که د په غولي ولاړه ونه ده
هونبره پرې وياړه خو لويه پلنه ده
يا به مپوه لري يا به سايه لري
جوړه په ونه باندي ستاينه ده

د پاسه نشوه دا چه د لاندي ده
بل گل به نه کېده چه دا د سپاندي ده
مه ترې حيا غواړه مه ترې وفا غواړه
هغه لنډی ده لکه د وړاندي ده

جفا چه ووينې له چا وفا وکړه
که شوک بشکنخل وکا ورته دعا وکړه
که آدمزاد يې خوي د آدم راوړه
غمجن چه ووينې باندي ژړا وکړه

ځوانمرد که نه یې له ما نه نن زده کړه
بخښل د جرم خوړول د نغن زده کړه
چه راغله راغله چه ولاړه ولاړه
خوي د شادمنو نه د غمجن زده کړه

چه عاشقي کړې پېغور قبول کړه
د وارو خلقو شر شور قبول کړه
که څوک د اچوي و سرو لمبو ته
د یار دپاره سور اور قبول کړه

غم و غلیم ته له دله دور کړه
خانده هوس کړه بنادي سرور کړه
که مخ د زیر وي په دلگیری کښ
ته ئې په دواړو څپرو سور کړه

ډېرو لیدلي د لیلی رخت وه
شویه پرې سوپ و نادیده وخت وه
زه یار مشفق لرم ده یار بد خوي درله
زه بختور یم مجنون بد بخت وه

دا سحرگړه دنیا مکاره
زویه وېزار کا له موره پلاره
چه ئې وېزار کا له موره پلاره
هسي دا هم شي ځني وېزاره

که سبرونه په قد درازه ده
نه چه تر تا نه هم سرفرازه ده
خما حذر شي د تا له سترگو
که د کوتري وېره له بازه ده

خه شي مي بيا مونده معني له جاهه
که جاه باله شي بد وي تر چاهه
په جاه به هيڅوک غلطي نه کا
بې له احمقه بې له گمراهه

که په ديدن ده ديدن هم ډېر وشه
که په خوردن ده خوردن هم ډېر وشه
خوشحاله بس کره وخت د عمل دئ
لوستن هم ډېر وشه گفتن هم ډېر وشه

سحر مي خوب لیده اندوه مي زياته شوه
مي مي چه وڅښل پياله مي ماته شوه
سمند مي پاسه په بام جولان کړ
له بامه پرېووت شا ئې غبراته شوه

يو نيم گري ده دنيا نيمگري ده
نو عاقلانو په هيڅ نومري ده
چه ئې ياو جوړه يا ئې چا ورکړه
دنيا خو هغو له خانه وړې ده

ژاړه غافله په بار بار ژاړه
د ځان بلا شوې پخپله واړه
که دا جهان دى که بل جهان دى
در څخه ولاړل په غفلت دواړه

ته قهقهه خاندې غم تم په بل شه
غم تم په بل شه بل چه تل تل شه
قاتله ځله په کابو بويه
پرې باندي پاڅه غرڅه غافل شه

د چا ناحقه له مرگه ويره ده
دا چار که گورې هر گوره غوره ده
زرگر وښي مات کا اوړى سازه کا
لا تر وښي نه اوړى بهتره ده

که هر خو ښه ده چه تېرېدونې ده
دنيا په پچه نه پېرېدونې ده
که ښه کړې ښه کړه که بد کړې بد کړه
کرده د هېڅا نه هېرېدونې ده

جفا د خلقو هر گوره ډېره شوه
وفا د هر چا له دله وهېره شوه
وخت د قيامت شو که نور آفت دى
يوه بلا ده چه را برسېره شوه

زر دِ وِ رِ نِ شِ دِ نادان تر کوره
په زر دولت دئ عزت دئ گوره
په بد ئې خرڅ کا قدر ئې نه لري
کاسه ئې زر شي په ډاگ نسکوره

سڅا تر هر چا پخپلو لا ښه ده
په ښه ويلو ژبه گویا ښه ده
د ښو دلبرو سره خدا ښه ده
خوشحال خټک ته دنيا پدا ښه ده

په قد چه نوم لري سرو پخولکه^۱
په مخ چه نوم لري تمام اورمکه^۲
خوله د حقه ده د سرو ياقوتو
په سپينو درو گوهرو ډکه

دا چار خرگنده په هر ديار ده
بدي ښېگړه ديار ديار ده
د زړه ديار مي خالي له غير دئ
په کښ دلبره ديار ديار ده

۱. دا کمله عينا وليکله شوه.

۲. يعني سپورمي، ماهتاب.

زړه^۱ بودی ده د کالو ډېره
تر سلو زرو مړونو تېره
د ډېرو مړونو ماغزه ئې وخوړل
لا به ئې څښي پرې نه ده سپره

تر باز که لاندي کړې د کارگه هويه
باز به را نه وړي کارگه ترې بويه
که د مزري سره ياري آغاز کا
کوم خوي به واخلي د مزري مويه

که زوي د پلار يې د پلار هنر واخله
نه چه ئې مال و ملک و يا زر واخله
بهرام که زوي د خوشحال خټک و
هنر ئې نه و ځني خبر واخله

د لور عفت غواړه د زويه توره
هغه چه دا لري بلا ئې دوره
چه دا ئې نه وي مرگ ئې مېلمه شه
مور د دوخته شي په دواړو بوره

تل سي ساله وي د خدای دپاره
گل و لاله وي د خدای دپاره

د بنو بنو جونو جمال تل تل ليدي
په لاس پيالہ وي د خدای دپاره

بنځه خوشخويه غواره خوش رويه
کنه بد رويه بنه ده خوشخويه
مينه ئې ډېره تر رنگ به بوي شي
څوک چه خبر دئ د گل له بويه

له قامه ولاړ شوم ليري په گروهه
خالي ارمان دي وروستنی پوهه
په تېرو چارو پسي ارمان کړم
اوس مي څه سود دئ له دې اندوهه

ساقی بیا مهر کړه د میو مهر شه
د منځ د تلي مقام د مهر شه
په کنب به ډېر ډېر خوښی وي
بیا را بر سپره د فلک مهر شه

د نو دولتو دنیا که ډېره ده
د جود وینا ئې له دله هېره ده
څوک د ئې گرم او ملامت نکا
یوه بلا ئې تر تندي تېره ده

۱. یعنی د میزان د برج منځ ته لمر راغي.

دَ رقیبانو په ډېره رخه
دایم جدا شوم دَ یار له مخه
شوم یم چه پایم په دا ډېر غم کښ
یو جدائی شوه دوهمه سخته

در پېښه مشه دَ بخت کبروه
خوني مزي کا په تا بروه
دَ باز شړلې زرکه مي وليده
دَ باد خورکو باندي خوره وه

زه ئې خبر یم له زیانه سوده
حسد مذموم دئ غبطه محموده
حسد دَ چا دئ دَ نامردانو
غبطه را پاڅي دَ مرد له جوده

چه علم وکړې عزیزه زویه
فهم په علم په عمل بویه
کمکيه ونه بار داره ښه ده
نه پلنه ونه بې باره لویه

که یار د سپین دئ و تا ته تور مشه
که دَ صفت دئ هم دَ پېغور مشه
نیک بد به واړه په دا پوهېږي
که ته هغه یې خود د اوس نور مشه

په شيخ رحمكار مي تازه توبه وكړه
هغې نگاري راته بښوه وكړه
زړه مي هر گوره په اندېښنو شو
توبه مي بده ده كه توبه مي ښه وكړه

زه د كباب كرم خداي د كباب كړه
غليم خو نه يم څه خو حساب كړه
نه د وفا شته نه د جفا شته
ناكس درومه خداي د خراب كړه

كه سروري غواړې د هر چا وړوني شه
پرده پوښي كوه لكه پړوني شه
كه بد گفتار دى كه بد كردار دى
چه عذر خواهي شي آواره كړوني شه

وفا ترې مه غواړه دا دوه درې څيزه
چه بې وفا دي ځما عزيزه
يو آس بل بښځه كه هر څو ښه وي
دريمه توره ور سره نيزه

درېغه ښه زويه درېغه ښه وروڼه
چار ئې تر لعلو تر در و چونه
چه دواړه توکه لايق قابل لري
هغه ته وايه كه موني مونه

سر په زانو کښېږده دا چارحاشا ښه ده
تر باغه راغه دا تماشا ښه ده
خو کام ترې مومې په غم کښ درومې
دنيا که دا ده دنيا ته شا ښه ده

تخم ضائع کا بد اصله مخکه
ښه پي خسا کا بده غږکه
هغه چه کرکا يا پي شاربې
هغه د نکا دا پوهه ورکه

د دنيا ميني يارې واره
بقا هيخ نه لري باندي مه وپاره
چه به ئې ژارې په جدایې
جدا چه نه دي واره وژاره

چه په قران کښ دي منلي واره
مشکاة مصباح ته نيولې غاره
نفس د په دا کښ که فضولي کا
شیطان خوار کړې بدبخته ژاره

چه هر زمان مي په زره ميشته ده
هغه مهروييه د زره دمه ده
خدای خو د صبر له دې را نه کا
د صبر خبره که هر خو ښه ده

نه به دا محکي وي نه آسمانونه
واړه به واوړي دا ديوالونه
باقي به بل يو جهان پيدا شي
مولا لبر نلري خپل جهانونه

دا خاوري نه دي چه مور پرې خونه
د خيال زلمي دي گل گوني جونه
گوره له کومو خاورو به گپ شو
په هر زمان دي د مرگ پېچونه

ی

اې چه دولت لري بد د خصلت دئ
دولت به بايلې بڼه نصيحت دئ
باز چه له بده باز داره ولاړ شي
و به ئې نه نيسي دا تجربت دئ

آس د خانانو دئ د ښو کسانو دئ
نه د نادارو د مفلسانو دئ
ماړه څاربه بڼه دئ وري گنده دئ
ډنگر د چاري د کرگسانو دئ

آزار د خولې دئ آزار د لاس دئ
له دواړو خلاص دئ هغه چه ناس دئ
سړي به نه وي هغه به دد وي
چه په دا دواړه توکه الماس دئ

اور وړانده ته په تاو مفهوم شي
و سترگه ورته څرگند معلوم شي
هغه چه پرېوزي و اور ته رنگ واخلي
هر څوک خبر دئ چه اور ئې نوم شي

ابله هغه دي په ورځ څراغ کښېږدي
يا چه بې درده په صورت داغ کښېږدي

يا چه دَ شگو عمارتونه کا
يا چه په بده مزکه کي باغ کنبېږدي

اهل کيميا دئ کيميا به څوک مومي
اهل وفا دئ وفا به څوک مومي
نوم دَ عنقا شته پدا جهان کنب
اهل عنقا دئ عنقا به څوک مومي

اصيل چه نه لري ادب هم هيڅ دئ
جميل چه نه لري نسب هم هيڅ دئ
چه دانشمند دئ حکمت هنر لري
که دَ بادشاه لري منصب هم هيڅ دئ

اندوه هيڅ مکره خوشحاله سخ دئ
خواري دِ ولاړه دولت ته مخ دئ
هغه چه تا وته خوړوني سپي وه
په ليري ليري ملکونو چنخ دئ

اميد که گورې بهتر تر بيم دئ
عطا پرې مه نيسه که دِ غليم دئ
چه له اعدا سره په مدارا وي
دا کار دَ چا دئ کار د حکيم دئ

اې چه بې مثل په کړه اووړه يې
گل رنگه روغه د خدای په کړه يې
دا هسي ولي د زړه په وړه يې
په هيچا نه يې خو پخپل زړه يې

آتش قبول کا گني چه قند شي
په هر ديار ئې صفت د خوند شي
ادب د زويه د ورور بايد دي
جوهر د توري په صيقل خرگند شي

اسمان چه هونبره لوئي رفعت لري
مزکه چه هونبره ستر وي وسعت لري
دا به خدای وارې سره فنا کا
چه لوي عظيم دي عظيم ساعت لري

آفت که گورې په بې ننگي کښ دئ
نکبت د دهر په ولتنگي کښ دئ
ما له دؤ رنگو فايده و نه لیده
که سود دې سود خو په يکرنگي کښ دئ

احمق در وښيم که احمق گورې
احمق رانده دي په سترگو توري
تور وته سپين وائي سپين وته تور وائي
په غورونو آوري خبري نوري

اې چه په رو کښ گزار ته ساز يې
سترگي د لکي غور په آواز يې
غاري غرخه دئ درباندي درغي
په تخرگ ئې وله که تير انداز يې

اې د چشمانو په غمزه الماسي
دا څه هنر دئ له عاشق ستاسي
تر سر تر پايه راته ووايه
ترې د يستلي يم لا مي وباسي

ای نفس فضول از فضولي باز آی
چون مردم جو فروش گندم منمای
هیچي و از هیچ چه خیزد هیهات
بیهوده مگوی و هر زمان ژاژ مخای

اوس له ديو بنځو کله مردم زېري
ور ځني واره مار و لرم زېري
دخول که نکړې ور سره ځاي لري
چه ځني واره په عقل کم زېري

اې چه حکيم و علیم د نوم دئ
ورکړې آخلې کار د معلوم دئ
شیرین ژوندون د ورباندي تريخ کړ
خوشحال چه نه وژني حکمت د کوم دئ

احمق که هر خو دنیا دولت لري
دولت به باي کا چه حماقت لري
که ډېر نادار وي شکر د کاندې
که خوي ئې ښه وي علم حکمت لري

اصیل به شرم حیا وفا لري
اصیل ئې وگڼه هغه چه دا لري
که شاهزاده وي چه دا ئې نه وي
اصیل ئې مه گڼه یوه بلا لري

ایمان د سرو زرو تر غرونو ښه دی
منافقانو وته هیڅ نه دی
لال دُر چه پېژني هغو ئې قدر زده
چه شناخت ئې نه لري سوړ ئې ترې زده دی

اې چه پری و ما ته ستایې
که یار مي ووينې بیا به ووايې
هر چا چه ولیده باندي بلبل شو
مخ دي که گل دی د دلربا ئې

ادب چه نه وي په سپین په تور کښي
عزت به نه وي په هغه کور کښي
دولت به درومي له هغه خلق
چه سره تل وي په شر و شور کښي

اوه آسمانه اوه ئې ستوري
دولس برجونه دي چه پکنس نبوري
غمجن د طمع د بنادی کاندې
د شپې خبستن د سحر ته گوري

اسپي آسونه وته ساتلي شي
تپوی خرونه سره شرلي شي
تپوان يا خرونه باندي ختنه کا
خني نابودي گلي حاصلې شي

آزار د اهل و ما ته جهل دی
خپل خان که خار کړم تر اهل سهل دی
دورخ در وبنیم په دا دنیا کښ
دورخ صحبت د سفله نا اهل دی

اې چه رحمان او رحيم د نوم دی
عظيم بادشاه يې کار د معلوم دی
نادان په تاج کړې دانا محتاج کړې
ما پرې خبر کړه حکمت د کوم دی

آسمان روغ زړونه ندي پريني
ده دي په هر چا چاپونه يني
خو ئې دا ستوري په سترگو وينې
واړه داغونه دي کښي کښي

بنياد دَ چاري په مصلحت دئ
بيا دَ مردانو په ښه همت دئ
چه سره يو شي دا دواړه توکه
واړه دولت دَي عزت حرمت دئ

بدخواه د کوم دَي چه د په بدو ياري
نيکخواه د کوم دَي چه د بهبود غواړي
که هر خو خوي د فرستو حاصل کړي
له چا به ته ژاړي شوک به له تا ژاړي

باغ په خوبي لکه مخمل دئ
را سره گوره يو څه مخمل دئ
ساقی را پاڅه مینا را واخله
پرخه ورپري گل دئ حمل دئ

باور که وکړي په جز او کل کښي
مردان به تل وي په توکل کښي
دا ډېري غاړي نغمه صوتونه
نشته په باز کښ دي په بلبل کښي

بله به نه وي په حق شناس کښي
تل به په حمد وي تل په سپاس کښي
چه ئې جار باسي هورې جار وزي
زړونه تسخير دي د خدای په لاس کښي

باغ وي سرود وي نقل و شراب وي
بني بني دلبري بڼه بڼه احباب وي
مجلس د خاصو کتاب په منځ کښ
نقل د تورو وخت د شباب وي

بارخو ئې نه دئ گل د گلاب دئ
زلفي ئې طعن د مشکتاب دئ
راشه که دواړه شونډي ئې گورې
چه پرې مستېري هغه شراب دئ

بته تل لا بني اوبه تل مومي
بد بوي ئې ولي له تنه درومي
بد بوي ئې حکه درومي له تنه
هره بلا عي د دې تر کومي

بلا بلا وايې بلا هم ته يې
خپل بڼه هم ياد کړه که بلا نه يې
توره د ژبي توره د اوسپني
څه غوڅول کا خبر لا نه يې

بخت و دولت د سړي له عايه وي
نه له هنره نه له همايه وي
هنر هاله راشي هماي هاله راشي
چه باندي حکم په چا له خدايه وي

باز په دیدن د طاؤس وویاري
سر پښې ئې هر څه سره ونغاري
پخپل خپل ښکار پسي هر څوک تلابن کا
مزري که زور شي غوا بزې غواري

باغ د گلونو کنج و کتاب وې
رود و سرود و نقل و شراب وې
ښې ښې محبوبې ښه ښه احباب وې
خوبې د عمر وخت د شباب وې

بادشاهان ښه دي چه په ځوانانو زر ښندي
ځوانان پرې ښه کا چه ورته سر ښندي
زر سر دا دواړه توگه ډېر گران دي
يو يو ئې وښندي نه ئې يو هر ښندي

بیهان د اسپو کله یکسان دي
ځني تپوان دي ځني اسان دي
ځني د بار دي د زیست روزگار دي
ځني د توري د برگستان دي

بې غمه خوب کا چه روغ په تن وي
خوب به په خو کا چه خوک غمجن وي
مور د شکر و حلوا ته نه گوري
وري د سپوري روتي کا زمن وي

بازونه ولاړه بهادران دي
چه بد شي نيسي بد باز داران دي
چه په آسونو کښن خم چم پيدا شي
آسونه ساز کا چه شهسواران دي

بلبل د گل دئ گل د بلبل دئ
بلبل هورې غواړه هورې چه گل دئ
مينه په پته د هيچا نه شي
خپل بوي د منښکو په ځان چغل دئ

بد خواه د خوار اوسه ته ورته غټ اوسې
خپل نيت د زغره ته په کښن پټ اوسې
خو چه بنادې دي خو چه غمونه دي
و دواړو توکو ته په مخ په څټ اوسې

بد مخ ناحقه په زر پساله شي
بڼه مخ چه بيا مومي پسول د هاله شي
که هر خو رنگ لري سر سپيني پاني دي
شندې به چېري نرگس باله شي

بدي به لاس واخلي چه گنهگار شي
چه گنهگار شي هغه د دار شي
چه شوک له خپله شامته خوار شي
خپل پردي واره ځني وېزار شي

بزرگي په تا بڼايي که ته ستار يې
ستار که نه يې کله بزرگوار يې
چه پرې حاجت د محتاج پوره نه شي
که مال د ډېر دئ کله مالدار يې

بار د اوسانو په خرونو لېښ نشي
جام د مستانو په صوفيانو ځيښ نشي
د وينښ له حاله اوده خبر نه دئ
خو چه له خپله خوبه نه وينښ نشي

بدي له خپلو چه آواره نشي
خپلوي د خپلو په چا ښکاره نشي
که بڼه دي بڼه خو هغه سپرې دئ
چه يې پخپلو کښ گربوان پاره نشي

بخت دَ مغلو پښتانه نه پرېږدي
چه اتفاق وکا په توره زړه کښېږدي
گڼه که څه هونبره پښتانه نه دي
چه ئې په یاد کا دَ مغلو زړه ریرېدي

باڼه که هر څو دَ سترگو زېب لري
چه ور کاره شي بلا آسېب لري
زویه که ښه دئ نور دئ دَ سترگو
زویه که بد شي ماران دَ جېب لري

بیا مي له بخته مدد څرگند دئ
خوب کړم خوښي کړم زړه مي خورسند دئ
چه خوب مي نه وُ دَ ده له غمه
تر سر مي لاندي هغه مړوند دئ

بوي د له نطقه دَ کبر و آز ځي
لکه دَ خولې نه چه بوي دَ پياز ځي
په نمانځه وُ درې فکرونه نور کړې
عمر د هسي گنده ناساز ځي

عابداً بې بند دى هم بې پيوند دى
مور پلار ئې نشته پيدا له شخوند دى
سړي لیده شي که خوي ئې گوري
لکه چه د دوي هسي بې سند دى

پکار هيخ نه دى خالي مستى
خو لا په زړه لرې د غم هستى
هستي تمامه په مستي کښ ويازه
له ما نه زده کړه مي پرسى

په ننگ خبر نه دي بې ننگه کلي دى
وفا ئې نشته له عقله پلي دى
که نمونخ اودس کا په پنځه وخته
هم بې صلوة هم مخ ناولي دى

په غم د نورو و غم ته ساز مشې
سپک و عالم ته پخپل آواز مشې
سړى په طمع د بل بنده شي
دعا به دا کړم آخته په آز مشې

په رنگ رنگينه يې په مخ نسرينه يې
به لب شيرينه يې په تن سيمينه يې
درسته گلزار يې تر سر تر پايه
عيب د دا دې په زړه سنگينه يې

په ځان مي لږ ډېر ځايونه منبلي دي
چون چون مي کنبلي کنبلي کتلي دي
ستا تر بنايسته چه نا بناغلي دي
د خلخ کنبلي کشميري کنبلي دي

پلار د خپل زويه په کار ډېر وياړي
په هره چار ئې بهتري غواړي
په خوي ئې بد شي نصيحت نه مني
د ده له خويه په اوسنيو ژاړي

په کاغذ وکښ خوانا ئې ولولي
چه کنبلي نه وي هغه څوک څه لولي
هسي مردان شته په دا دنيا کښ
تختې د وچولي تختې د زړه لولي

پند دې سودمند دي که څوک ئې ونغوږي
وخت د فساد دې له تا چه وزېږي
زوي ئې مه بوله حذر ترې بويه
چه د له حکمه له رايه وغږيږي

په تار د غټي ذباب بند کپري
نه په دالومه عقاب بند کپري
پند و عاشق ته بند د خسريو دئ
په دا به کله سيلاب بند کپري

پونډه په اور کښن گونه گونه شي
کاني په اور کښن گچ يا چونه شي
عادت به هيچري د ناکس نور نشي
که اور ئي پوري په درونه شي

په خپل مقصود پسي په خو مجنون يي
په خپل مطلب پسي يو خه مفتون يي
په خو خوشحال شي چه په کام کامياب شي
د کام په نموندل هر دم مخزون يي

په رنگ ميتاخي لکه اوبه دي
په خوند په بوي کښن د اوبو ندي
لکه چه مخ ويني خوک په اوبو کښن
هسي په دې کښن د مخ لیده دي

په خصلتونو کښن عدل انصاف ښه دئ
له ښو له بدو سره زړه صاف ښه دئ
چه خوک د غاښ مات کا ته ئي هم غاښ مات کړه
که عذر خواه شي غاښ ئي معاف ښه دئ

په پوهه ډک دي هر يو زوولي
و ځان ته نه وائي هيڅوک غوولي
هغه چه خر پيايي يا چه حکمت وائي
هر يو فلک دي سره رسولي

په تن هلوونه رگ وریشه يې
په دا که گورې يو دوه پشه يې
خوي د دانو د حيوانو پرېرده
که ته سرې يې په اندېشه يې

پند د سړي دئ سړی د پند دئ
پرې به پوهېږي چه دانشمند دئ
سړی په پند نيسي څاروي په بند نيسي
و هر سړي ته دا کار څرگند دئ

پښتون په اصل سره بني دي
يا غرغشي دي يا بټي دي
لودي غلجي دي د پټي له لوره
په سره بن پوري بيا کرلاني دي

په دا خبر شه چه سړی شه دي
سړی د غشي کبره درمه دي
چه بې استاذ وي لا غشي ندي
چه ښه ئې ساز کا سړی هاله دي

په رنگ په حسن په خو نادره يې
بښپوه غمزې لري خو جلوه گره يې
له خپله ياره خو زور وره يې
خو چه پخولا شي بيا مروه يې

په عطر ډوبه هغه خوش روي
راغله ناگاه له يوه سوي
تمامه شپه ئې را سره تېره كړه
سپيرمي مي ډكي دي د دي له بويه

په ډېره پوهه كه بو علي دي
چه جود ئې نشته احمق جلي دي
كه كلمه لولي عقل ئې مه گوره
چه څوك ئې نغن خوري هغه ولي دي

په قد د سبر تر وني بوك يې
په رنگ په اصل په خوي ملوك يې
كمي د نشته په شش و پنج كښ
په چار په هر څه د زړگي څوك يې

په دا به پوه شي هغه چه كس وي
ډېري رمې لره يو شرمښ بس وي
چه يو بخري د اور پيدا شي
په مخ ئې وړي انبار د خس وي

په دا دنيا کښې ښې خوږې ميني
بدرنگ^۱ ترخې شي که ته ئې ويني
نور څه ئې مه گڼه واره مقصود دي
تر خوله وباسي ترخې شيريني

په استخفاف د بادشاه دولت بايلي
په استخفاف د ملا جنت بايلي
په استخفاف د چهار يارانو
هم مودت بايلي هم مروت بايلي

په سپين وېښته مي په زړه سرور راشي
ريره چه سپينه شي په مخ کښ نور راشي
غم د زوروالي په زړه هاله راشي
چه په غاښونو په لېمو فتور راشي

پخپله پوهه که ذوفنون وي
ويل چه نه مني پکښ جنون وي
دولت ته ورسې تينگ ئې و نه نيسي
قابل ئې مه گڼه چه په راي زبون وي

په کار د علم عالمان موني^۲
شيخان په کار د شيخي خان چوني

۱. په درنگ.

۲. يعني لوئي کوي.

دا واره هيخ دي زما په پوهه
گوره خوڪ ورشي په مخ مخ روڼي

په عاشقانو خو خو خبري شي
ورته لښكري شي توري شي زغري شي
چه عاشقان دي چه صادقان دي
عشق به ئي كله له دله ليري شي

په باغ چه گډ شي چه ترې وتوني وي
كه لون لون مېوې خوړوني وي
كه هر خو وڅوري گلونه بوي كړي
خو عاقبت به ورځني تلوني وي

په بنايسته وُو چه مبتلا وي
بې فكره كله خلا ملا وي
بې ميني مشې مين هم مه شې
دا دواړه توكه الا بلا وي

پاكي چه راشي په هغه كور كښي
بلا ئي وِسپځي نوره په اور كښي
يوسف چه پاك وُ ځكه بادشاه شو
څه شو كه بند وُ ناحق په تور كښي

په شپه آرام شي په ورځ هر کام شي
په ما دا کله په صبح و شام شي
په شپه په ورځ دي د عشق غمونه
آه و ژړا مي سره مدام شي

په مخ که هر خو صاحب جمال وي
ننه په زړه کښې افعي افعال وي
که زر تسبیح لولي باور پرې مکره
بښي مي واره د مکر جال وي

پلار مور که هر خو نیکو فرجام وي
په بد فرزند پوري خجل بدنام وي
فرزند که ښه وي خدای ئې کامران لره
د بد فرزند د زهر په کام وي

پرین^۱ که ښه وي پکار و بار کښې
نه ډېر فکرونه نه زرغه پکار کښې
زرغه نامرد کا له کاره پاتو شي
مرد ټول اختیار وي په زیست روزگار کښې

۱. دا رباعي حل غواړي لمړۍ کلمه په یوه نسخه کښ ترین په بله کښ پرین ده، په یوه قلمي نسخه کښ تر زرغه لاندې محشي لیکلي دي يعني نامردی او کاهلي.

په رنگ په خوي کښ سره پرخي وي
په مرتبو کښ سره تېري وي
يو سيند بل پوري لکه لښتي وي
يو غر تر بل پوري لکه غونډۍ وي

پيوند د زړونو عجب پيوند دئ
په کتره غوښه وبله بند دئ
خو چه وفا وي هونبره ټينگېري
جفا ئې پرې کا کار ئې خرگند دئ

په باغ په راغ کښ کرل هر څه شي
په خپل خپل اصل بيا واره وشي
که لويول ئې په شودو پې وي
مولي مولې وه نور څه به نه شي

په باغ کښ ډېري وني ولاړي وي
چه ښې ئې خيړ کړې په څو څو غاړي وي
پلني نري گوري ناگوري
ځني په پورته ښايسته ولاړي وي

په دا جهان کښ چه څو غمونه دي
څو څو خوارۍ څو څو ستمونه دي
واره په بخره د عاشقانو شول
بخري له ځايه په قلمونه دي

پاداش دَ هري چاري تيار وي
چي نيك كردار وي كه بد كردار وي
چه ترس د زړه لري دا كار به ښه لري
څو بې پروا وي هونبره ئې زار وي

په زړه كښن خريکه د ښكاري ولاړه شي
هي هي نارې وْهي بوره ئې غاړه شي
چه سره وښلې د ښكار بازونه
زرکه د دواړو له منگولو ولاړه شي

پرې مي سلام دئ جرگې چه پندې شي
زړه مي هورې دئ هروې چه هندې شي
خوشحاله زور شوې قرار ناست اوسه
پښتون چه زور شي د نغري د څنډې شي

پند د نيکخواه دئ خداي د ئې ښه لري
ورمون' د نيکو نيکان په زړه لري
هونبيار لازم دئ چه خطا ئې ولې
نادان معذور دئ چه عقل نه لري

پيوند د ميني هم تينگ هم سست دئ
جفا ئې پرې کا په وفا درست دئ

دېرُو دَ ما نه په جفا پرې کړ
اوس خو دَ لېرُو څخه آمست دئ

په سریتوب کښ واره یکسان دي
که مؤمنان دي که کافران دي
ایمان دَ چا دئ دَ مومنانو دئ
ایمان ئې نشته چه کافران دي

په چا چه عدل یا ستم کېږي
هر ځاي چه بېش و یا څه کم کېږي
بې ځايه هیڅ نه دي واره په ځاي دي
یو ازمینست دئ که عالم کېږي

په هره چار چه همت بسته شي
تېره خارونه هم گلدسته شي
که بې همتو ئې په لاس واخیسته
دَ هغو بخره خواره خسته شي

پښتانه واره لکه مارونه دي
مغل دم کړي پخپل کارونه دي
چه په مارونو کښ لوي مار پیدا شي
پسي ئې غواړي که په غارونه دي

پسرلي چه راشي يا پنگال شي
دَ ختک زوني شيخان خوشحال شي
شکرانې آخلي دَ باران وعدې لي
په دروغجنو وعدو نهال شي

پدا جهان کښ که خرابی دي
يا ناحقی بی حجابی دي
یوه به نه وي دَ هوسيار له لاسه
دَ نادانانو دَ شتابی دي

پرې مي سلام دئی هغه چه مي خوري
خدا ئې دارو کړه که پدود ئې دي خوري
اول خلوت بويه بيا ښه صحبت شه
مي دِ په صوت دَ چنگ و نې خوري

په خو دَ ځان په ښپوه بيدار يې
وېښته د کوز شي هم پرې آزار يې
فکر دَ گور دَ خواری نه کړې
بند بند به پروت وي ناپروا دار يې

پرې پرده پرې سترگي دَ وړيو ووزي
باندي پراته اوسي وړي سر کوزي
لوئي غړی دِ ډک طباخ وي
دوي دي خورلي دَ طباخ خخوزي

په خو واي واي لري چه لږ بېمار شي
پروا د نه وي چه چاق تيار شي
هيڅ يې نابود يې چه ښه مي وليدي
غفلت خوار كړې كه خبردار شي

په هره ژبه سخن سنجان دي
د خان په فخر پاك د سبحان دي
په خوله ئې ذكر په زړه نور فكر
فساد دي دور دانا شيخان دي

په شمار مي زويه تر شپته زيات دي
نيمگي په مړه وي نيمگي حيات دي
چه را څرگند شول په كاروبار كښ
تر دي ژوندون يو بهتر اموات دي

په رنگ په شكل بنايسته ميور يې
په زړه سنگينه ناترسه گور يې
ياران ډېر خوښ كړې بيا ئې ډېر خوار كړې
دارو د زړونو د زړونو خور يې

پنځه د گوتي دي كه يوه نه وي
د نورو گوتو چار به د څه وي
د لاس خوبي ده په پنځه گوتي
چه سره جوړي وي كار به د ښه وي

په رنگ په حسن تازه بلوڅه يې
په تن کښ سپينه تر تازي پوڅه يې
تر سر تر پايه کمي د نشته
په ښو خبرو څه خبر لوڅه يې

په خپلو اوښيو کښ سړی شنا ښه دئ
له هره هر سړي سره آشنا ښه دئ
که گل له نورو دئ اغزي له ياره دئ
منت تر هر څه د خپل آشنا ښه دئ

په ما دا عدل که دا ستم دئ
چه غم په ما باندي په هر هر دم دئ
واړه مي خپل دي پردی څوک نه دئ
چه ئې له ما سره دا هونبره غم دئ

په سوات ورپرې په سمه شين دئ
تر غره په کوز شي لا نماز پښين دئ
بت د تالي د عبدل لښکري
خوشحاله له زړه د له واړو شين دئ

په رنگ که هوره ده پرې گرفتار مشې
چه خوي ئې بد وي د ښځي يار مشې
خوشحال ته گوره چه يو څه بار لري
له بده خويه ئې ته خبردار مشې

په سرطان کښ به مزي په وري
مرد به خپل خان ژغوري ځما که نغوري
لنده ورغومي صحبت هم زیان لري
پدا منزل د په بهار کوري

په عاشقانو آرام حرام دئ
عاشق ئې مه بوله چه په آرام دئ
په عشق کښ شرم په ننگ کار نلري
دا دواړو توکو يو خالي جام دئ

په دا خبره هر څوک خبر دئ
تر آروډلو ليدل بهتر دئ
تا غندي کله هوسی د مښکو دئ
مښک د د زلفو که برابر دئ

په تن سيمين يې په رنگ رنگين يې
په لب شيرين يې په مو مشکين يې
زه د مجنون يم که ته ليلي يې
زه د فرهاد يم که ته شيرين يې

په هر چا کوټه غمونه خپل دئ
څوک دئ چه نن مي په غم د بل دئ
دور د چا دئ د عالمگير دئ
لاس به په غور لري چه څوک عاقل دئ

پنځه^۱ بارونه دي بردن ئې غم دي
ورمپير د خلقو تر لاندي خم دي
پنځه په نورو دي په تا دوه کم دي
خوشحاله شکر کره چه بار د کم دي

په دواړو زلفو که عنبر بېزه يې
په دواړو شونډو که شکر رېزه يې
دا څه لا نوري خوبي د ډېري دي
بابا د ومره بلا سر تېزه يې

په لار چه درومم په مخ دلبر راشي
يا ښه څه بيا مومم يا ښه خبر راشي
هسي د کښليو په ديدن خوښ شم
لکه په خوارو باندي اختر راشي

پاسه يا کوزي دا کار سازي
په څو څو رنگه دلنوازي
آسمان ته گوره مزکي ته گوره
دا چاري ندي لوبي بازي

۱. مطلب حني پنځه د مسلمانې بناوي دي چه له هغو څخه حج او زکوة پر غني فرض دي. خان ځکه چه په سخا کښ هيڅ وخت د نصاب مالک نه و نو دا دوه فرضه له ده ساقط وه.

تینستن دَ خونِي چه بې تدبیر وِي
وینځي مریونه ئې وتېښت ته خیر وِي
یا ئې ډېر مست کا هوا ئې نوره شي
یا ئې ډېر خوار کا لکه اسیر وِي

تازي چه نه نیسي کوټه چه نیسي
خلق په بڼه نظر کوټه ته کسی
تورزن پخپله خپل ځان په قدر کا
چه توري غشي په ځان را نیسي

توري د زلفي دي تور د اوربل دئ
مخ مي د ولیده لکه اوربل دئ
هم تور لوگي دي هم سرې لمبې دي
د غوښو زړه مي بکنښ قبل دئ

تل خاموشي کړي چه تل بېغم وِي
طمع له چا مکړه چه به ترجم وِي
خوښ په هنر اوسه خوښي په مال مکړه
هسي کارونه کړه چه بې ندم وِي

تر باز نه نور نور مرغونه کټ دي
هنر چه نه لري ځکه خوښ دي

۱. دې کلمې ته محشي نابکار کښلي دي په څلورمه مسرۍ کښ کويټ حل غواړي.

خپل کار څرگند کا پدا دوه ځايه
مردان د کويټي بنځي د کټ دي

تر لعلو دُرو عقل تمیز ښه دي
د بل تر مَهر خپل يو نشيز ښه دي
چه خبردار دي د صحبت په علم
تر بي ادبي خبري تېز ښه دي

توبه هاله ښه ده په گناه چه لاس رسي
چه لاس په هر چرته په کوز په پاس رسي
چه لاس و نه رسي توبه څه سود لري
خالي خبري پخوله د پاس رسي

ته چه بادشاه د سمن رويو يې
غوره دلخواه د سنبل مويو يې
تر سر تر پايه گل يې سنبل يې
بد چه په نغوته د څو بدخويو يې

ټټو به هيچېري د آس په يون نشي
په توره هيڅوک لکه پښتون نشي
اصل په هر څه کښ خپل ځان څرگند کا
خوند د مټرو به گندم گون نشي

تل تل تل مي ور پسي غم دئ
مينه ئي ڊپره راحت ئي کم دئ
چه نه ئي وينم په سترگو تورو
دا جهان واره په ما تور تم دئ

تري که بد دئ خو بيا همجد دئ
هر چه همجد دئ هغه امجد دئ
بولاق که هر خو خټک يادپري
د سباکي د لوريه بد دئ

ته اوم سبو يي تر خرخ وتلي
د اور تر تاوه نه يي ختلي
که چيري ووزي د اور له تاوه
نوم به د اوم وي له تا نه تللي

تر سر تر پايه چه سري ساز دئ
فهم که وکړي درست سره راز دئ
سري هغه گڼه چه خپل ځان پېژني
چه بېخبر دئ يو تش طراز دئ

تازي چه زور شي په قدر خر شي
مزري چه زور شي تر شغال بتر شي
زور د دماغ د ځواني نه کا
پدا ويل د هر څوک خبر شي

تر ظل کښېښې د هغې وني
چه ئې نه سته نه پاني وني
نه يوه ونه باغي په غولي
نه ډېري وني پلوسي غني

تا چه پيدا کړه دا اوه شتوري
چه ستا په حکم وبله ښوري
په ښورېده کښ ئې ډېر ډېر کارونه شته
ړانده ئې نه ويني بينا ئې گوري

تونگر هغه دئ چه قناعت لري
نه چه بارنه يا بضاعت لري
چه خوي خصلت ئې د سړي نه وي
يو دد ئې وگڼه که شجاعت لري

تل تل چه غورزي دا سعد ستوري
د هنرمندو په طلب ښوري
که چېرې ورشي په بې هنرو
خني د تللو دروازه گوري

ثابت په ما کړه گناه مهروئي
لاله عذاري عنبرين موئي
له هغه پسه توره را واخله
ويني خما د گردن کړه توئي

جنت دَ چا دئی دَ صادقانو دئی
دورخ دَ چا دئی دَ کاذبانو دئی
قرآن چه لولي کذاب عذاب مومي
ثواب بي حده که دَ قران خوانو دئی

جنت دَ چا دئی دَ حق شناس دئی
دورخ دَ چا دئی دَ ناسپاس دئی
کانده به نوري فتني پيدا شي
کار کره که کار کرې چه نن دِ لاس دئی

جنگ دَ هاتي دَ مزري آسان دئی
دَ خپلي ژبي آفت لا گران دئی
چه خپله ژبه ئې پخپل فرمان کره
هم ئې رستم گڼه هم لا لقمان دئی

جنت په څه کښ دئی په خوشخوئي کښي
دورخ په څه کښ دئی په بد گوئي کښي
چه نيت ئې لوي دئی هغه خدای لوي کا
کمي ئې نه وي پدا لوئي کښي

جهان کمر دي دَ خشلې
فعل دِ ږغ دي ږغکروني ته يې
لکه چه ږغ کرې هغه به واروي
راشه خبر شه که خبر نه ئې

جهان که واره سره سور اور شي
گمان و مکړه چه عارغ نور شي
که سمندر غندي نه اور کښ کار نکا
عارف ئې مه گڼه مخ د ئې تور شي

جهان که واره سره اوبه شي
دا دوه بېرې به ډوبې نشي
يوه بېرې چه شوک رښتني وي
بله چه وري په چا ماره شي

جهان درست ډک شو د نا حقي
لکه پمدلي اورې په مي
چه خاي پرې نه نيسي بنوري بنوئېرې
د سر دانه ئې خوشحاله ته يې

جونه چه نه وي واده لا حور وي
اولاد چه راوري آدم دستور وي
چه سر ئې سپين شي مخ ئې بې نور شي
يوه پيريه درته حضور شي

جدا چه نشي ترې اوسپن خري
ترې پاتو نکا د پونډي زري
په خو به سازه شي ترې تېره توره
فکر د ښه وکا استاذ زوي مري

جهان دَ چا دَی چه خوک تورزن وي
داد و دهش کا په نوم مین وي
ناستي د دَی دَ علم تر سیوره کا
چه خوک دَ علم د ورع خبستن وي

خواني دک جام ده په پیری اوړي
بقا ئې نشته په وار وار واوړي
پيري يواځي په هيچا نه راځي
خو خو عیبونه ور سره راوړي

خان و جهان لره پکار سلوک دئ
ملوک چه بنه لري سخ د مملوک دئ
ملوک د بنه وائي پوچ پوچ د نه وایي
د ملکانو کلام ملوک دئ

ځاي او مسکن د د کارگه گلشن نشي
کمدات سړی د د جاه خبستن نشي
حسن هغه دئ چه اصل ذات لري
د سپاندي گل به گل د سمن نشي

ځني خبري په تکلف کېږي
ځني خبري په تائسف کېږي
ځني خبري په بله ژبه
لکه يعقوب ته قال د يوسف کېږي

ځني په علم په دنيا مستي لري
ځني په زهد په تقوي مستي لري
ځني په توره په غزا مستي لري
خوشحال په کوم توکي دا مستي لري

ځني په وينځي وي لکه مېرمني وي
ځني مېرمني د وينځو کني وي
عقل هنر بويه په آدمزاد کښ
مېوه چه ښه لري قدر د وني وي

ځني په عقل په هنر دولت مومي
څوک ئې په جهل په حماقت مومي
يو په دارو د طبيب رغېږي
بل بې طبيبه شفا صحت مومي

ځني خپل جیش لښکر حشم کسي
ځني خپل لعل گهر نعم کسي
ځني خپل علم هنر قلم کسي
ځني خټکه هغه صنم کسي

چه سپری خور نشي سپری چه داغ کښېږدي
هر څوک پوهېږي ځان ته بلا بلېږدي

١. په دې رباعي کښ د درو ټکو کلمو صنعت سته، ټوله کلمې درې ټکي دي.

له چا چه جنگ کړې روغه په زړه لره
هوسيار په جنگ کښ د روغي ځاي پرېږدي

چه نه د دين دى نه د دنيا دى
هغه که گزري پکار د چا دى
پرېږده چه ومري جهان ترې خلاص شي
پدا جهان کښ يوه بلا دى

چه نن د ياري کانده اغيار دي
کانده اغيار دي چه نن د يار دي
خدای دې چه دا زړونه سره جار باسي
دا زړونه کله په اختيار دي

چه نه طالع لري نه مصلحت لري
دولت به بايلي که ډېر دولت لري
چه شکر نلري کله نعمت لري
چه صبر نلري کله حکمت لري

چه قدر نلري د بادشاه د ميني
توئي بي نکا په خدمت کښ وينی
هغه نوکر د بنادي و نه کا
هر څه به بايلي که ته ئې وينی

چه څوک ئې سَمَه گڼي کبره شي
چه ئې کبره گڼي سَمَه هغه شي
دخل دَ چا دئ دَ خداي په کبره کښ
په حال خبر شه چه څه د زده شي

چه غم ئې نه وي د نیکنامي
واړه ئې مخ وي په خود کامي
نه به ئې دين وي مه ترې وفا غواړه
هر څه ئې هيڅ وي پدا خامي

چه ئې په کور کښ لايق فرزند وشي
کرم له خدايه په سپرې څرگند وشي
قابل چه نه وي په هغه کور کښ
دولت ئې هيڅ دئ که چند در چند وشي

چه زړه له تا نه دَ چا ښه کيږي
ښه کبره دعا گټه دعا قبلېږي
آزاد هيچا دَ آخستو نه دي
ښېږي دَ خوړو زړونو لگيږي

چه دم ئې نه زده دَ اوبښکي
دَ اژدها نيسي لويه لکي

نادان دي پريوده ورباندي مه مبره
د نصيحت د صابون چكي

چه را بنكاره شوه يوه مري
زړه مي پرې بايلو هغه گري
د زړه بنندنه آسانه نه ده
بي خايه خوك بنندي يوه دمري

چه نه ادب لري نه عقل راي لري
دوپاي لیده شي خود د چارپاي لري
چه بي ادب وي آدم ئي مه گنه
خه شو كه شكل آدم نماي لري

چه درست گلزار دي د اتفاق دي
چه درست خار خار دي گنده نفاق دي
خار د په بخره د خارکشانو شي
هونسيار د گلو د گلزار مشتاق دي

چه پاخم درومم په لار دلبر راشي
يا بنه خه بيا مومم يا بنه خبر راشي
هونبره د کنبليو په دیدن خوش يم
لکه په خوارو باندي اختر راشي

چه رنگ و بوي لري گل گل هاله شي
پرې د بلبلو غلغل هاله شي
چه نه ئې رنگ وي نه ئې بڼه بوي وي
ورځني پاتو بلبل هاله شي

چه تا څوک وويني مهر به څه ويني
مهر به څه ويني چه تا څوک وويني
عاشق څه نه ويني چه تا و نه ويني
چه تاونه ويني عاشق څه نه ويني

چه ذات ئې بد وي اصل ناپاک لري
گنده به فعل گنده به ژواک لري
زاغ و زغن گوره بلبل طوطي گوره
خپل خپل پرواز کا خپل خپل خوراک لري

چه جنگيالی لري بڼه په کور کښي
د هغه کس وي ژوندون په اور کښي
بڼه حلیمه بڼه ده خوشخويه
بده به تل وي په شرو شور کښي

چه ژر ئې ونيسي ژر ئې بيا پرېږدي
خو يو نامرد به وي زړه به ئې رېږدي
يا د ئې زلفي په لاس کښ نه نيسي
يا د ئې ونيسي سر د پرې کښېږدي

چا ته چه شاه کيني په شاه کښ پرېوزي
بلا چه غواړي په بلا کښېوزي
په خو به روغ اوسي دا فکر ښه وکړه
په پرانگ پرهار وکړي بيا ور پښېوزي

چه خوک ئې کاندې کله ياری دي
يا خود کامی دي يا عیاری دي
چه ښې مي خیر کړې دا بهتري
يا وېزاري دي يا اغیاری دي

چه نادان دي چه فاسقان دي
يو دم کار وکا بيا ژر پښېمان دي
چه ئې پکار کښ پښېماني نشته
يا عاقلان دي يا صالحان دي

چه هر سیرت په وجود غالب دئ
په هغه رنگ ئې حشر واجب دئ
حریص به خوک وي حاسد به گرگ وي
په رنگ د دواړو خیر طالب دئ

چه کاهلان دي چه احمقان دي
دولت به بايلي که بادشاهان دي
دولت د دین د دنیا د چا دي
چه هوشیاران دي پکار چسپان دي

چه تنگه خوله لري اورده باپه لري
توري ئې وروځي ملال کاته لري
نور څه ئې مه گڼه ځما په پوهه
تر سر تر پايه به صورت ښه لري

چه کښېني آوري فرياد ښېرې لري
د زره د آه توري تېرې لري
پېر به په هر چا په وار وار راشي
اندوه د نکا آسمان پېرې لري

چنگي جيحون نه ده غڼې به غر نشي
شمع قمر نه ده سها به نمر نشي
که اوبښکي په رنگ د مار ده
بيا اوبښکي ده دا به اژدر نشي

چه جنگيالي دي دولت هغه مومي
چه ننگيالي دي عزت هغه مومي
دا دواړه توکه سره تړلي دي
څوک چه محنت کا راحت هغه مومي

چه نه طالع لري نه مصلحت لري
دولت که غواړي څه بد خصلت لري
دولت هغه دي چه در پسې درومي
چه ور پسي زغلي بلا آفت لري

چه ئې دروغ ندي چېري ويلى
چا ته ئې نه وي په بد كتلي
هغه به هيچېري خواري بيا نه مومي
عزت دولت به ور پسي زغلي

چه ئې رشتيا نه وي بل ئې اخلاص نه وي
هغه به هيچېري له غمه خلاص نه وي
دولت د دين دى چه د دنيا دى
بيا به ئې نه مومي چه خاص الخاص نه وي

چه خوي ئې نه وي جمال زبا لري
لكه ښه لوبښي خالي غوغا لري
ښه مخ په مثل لوبښي د زرو دى
ښه خوي په لوبښي كښ خوره حلوا لري

چه نه ئې ننگ وي نه ئې فرهنگ وي
نه ئې ښه اصل نه ئې ښه رنگ وي
ژر د په تورو خوارو كښ پت شي
ژوندون ئې مه وه چه خاي پرې تنگ وي

چه نه ئې دين وي نه ئې دولت وي
نه ئې په علم ښه خوي خصلت وي
سړى ئې مه بوله يو گاو خر دى
د گاو و خر به خه برکت وي

چه دَ بدانو سره مقيم شي
که بيم ئې نه وي هغه په بيم شي
ضرب المثل دي دَ دانايانو
دشمن چه دوست کړې دوست د غليم شي

چه قبول زړه ته دَ چا چار بده شي
چار ئې نور بده تل تر ابده شي
روپي چه قلبه شي يوه صراف ته
هغه روپۍ په هر چا رده شي

چه دَ بزگانو خفت آسان گڼي
هغه خفت د آفت دَ خان گڼي
لري بلا به ورباندي ور نشي
جوړ د زرگونو بلا ته خان گڼي

چه مي په غېر کښ يې ساعت هم دا دي
بيلتون د بلي لمبې په ما دي
پاخه ور درومه په سر د وېره کړم
زه ئې سبا گڼم وخت دَ سبا دي

چه غر دَ سرو زرو دَ سړي خپل شي
مهر ما سي ته ئې کله کتل شي
چه بادشاهانو سره ناستې په تخت کا
دا نور خايونه ورته خجل شي

چه بد بنياد وي چه بد نهاد وي
په هره چار کښن ئې مايه فساد وي
د نيکي چاري الف ئې نه زده
په بده چار کښن کامل استاد وي

چه خوند د راغي د آشنائي
گران يې د سترگو تر روښنائي
دعا به دا کړم په پنځه وخته
چه درد د نه وي د جدائي

چه د تازي سره د تپو رگ وي
کله تازي غندي په لار ئې تگ وي
رنگ ته ئې مه گوره عمل ئې گوره
که سور که سپين وي که تور که برگ وي

چه ئې شکلي د مغلو مزې دي
د دې په غاړه ډېري بزې دي
په ښکار د چا دي د پښتنو دي
نور څه ئې مه گڼه لکه خزې دي

چه پوزه نلري غورونه نلري
شرم اندوه به له چا نه څه لري
رنگ ئې و مه وينې ستر ئې ښه دي
که رنگ بې غورو بې پوزي ښه لري

چه دَ كهترو جفا په ځان وړي
كهتر به كله دَ مهتر فرمان وړي
سزا دَ وخته دَ كهتر بويه
كه نه مهتر به په زړه ارمان وړي

چه را په ياد شي دَ نفس بدې
لا ئې تر اوسه دَ غم غډې
ځواني لا پرېږده په سپيه ږيره
فرياد فرياد دې هونبره بدې

چه در كول كا چه كرم كرد وي
اسراف كه نلري هاله درست مرد وي
هغه درويش ندي چه دنيا نه ساتي
درويش هغه دې چه ترې دلسرد وي

چه زر دِ غم شي هسي زر دار مشې
چه زر دِ هيڅ نه وي هغه پېشكار مشې
پدا لاس راشه په دا لاس درومه
دَ لرو ډېرو پېحساب په شمار مشې

چه ئې له چا گنې لا ته ولي نه يې
كامل دَ خداي په پېژاندگلي نه يې
احوال ئې وگوره په تواريخ كښ
خوشحاله صبر كړه به تر علي نه يې

چه کښت اوبه غواړي اوبه بيا نه مومي
له هغه کښته به گټه څوک څه مومي
د هري چاري يو وخت يو وار دي
گل په تموز کښ که تل اوبه مومي

چه بخت ئې تور شي عقل ئې نور شي
مخ ئې په بدو په شر و شور شي
د بدو خواهانو ويل پرې ښه لگي
د ښکخواهانو ويل پرې اور شي

چه رشتيا نلري نه ئې اخلاص وي
زړه د له هسي ياره ژر خلاص وي
چه دې خو زړه دې په درست وجود کښ
ورکړي بويه و چا چه خاص وي

چه ترس د خداي لري مرگ ئې پياد وي
زړه به ئې کله په ظلم ښاد وي
تل به ئې مټ وي په ښو ښو چارو
مخ به ئې هر کله په عدل وداد وي

چه در پسي زغلي هغه دولت وي
چه ور پسي زغلي هغه زحمت وي
قابل هغه دئ چه د چا منت نه وړي
په ناقابل باندي ويل منت وي

چه لاس مي نه رسي غليم مي يار دئ
چه لاس مي وَرَسِي غليم مي پلار دئ
دا پند به نه مومې په شاه نامه کښ
په شاه نامه کښ که ډېر اسرار دئ

چه عاشقي کا خوشحال د وپوښتي
له شرم و ننگ د په کروهونو تنستي
تر مال د تېر شي تر سر د تېر شي
چه عاشقان دي تر لوي کمر رغښتي

چه نه ادب لري نه اهل راي دئ
دوپاي ليدل شي په خوي چار پاي دئ
سړی په خوي سره سړی ليدل شي
په رنگ په شکل سړی د خداي دئ

چه رباعی د خوشحال خان دي
د لاجوردیو غشيو په شان دي
تير گوهر که هر خو غشي ښه روغ کا
پرواز ئې بويه که پر ئې وران دي

چه خپل سر خرڅ کا بها ئې واخلي
چه ئې مدار وي مولا ئې واخلي
که ئې صاحب وته بلا پيدا شي
نمک حلال دي که بلا ئې واخلي

چه درست په مېنک په عنبر کښن ډوب وي
چه په گندگۍ ککړ شي خوب وي؟
قرآن چه لولي هر گوره بد کا
چه بيا په فسق و فساد معيوب وي

چه عالمان ئې په تور و سپين ويني
چه دروېشان ئې په عليين ويني
د عارفانو علم څه نور دئ
تر عرش فرش په خپل يقين ويني

چه کار پرې بينن شي په جز په کل کښي
مردان به تل وي په توکل کښي
په باغ کښن نور نور مرغۍ مېوې خوري
بلبل نظر لري د باغ په گل کښي

چه ستا خوبي غواړي دغه د يار دئ
چه ستا خواري غواړي هغه اغيار دئ
چه ستا په غم خوش شي صرفه پرې مکره
بيا به ارمان کړې که د خپل وار دئ

چه ځان غواص کا گوهر هغه مومي
چه بې ننگي واخلي دلبر هغه مومي
دا کار مي خو ځله په ځان راغلي دئ
تر سر چه تېر شي ظفر هغه مومي

چه هره چار ئې په روايت وي
د هغه بخره د ولايت وي
بیهوده نه آروي بیهوده نه وائي
غور ئې د نیکو په هدايت وي

چه عقل ئې کم وي کله آدم وي
کله آدم وي چه عقل ئې کم وي
چه عقل ئې کم وي تل باندي غم وي
تل باندي غم وي چه عقل ئې کم وي

چه دُر وکاري وېره د پېرېدي
خالي به ووزي که زړه ئې ريرېدي
يا به را وکاري گوهر له يم
يا به دا خپله کله پرې کنبېرېدي

چه خپل حرم ساتي خدم حشم ساتي
بويه چه واره د محترم ساتي
ادب د ډېر کا د زويو وروڼو
چه بي ادب شي و خان ته غم ساتي

چه ډېري وني لښتي کم آب لري
څښتن د ونو خو پېچ و تاب لري
نصيبت زه هسي په پېچ و تاب کړم
ما به تر کومه پدا عذاب لري

چه بد بنياد وي چه بد نهاد وي
دَ مور په نس کښ په بلا ياد وي
هر چه زوولې دي دَ فساد دَ پاره
خو چه ژوندی وي هم د فساد وي

چه را ښکاره شوې يو څه نگاري
څه جفا کاري که پري واري
خو مي په تا باندي مينه زياتېږي
ته راته غاښ چيچې هسي خونخواري

چه بد انديش وي چه بد آموز وي
چه بد گوښي لري واره بد روز وي
که ته لوښي غواړې لوښي په چا مکړه
نېکان په دواړه کونه فيروز وي

چه دين دنيا گټي دانا فرزند وي
غور به ئې هر کله دَ پلار په پنډ وي
اوبه به نه خښي دَ پلار بې حکمه
نه به ئې پورته شونډي په قند وي

چه نه ځوانان لري نه زر نه شولي
هغه به ولي زور ور بولي
که دا ئې واره وي که ئې ځواني نه وي
زړه بوډی به وَ چا ته پسولي

چه سپيني پي سره ئې غم وي
حرم حشم لري آرام ئې هم وي
چه شکر نکا په خپله بخره
د هغه بخره د مار لرم وي

چه حرص ناک وي يا ترسنده وي
ياري له دواړو سره گنده وي
دا به د پريبردي په تنگڅه بلا ته
بتر تر دا نه شکم بنده وي

چه غم ئې نه وي د بدنامي
واړه ئې مخ وي په خودکامي
دا رنگ سپي که د زوي ورور وي
غني ويزار شې په دا خامي

چه ښه صورت لري شرم غفت لري
واړه د دين د دنيا دولت لري
چه ښايسته وي عفت ئې نه وي
څه قباحت لري څه قباحت لري

چه ښکار په کور کښ ورته تيار وي
د چا به ولي د صحرا ښکار وي
په باغ و زاغ کښ د بهار گل څه کا
چه ئې په کور کښ تازه بهار وي

چه شوک دنیا لري په ځان ئې نخوري
د گور غه توري خاوري د وځوري
چه مال ئې پاتو شي و بل حریف ته
چه ئې له خپلو یارانو ښه خوري

چه اصل بد لري ځايي بد خو وي
يا رنگ ښه نلري ځايي بد رو وي
دا دواړه توکه به هيڅوک ښه نکا
که کرامت دي که ئې جادو وي

چه فهم درست لري هونبیار هغه دی
چه فهم سست لري خمار هغه دی
اوبه چه لبر وي آبدست پرې نه کیږي
چه پرې پاكي مومي رودبار هغه دی

چه دانسته درومي چه آهسته درومي
فتح هغه مومي نصرت هغه مومي
چه کاهلي کا يا ډېر تلوار کا
نامرد هغه نومي ناکس هغه نومي

چه ډېر یاران ئې تر نظر تېر وي
اخلاص ترې مه غواړه لباس ئې ډېر وي
په مخ که هر خو مهر خدا کا
چه درته شا کا واړه ئې هېر وي

چه په کښ بانگ د مسجد امام نه وي
په هغه کلي کښ ميشي مقام نه وي
په هغه کلي کښ قتل روا دئ
چه هغه کلي به د اسلام نه وي

چه مور ئې ښه وي بابا ئې ښه وي
بد به ئې لونه زويه په خه وي
چه اصل بد لري بد به ولد لري
قچر به هيچري بي فتنې نه وي

چاري د دهر په هغه دستور دي
لکه په تورو په سپين مسطور دي
لا هم هغه دئ چه پکښ ورکي
هونبره لښکري د سلم تور دي

چه شرم نلري عيب ته نه گوري
لولي بي شرمي دئ ځکه خپل ځان پلوري
هغه چه پاکي دي شرم حيا لري
زړه ئې فساد ته په لکونو نه ښوري

چه ښه لذت غواړي نښن و آفت غواړي
نښن و آفت غواړي چه ښه لذت غواړي
چه محبت غواړي غم د فرقت غواړي
غم د فرقت غواړي چه محبت غواړي

چه څه پکار دي خټک تري دي
تر مير يخیلو بر کویت بري دي
ډبري پېښې لري حیلې مکرونه
پښتون ئې مه بوله بولاق هندکي دي

چه ورځ د بده شي دولت د يار وي
واړه وگړي د خدمتگار وي
چه ورځ د بده شي دولت د پيرو کا
خپل زويه وروڼه له تا ويزار وي

چه نه تدبير لري نه خوانمردي لري
تل به پکار کښ د مخ زردي لري
پونډي ته اور راوړه هنر چه توره شي
هغه سړي نه وي چه دل سردي لري

چه نه لنگېري نه ئې ځواني وي
د هغې ښځي روزگار فاني وي
ښځه محبوبه ځوانه ديني بويه
چه زیست روزگار کا په ښادمانی وي

څه ئې حيرانه سړيه څه يې
خاوري يې باد يې وار يې اوبه يې
که يو د نه وي پدا څلور کښ
نور د ژوند يو په شماره نه يې

څوک چه ختلي په ملکوت وي
د هغه کله په کار ناسوت وي
فرقان ناطق دې په امر نهې
چه نهې نکا ځاي ئې لاهوت وي

څښتن د خوني د خورو خوند غواړي
وينځي مريونه د خورو شخوند غواړي
نادان په بند د چاري نظر نکا
هوسيار په هري چاري کښ بند غواړي

څو غم غيرت کړې چه غليم مي نمري
قضا چه نه وي سپړی په څه مري
نه به ته پاتو شې نه به دې پاتو شي
هيڅ بیره مکره هر څوک به ومري

څو آزموده نشي په کار و بار کښي
په صحبتونو په جنگ په ښکار کښي
هونبره په زويه په ورور باور مکره
ورانې به درولي په لوي لوي کار کښي

چه سره لوي وُو په يوه غولي
و گور ته ولاړل هغه همزولي

زه ئې پدواړو غورونو آروم
نارې د ديو چه ما هم بولي

چه شوک د بڼه يسي ور ځني بڼه وايې
که دې بلا وي ورته ليمه وايې
چه د زړه مهر ور ځني مات شي
که هر خو بڼه وي ورته بڼه نه وايې

شوک چه دنيا غواړي هغه رنځور دی
هر چه عقبا غواړي هغه مزدور دی
هر چه مولي غواړي تر هغو څار شم
هغه په دواړو کونو مسرور دي

چه پرې مین وي که بد وگورې
پرې د ووزي د سترگو توري
ورته دعا کړه که دې بنيرې کا
ورته خدا کړه که دې د زوري

چه پس له مرگه سرې بڼه ياد شي
که هسي خوي کا پدا د بڼاد شي
چه خوي ئې نه وي د نېکنامی
ژوندون ئې هيڅ وي ژوندون ئې باد شي

چه څوک سوگند کا کار ئې څرگند وي
سر د دروغو ژر ژر سوگند وي
سوگند به نخوري چه راست گويان وي
د دروغجنو سوگند کمند وي

څوک چه ډوډې د دهقاني خوري
خواړه د حورو د مهماني خوري
چه ئې په ظلم خورې واره د زهر شه
که شولانونه د سلطاني خوري

چه ئې وهلي قلم مطلق دئ
ايمان که حق دئ په کافر ناحق دئ
په چا سحر شو په روښنايي شوه
په چا شپه راغله باندي شفق دئ

څوک چه قمر ياد کا روي د را ياد شي
څوک چه عنبر ياد کا موي د را ياد شي
څوک چه مفر ياد کا کوي د را ياد شي
څوک چه سقر ياد کا خوي د را ياد شي

څه نعمتونه دي تر سر تر پاي
چه د موندلي دي له يوه خداي
په هره ساه يې شکر وکاره
که غافل نه يې ثنا ئې واي

څوک د هواد هوس نتلي دئ
څوک مي په بغض په حسد تللي دئ
پلار د خپل ځان دئ زوي د خپل ځان دئ
پخپل خپل جور هر څوک نيولي دئ

څوک چه آستي غواړي که د غليم دئ
"والصّٰلِح خيّر" ځاي د تسليم دئ
عفو بهتره تر انتقام ده
نيکي په بدو کار د کریم دئ

څوک چه خبري ستا د بنايست وائي
ښه خوي خصلت به د راته په څه ستايي
زه درته ژاړم ته راته خاندې
دا هسي کبر په هيچا نه ښائي

څوک چه په خوي کښ پاکيزه پاک وي
سخ ئې په کور دئ پاکيزه ژواک وي
سلوک چه بد لري زار ئې د ځان دئ
که هر څو ښه وي هغه هلاک وي

څو دا جهان دې دا هسي تل شي
خپل د پردي شي پردي د خپل شي
د بل وي ستا شي په يوه دم کښ
هغه چه ستا وي هغه د بل شي

خوک په چا گرم وي په چا ناگرم وي
خني بد فعل په هر چا گرم وي
ته خپل خوي بڼه کړه په چا گرم مشه
خود به شرمېږي چه تر تا گرم وي

خو د د تورو زلفو خمونه دي
هونبره په ما باندي پراته غمونه دي
د خپلو تورو سترگو غمزې پوښته
چه ئې په ما باندي دا ستمونه دي

خو به بریتونه د خوانی خوانان پوسي
خوبي يې دا ده که خبردار اوسي
مرگ شته پيري شته دواړه را تلوني دي
سړی يا مرگ يوسي يا ئې پيري يوسي

خو خو قرنونه به ورباندي تېر شي
شیرين صورت ئې په بل بل خېر شي
لکه چه هېري دي پخوا پېري
خوشحال به هسي له دله هېر شي

خو به په لويه غاړه د ده بولي
د غريبی بدلي بولي
زه در پوهېږم زړه د زخمي دي
د رغېدلو طبيب در بولي

خو ئې غيرت وي خو ئې همت وي
دَ مرد به هونبره قدر قيمت وي
مرغه چه نلري تندرست دوه خانگي
پرش ئې كله په رفعت وي

خو شو بنادى دي په دا آفاق كښي
واړه به بيا مومې په اتفاق كښي
خو شو غمونه يا محنتونه دي
يا په دروغ كښ دي يا په نفاق كښي

خوك د غم نه كا د نامرادى
نه به تل غم وي نه تل بنادى
دَ فلک عدل انصاف ښكاره دي
كار ئې دَ ظلم دَ بيدادى

خو به سودونه كور ته راواڼې
خو به خوانونه دَ خوړو خواڼې
خو به خوبونه دَ خوښى كاڼې
آخِر به پرېوزي درباندي كاڼي

خو ئې همت دى هونبره قوت لري
هر مورت لري هر فتوت لري
خليل آسا دى لكه موسي دى
ابدال په اور په اوبه نصرت لري

حب د دنيا دئ چه خه بلا دئ
چه خه بلا دئ حب د دنيا دئ
هونبره رسوا دئ دا حب چه خونبره
دا حب چه خونبره هونبره رسوا دئ

خدای چه بنه کړي په دې جهان دي
که پرې پوهېږي انسان اسان دي
چه سره یو شي دا دواړه توکه
مشکل کارونه ورته آسان دي

خوشحاله زور شوې سرې چه زور شي
د مهوشانو له مینې مور شي
ته خو زورېږي لا مین کېږي
زړه به د کله ترې مور يا سور شي

خیال د هغې دي چه شوخ و شنگه وي
شونډي ئې شهد په مخ گلرنگه وي
چه دا ئې هیڅ نه وي ناز به په خو کا
که ناز کا ناز به ئې بتر تر جنگه وي

خُپ خُپ د دیگ دئ سرو د وړي
غبر د اوبو دئ ژوندون د تږي
چه ئې کبس کبس شي پرتوگ وکاري
هغه آواز دې چه زړونه کوري

خار دِ په بخره دَ خارکشانو شي
گل دِ په بخره دَ گلرخانو شي
قند دِ په بخره دَ شنو طوطيانو شي
سوز دِ په بخره دَ پتنگانو شي

خبري گراني دي اساني چري دي
دَ چا مشکني دَ چا گوهرې دي
پدا دنيا کښ چه ئې بهتر گني
ښې ښې خبري ترې لا بهتري دي

خپل مال په ترس په صرفه په بيم خورې
دَ بل غم نه کړې که درست که نيم خورې
په کور دَ کنډې رنډې یتيم خورې
ملا دا ولي اور دَ حجيم خورې

خواري ئې نشته چه شوک هوسيار وي
هوسيار چه نه وي په خواري خوار وي
نراد چه ښه وي دَ نرد گټنه کا
بد باز په بده بازي نا تار وي

خوشحال که هر خو فاجر فاسق دئ
عيب ئې مه کړه شيخ عاشق دئ
چه پارسايان دي پخپل خدمت به ځي
دَ خداي دَ فضل فاجر لايق دئ

خوب مي دروغ دئ نه د ناروغ دئ
خوب د درمنو زړونو دروغ دئ
لکه په وينه وي هسي په خوب وي
چه چا موندلي د زړه فروغ دئ

خزان بهار دئ بهار خزان دئ
هجران وصال دئ وصال هجران دئ
شپه شي بيا ورځ شي دود د جهان دئ
غم چه بنادي لري کار ئي اسان دئ

خبر لا نه يم چه لا به کله شي
چه مي به کسي سره و بله شي
ته آئينه گورې نه مي سينه گورې
چه د د هجر په لمبه سوله شي

خصلت ئي دا وي چه لئيمان وي
نن چه څه ورکا کانه پښيمان وي
که هر څو ډېر ورکا خپل ورکړه کم گڼي
دا شان ئي دود وي چه کريمان وي

خوشحاله بس کره شان شان د ډېرو وي
پيشو د ډېر ووي اوبنان د ډېر ووي
سود د سکوت دئ مشغول پدم اوسه
ژبه خوندي لره پرېشان د ډېر ووي

خال د د زرونو په دا غل راغلي دي
دنه زړه د د ما داغلي دي
چه بڼه جمال لري هغه بڼه خال لري
مخ د ښاغلي دي خال د ښاغلي دي

خسيس که مال لري پرې ښاد به نشي
بنده بنده دي آزاد به نشي
چه همت ناک دي هغه آزاد دي
آزاد آزاد دي عباد به نشي

خوشحال که تور دي د گناه پتوري
خلق حيران شي چه ورته گوري
خپل دين محکم لري خدای ډېر کرم لري
مخ به ئې روڼ کا د سبا تر ستوري

خوشحاله خو د جوش و خروش دی
نه د څه عقل شته نه د څه هوش دی
هونبره ته نه یې په ځان غره مشه
د خدای کرم د لا پرده پوش دي

خواړه د ميني نه را پټېږي
واړه په مینه سره غټېږي
مینه په مثل نافه د مښکو ده
نافه د مښکو چرته پټېږي

خورد تر شکرو بحر سگرف دئ
خوشبوي تر مینکو صفا تر برف دئ
کاسې خُمونه کوزه خه حرف دئ
راوړه آخله مدار به ظرف دئ

خوب د سحر که هر خو محبوب دئ
سړی چه وینن شي سحر لا خوب دئ
دنيا به پاتو شي د دنیا عیشونه
هغه جهان لره طاعت مطلوب دئ

خو شرنگ تر بازه مرغ زرین دئ
باز مي په قدر کس تر صد چندین دئ
خه شو که لوي لوي وزر پرې پوري وي
کرگس کرگس دئ شاهین شاهین دئ

خانان هغه دي چه په خپل نام دي
نه په دنیا دي نه په خپل کام دي
چه په کوم توکي د نام بڼېگړه وي
په هغه فکر کس په صبح و شام دي

خصلت بدا لري چه منافق وي
د هر مذهب سره به موافق وي
يو به ئې زړه وي یوه ئې ژبه
يو به مذهب لري چه خوک صادق وي

خونه چه پاڪه وي پرې برکت ووري
ورباندي هر کله عزت دولت ووري
پاڪي چه نه وي په هغه خونه کښ
ورباندي واره بلا آفت ووري

خلق چه بد شي بادشاه ئې بد شي
په هره چار کښ حيران بخرد شي
خوبي په دور د عالمگير نشته
دا چا به ولي له چا حسد شي

خوره نمرې که ښه مزه لري
ترې مي توبه ده که دا بزه لري
هماي مرغه مي ځکه هلوونه خوري
اسمان له غوښو سره خزه لري

خوشحال که هر خو په رنځ کښ ژاړي
نامرد ئې وگڼه که په مرد نه وياړي
ژړا ئې واره پدا سبب وه
د خدايه خير د خپل ايمان غواړي

خان د وگري چه شمشير زن نه وي
د ده ښه ور کړل د ده ښه نغن نه وي
لکه نامرد مېړه چه واده وکا
خوار زار روزگار کا حال ئې د زن نه وي

خوي چه دَ بدو دَ چا عادت شي
په پند په زجر لا زيادت شي
طبيب ئي شوک دئ ملک الموت دئ
چه مشرف ئي په شهادت شي

خپل بد خوښونه بد خوي هنر گڼي
په ځان که خاوري وي خاوري هم زر گڼي
په ځان چه څه وي بل هم هغه گڼي
يو چه کافر وي بل هم کافر گڼي

خپل حکم مکړه چه کم يا ستر وي
دا فکر مکړه چه لس يا زر وي
دَ کښيد گري په لاس کښ ستن شته
دَ خطا وهوني په لاس کښ در وي

خوشحال غريب دئ دروېش گدای دئ
خپل حکم نلري دَ يار په راي دئ
چه چرته حکم هورې بي درومي
چه کښنوي ئي هغه ئي ځاي دئ

خوشحاله عمر د تر شپېته تېر دئ
نېکي د لږه گناه د ډېر دئ
دفتر د ډک دئ د گناهونو
درته به ياد شي که د تا هېر دئ

خواره سړیه خو هونبره ښه ئې
چه روغ په تن یې چه روغ په زړه یې
چه دواړه توکه در څخه نه وي
په تخت که کښېنې وایه ترو څه یې

خو یوه ساه یې بود د هم دا دئ
یو موټي خاوري جود د هم دا دئ
نور سود د نه وینم پدا دنیا کښ
که څه ښکي وکړې سود د هم دا دئ

خیر پدا کښ دئ چه ډیر مالدار نه یې
په غم د عشر د زکوة گرفتار نه یې
لکه د دخل دي هسي د خرڅ دي
محتاج و چا ته په لږ بسیار نه یې

خوشحاله پاڅه روغي د پښې دي
مکې ته درومه څه خرڅښې دي
زویه که وروڼه که ښه یاران دي
واړه د ولیدل د خپلي ښې دي

دنیا څو ډېره هونبره ئې غم ډېر وي
چه نه وي نه خوري هم ئې الم ډېر وي
هستي نېستي ئې دواړه بلا دي
خوبي ئې دا ده چه درته کم ډېر وي

دَ ځان دښمن دي دښمن چه يار گڼي
دښمن چه يار گڼي مرگ د تيار گڼي
هونښيار به ځان د نادان په شمار گڼي
نادان هغه دې چه ځان هونښيار گڼي

دَ بڼو تير د په خو تيره دئ
واړه لک شوي ځما په زړه دئ
دا د نکريځو نگار پرې نه دي
دَ خوار په وينو ئې ورغوي سره دئ

دَ تن خولې د بوي د گلاب لري
زلفي د طعن په مشکتاب لري
عتاب نور مکړه د خدای دپاره
خوشحال د کله د عتاب تاب لري

دريغه وړښيه عمره وروستي وي
دريغه وروستيه عقل وړوښي وي
هغه بيا راځي پدا هيڅ کار نشي
پدا به پوه شي که ښه سپري وي

دريغه له ځايه هسي هښيار وي
لکه چه اوس يم خپل مي اختيار وي
راته ښکاره شوه ياري د خلقو
نه د چا يار وي نه مي څوک يار وي

دَ ماښي خوږ ئې هرگوره گران دئ
خوږ ئې د توري پرهار په شان دئ
په شو پخپله راغله پخولا شوه
خوشحال که زوږ دئ باطن ئې ځوان دئ

دا توري ږيري چه ايمانداري دي
سپيني ناپاكي ږيري ترې څاري دي
صدق وفا بويه چه دا ئې نه وي
ږيري دَ ځوانو دَ زړو مرداري دي

دَ چا په کور کښ روپي مهران وي
دَ چا په کور کښ دُر و مرجان وي
که ته هيڅ نلرې گمان دا مکړه
چه به د تا غُندي واره ناتوان وي

دَ مرد چه صبر چه استقلال نه وي
چه غم پرې راشي پکښ خوشحال نه وي
مردي ئې هيڅ ده ځما په پوهه
که ئې په جاه و دولت څوک سيال نه وي

دنده زړه مي ور پسي رږبردي
چه زلفي تاو کا درې کښږبردي
زوږ شوم نارې وهم توبه له عشقه
که مي دلبري ور پسي ږبربردي

دَ شاه پالنگ د د موزي مسکن نشي
گلزار د حاي دَ زاغ و زغن نشي
گل دَ بلبل دئ بلبل دَ گل دئ
په بڼه جمال به غافل مین نشي

دَ مرگ فتال دي په هر هر کلي
غشي په گرت کښن نیازمن پرې ولي
چه مي په سترگو هغه یاران لیدل
اوس ئې لیدل شي په سترگو خلي

دولت په مثل مرغه دَ ښکار دئ
باز دئ شاهین دئ چرخ دئ شنقار دئ
له لاسه تللي مرغونه خوګ نیسي
دَ ښکار مرغه مي دَ بڼه میر ښکار دئ

درد چه په بل وي خبر پرې نه وې
چه د په حان شي له درده چوې
سود زیان دَ هر چا جدا جدا دئ
کله دَ بل په خوراک مور ته وې

دا یو خو توکه دَ وقوفدار دي
باز دَ میر ښکار دئ زر دَ تجار دئ
کتاب دَ چا دئ دَ دانشمند دئ
ښځه دَ مرد ده مښک دَ عطار دئ

دَ پند پروا لَري خاوري خوړوني
ورباندي بد لگی نصیحت کړوني
بد د دَ هیچا تر فهم ښه نشي
نه وي دَ پلار دَ خبرو وړوني

دَ خپلي خوني دېوال که کور وي
دَ خپلي خوني په څښتن خور وي
زیست و روزگار ئې په کښ خوندي وي
لوسني کالي ئې په ده کښ بور وي

دولت دَ خلق په اتفاق کښ دي
هغه به خوار شي چه په نفاق کښ دي
زور شوم یو یار مي یکرنگ و نه لیده
زړه مي تر واسه په اشتیاق کښ دي

چه تل ئې مټ وي په خودکامی
اندوه ئې نه وي دَ بد نامی
درست ناسپاس وي حق ناشانس وي
هر څه به بایلي په دا خامی

ډېر څه مي وکړل ما وې که یار شي
دیدن ئې ووينم زړه مي قرار شي

چا وې چه صبر کړه بصر مي هم وکړ
سيکن^۱ يم کله په صبر کار شي

د بوټ^۲ هوا ده نن په شاخزار کښي
زرکي فرياد کا په مرغزار کښي
په بړغ ئې ذوق کا حُما بازونه
پرخه ورېږي گرزم په ښکار کښي

دا چه و تا ته شيخان پيران دي
بد خواه د خلقو بد خواه د خان دي
علم عمل بويه مرشد د لاري
چه دا ئې نه وي واړه سگان دي

د يار د ظلم د غشي پروکي
حُما په زړه کښ پراته دي اوکي
دور د سپيو سره ئې مل شوم
تو ئې ونه وې راته په وړوکي

درته رښتيا وایم که مي ښه يار يې
خه خوي خصلت لرې خه ناقرار يې

۱. دا کلمه په يوه قلمي نسخه کښ سيکن او په بله کښ سينکر ليکلې، په يوه کښ محشي بد شامت ترجمه هم ورته کښلې ده. مور، ډک، د ډېر خوراک کولو په وجه د زړه خرابوالي (درياب).

۲. بهر، له خپله خايه په زور بهر کړې شوي خيز يا کس (درياب).

کله مي يار يې کله اغيار يې
هم وفادار يې هم جفا کار يې

دَ يار عتاب مي قبول په ځان دئ
په عاشقانو دا دود روان دئ
هم ئې وصال شته هم ئې هجران دئ
جنگ چه آشتي لري کار ئې اسان دئ

دروغ دَ چا دې د کمذات دَ وري
يا دَ کمزوري په قوت لبري
چه دا ئې نه وي دروغ به ولي کا
دروغ که کاندي خور ئې په سبري

دَ چا چه نه وي دورانديشي
مه ئې ياري وينې مه ئې خوبيني
دَ هغي وني گلونه مه وينې
چه ئې اغزي وي دَ دلرېشي

درته به ووايم خو کړې پوښتي
که دَ بايلني دي که دَ گپتي
ځاي دَ هم دا دئ بل ځاي دَ نه دئ
که په منگلي وي که په لمني

دَ بل په عيب په خو وېسته چوپي
دَ ځان په عيب نظر هيڅ نه کوپي

خپل سل زناره درته بښکاره ندي
هندو خو يو لري هغه ئې هم شلوي

د چا چه دننه سينه په درد وي
دمه ئې عين په آه سرد وي
که مرد د لاندي وي بښخه د پاسه
پدواړه توکه ظفر د مرد وي

دا د بارخو دي خوله نولي
که لاله گل دي پرخي وهلي
دا د سرې شونډې دي که سپين غاښونه
که لعل و دُر دي سره پيلي

د مخ په رنگ يې تر گل ښاغلي
د باغ لاله يې راته راغلي
لاله په خپله سينه کښ داغ لري
تا ده سينه د عاشق داغلي

ډېري مرغی په زړه دلکښي دي
سحر چه برغ کا هغه مي خوښي دي
ډېر نعمتونه مي په جهان کښ وليدل
چه لوي نعمت دئ نعمت خو غوښي دي

دَ خپله لاسه چه ستمونه دي
کښي په ما ندي په عالمونه دي
دَ خپله لاسه لکه بنادي دي
دَ خپله لاسه هونبره غمونه دي

دَ بيم په ځاي کښ سړی صلال وي
چه ئې اميد وي هورته خوشحال وي
هغه په خړو اوبو نظر نه کا
چه تل ئې بخړه آب زلال وي

دَ چا به څه لره ماڼه له بله شي
چه نيکه بده په عمل موندله شي
هغه چه وکړې هغه به ورپې
له خپله لاسه هره کرله شي

دَ وړاندي يښي درته يو خوان دئ
نعمت ئې گوره الوان الوان دئ
ته به ترې پاڅې بل به ترې کښېښي
له واپرو پاتو دا خوان دا شان دئ

دَ څرخ له لاسه زړگوتي ربردي
دا خوي به چېرې له لاسه پربردي
هر څوک چه وويني چه داغ په زړه لري
دَ داغ د پاسه بل داغ پرې کښېښي

دا چه و تا ته دَ دین اخص دئ
که پرې خبر شي کافر دَ نص دئ
په نورو حکم دَ لَن تَنَّا کا
دَ لکنود دَ ایت مختص دي

دَ شيې خبستن دِ سحر ته گوري
گندي پرې وڅپږي دَ سبا ستوري
هيڅوک دِ طمع امید پرې نه کا
باران په تریو کبستونو ووري

دریغه ځوانی ستا کامرانی
برغ مي دَ تورو برغ دَ خانی
زور شوم نا توان شوم خیال مي دَ توري
که بیارته راشي ځما ځوانی

دریغه جاویده ځواني بقا وې
دَ بنو دلبرو دیدن لقا وې
ډک ډک جامونه تریو ته تل نیوي
دَ مهتر خضر دَ اوبو سقا وې

دریاب چه لوي دي هونبره هوار درومي
شور و غوغا کا په څو قرار درومي
سیلاب په څو شاخکي غرپر پیدا کا
بقا ئې نه وي په ډېر تلوار درومي

د ما په باغ کښن گلونه ډېر دي
خدای ئې را پرېږده په هر هر خېر دي
داغ مي په زړه باندي دَ معظم دي
دا داغ چه راغي نور مي پرې هير دي

دا نمر په ورځي په شپه دا ستوري
چه ناقرار دي و بله بنوري
دَ ډېرو سترگي پرې لگېدلي دي
ولاړل لا ډېر به ئې په سترگو گوري

دَ وطن وني چندن اگر دي
خاوري ئې واړه منکو عنبر دي
که سراي و نورو وته سنگير دي
کاني ئې واړه ما ته سره زر دي

دَ تن مي تېر سو شپته رگونه دي
ستا نه غمونه پکښن زرگونه دي
جدا له تا نه چه يو نفس درومي
څو نفسونه هونبره مرگونه دي

دا جام چه چا چينس هسي لا چينس شي
مستان ئې خوب کا کله به وينس شي
خال ئې و هيچا وته معلوم نشته
آه دې له دلِه هر دم وکينس شي

دَ خولِ وَيَلِ دِ وَاړِه نَبَاتِ دِي
خوَاړِه دِ لَا دَ بِنَكْنُخَلُو زِيَاتِ دِي
خُوكِ ئِي چِه كُنْبَلِ كَا سَخِ دَ هَغُو دِي
شُونډِي دِ دَوَاړِه اَبْحِيَاتِ دِي

دَ بَخْتِ پِه مَخِ كُنْبِ زَرِ وِدَانِي دِي
دَ بَخْتِ پِه خَتِ كُنْبِ زَرِ وِيرَانِي دِي
بَخْتِ دِي دَ شَاهِ دَ گَدَا يَا نُو هِيخِ نَشْتِه
پِه بَخْتِ خَوَارِي هَمِ كَامَرَانِي دِي

دَ مَلُوكَانُو صَحْبَتِ بَلِ اَوْرِ دِي
دَ اَوْرِ سَكْرُوتِه دَ دِي بِيُورِ دِي
كِه تُوْرِ هَاتِي يِي كِه تُوْرِ مَزْرِي يِي
سْتَا مِي لِه اَوْرِه سَرَه خِه زُوْرِ دِي

دِرُوعِ چِه فَاشِ وِ بِي صَرْفِه وَايِي
خِيَلِ خَانِ پِخِيَلِه خَوَارِي تِه بِيَايِي
تِرِ دَا هَغِه بَدِ چِه شَيْطَانِي لَرِي
مَكْرِ فَرِيْبِ كَا پِه نَفَاقِ پَايِي

دَ مَلِكِ سَرْدَارِ دِ هُونِيَارِ قَلَاشِ وِي
تَلِ دِ لِه بِنُو سَرَه پِه بِنِه مَعَاشِ وِي
خَايِ دَ اَشْتِي پَرِيْبِي بُوِيه
چِه ئِي لِه چَا سَرَه جَنگِ وِ پَرِ خَاشِ وِي

درويش هغه دئ چه ترس د خدای لري
د نیکو فعل د نیکو رای لري
طمع له چا نکا لقمه حلاله خوري
جدا له خلقه د آسودگی ځای لري

دا خوار خاطر چه په قمر نهال دئ
د سمد نال ئې پدا مثال دئ
مېړي چه واخلي دانه و غار ته ځي
ستا مي اخیستي و گور ته خال دئ

دا د آسمان دي دا د مزکی
چه د شو شپې لري دنيا ته څه ی
خو د په پورته آسمان ته بوتل
بیا د ئې خاوري کړې کپړی

د ده په حکم بالا پستي شي
مستي خمار شي خمار مستي شي
نه تل بهار وي نه تل خزان وي
هستي نيستي لري نيستي هستي شي

ډېر دي چه ږيري د شیخی پوسي
ډېر دي چه مي خوري په رندي کنب اوسي
بنده د چا يم د هغه کس يم
چه ئې نیولي تر سره یوسي

دَ عقل زانې چه تا لیدکي دي
دَ صبر قازي چه تا کتلي دي
که هر خو زور لري يا تيز پري لري
دَ شاه دَ سترگو شاهين وهلي دي

د بادشاهي په تخت چه ناست وي
دا کار ئې هيڅ دئ سحر چه نماست وي
دولت دولت دَ سحر خيزي دي
مردان د هسي دولت پخواست وي

ډېره خوشرنګه صاحب جماله يې
تر سر تر پايه پري مثاله يې
عيب دَ دا دې درد د و مه وينم
په مرد حرامه په نامرد حلاله يې

دَ سرداري چه څوک هوس لري
خپل ځان د خاوري خپل مال د خس لري
غم دَ وسلو دَ جنگ هيڅ نکا
که دَ خپل ځان سره يگانه لس لري

دعوه دَ چاري په يوه هرکښ وي
عقل هم بويه چه ئې په چرکښ وي
چه بيهوده درومي بلا هغه مومي
سرا په هغه کښېردي چه به هنرکښ وي

دَ کور پرېښونه سرمه پېغور دې
هرا ځاي چه وزېرې هغه د کور دي
هر هر کال ئې په ځاله تاخت کېرې
هغه شاهين دي هغه ئې کور دي

درزي لا گز لري مقراض سوزن لري
يو جمدر گوتي خوشحال خيرن لري
کوچ ئې آسان دئ مشکل هيڅ ندئ
غم دَ يارانو درد دَ وطن لري

دَ هونبيارانو ورمونه زر دي
دا د هغو دي چه پرې خبر دي
چه د هونبيارانو ورمونه نه مني
د هغو هر کله خاوري په سر دي

دا چه خانان دي يا امرکان دي
په هند کنډ گزوي په هر مکان دي
غونډي هېڅونه دَ مظلومانو خوري
ځما تر فهم واړه ددان دي

دَ بادشاهانو چه ښه خانان دي
کار کشائي کا مقربان دي

که ئې آشنا شي ځني حذر بويه
اور دي اوبه دي درد دي درمان دي

د باغ گلونه چه ننداره شي
خو شو کارونه پکنس بنکاره شي
چا ته پخوارو سترگو هيڅ مه گوره
ډېر نا گتلي دي چه په شماره شي

درته وایم که ته عاقل یې
ناحق په نورو چارو خوشدل یې
دولت که نلري خپل د پردي دي
که بخت دولت لري د هر چا خپل یې

د خولې خبري د خوږې ترمن دي
و بختورو وته من من دي
ترخه ويل د خولې هر گز نه وو
دا چه ترخه وايې دارو درمن دي

د سرداری چاري دشواري دي
خو شو کمري شو شو ئې لاري دي
براق د عقل د همت پيدا کړه
په کنس بېشماره بلا تياري دي

دَ باغ تينستن ته يو سيب پيشکش راوري
دَ ده له باغه بيا نئي په اش راوري
هغه به خوک وي غافل نا اهله
دَ زړه فکرونه چه مشوش راوري

دَ يار په عيب چه يار خبر شي
ياري نئي ولاړه که پرده درشي
دَ يار د عيب هنر د خان گني
پوه د په عيب هم په هنر شي

دَ بادشاهانو چه امرگان دي
دَ يوه بحره ولي شان شان دي
واله که لويه وي که کم لښتي وي
آبدست پاکی لره واره يکسان دي

درېغه په باد ولاړې شه شوې خواني
يوه شپه خوب و ستا کامراني
وينس شوم بيدار شوم په پېري واوښتم
نه برغ د توري شته نه د خاني

دَ سر غليم د که دانائي لري
بهرتر تر دوسته چه کانائي لري

توان يا دَ زور يا دَ خُوانانو دَئ
لاف دِ هغه کا چه توانائي لَري

دَ ما دَ يار په ياري کار دئ
که مسلمان دئ که زنار دار دئ
که مهر مينه وفا رشتيا لري
نور خه ئي مه گوره چه پوره يار دئ

دَ ده په ذکر واره گويا دي
که دَ خشکي که دا دريا دي
دَ ده له حکمه وتلي نه دي
که ناست په تخت که په بوريا دي

دَ دولت ستوري گرزي قابل غواړي
قابل چه بيا مومي نه پسي بل غواړي
که چېري مل شي دَ ناقابل سره
تکاؤ ئي نه وي رخصت ترې تل غواړي

دروغ وعده دِ په ما رشتيا لگي
ترخه دَ کنبليو لکه حلوا لگي
دَ بنو ناوک دِ په نورؤ نه پسندم
پرېرده چه واره په زړه عما لگي

دا ووي^۱ مي خوښ دې چه چا ويلي دي
ډير مي په زړه باندي ښه لگېدلي دي
بد خواه د خوښ کا په ښو خبرو
نېکخواه په بدو خپل ژړولي دي

دا مخ چه ته لرې د بوري لوري
مگر دا مخ لري ښې حوري هوري
يوه به تا غنډي ښايسته نه وي
چه اروېده شي دا هوري دوري

دانا ئې مه گڼه چه صبر نلري
چه صبر نلري حکمت به څه لري
سړی د صبر په کار کښ وازميه
چه صبر ناک وي هر څه به ښه لري

د يار مي واړه د سترگو تور دئ
چه سپين و تور ئې د چم د کور دئ
چه د معشوقې تر سپي ځان جار نکا
مين ئې مه بوله هغه څه نور دئ

د آسمان دور خالي رونق دئ
ورکا بيا واخلي دا ئې نسق دئ

۱. يعني قول او گفتار او جمله.

لکه ئې راکړل هسي ئې واخيستل
اوس ئې راته پاتو دا يو رمق دئ

دا غم فکرونه په زړه کښ باز دي
تل د بنادې و بنکار ته ساز دي
خدای به ئې بنکار د بنادې ساز کا
بازونه کله خالي پرواز دي

درېغه سربه چه خه بلا يې
واړه د خان يې نه د بل چا يې
تا به د پلار سره خپلوي و نکړه
مقصود د خپل دي چه د بابا يې

دا دود ځنډن دي پدا عالم کښي
نادان بې غمه دانا په غم کښي
جهان يو باغ دي نوي خبري
گل دي غوربيري په هر هر دم کښي

د هر چا قدر پخپل همت دئ
د هري چاري مدار په نيت دئ
د نیکو فعل د خان راحت گڼه
د بدو فعل د خان زحمت دئ

دا آسمان ندئ يو خوني پرانگ دئ
راته غرنېبېري تلتل په بانگ دئ
خوله ئې سره كړې د دارا په ينو ده
شفق ته گوره دا ووي په تانگ دئ

د غرونو گاني تر حساب تېر دي
چه واړه كاني د لعل په خېر دي
كه اهل ووينم زه به ترې خار شم
اهل خوك نشته نا اهل ډېر دي

د عشق غمونه تر عمره سم دي
په هره ساهه په هر دم دي
د نامردانو ور سره كار نشته
غم د مردانو دئ مردان د غم دي

د خپلي چاري هنر يو هر لري
مغز ئې په سر كښ هونېره خو سر لري
مزري گاوز د ځنگل پخو نيسي
گيدر د شلانو د بنكار هنر لري

د عشق په بنكار كښ يو هر گډېږي
يا په كښ قهر سترگي رډېږي

١. د پښتو مركې په قاموس كښ تانگ په معني د آوازې راغلي دي.

دا دواړه توکه په عشق کښ یاد دي
سړی ناحقه په باد ډډېږي

راغله په وخت د گلونو کښلې
ما وه له میو توبه وکښلې
وئې چه تا ده توبه وکښلې
باده ئې بیا وه په زور را څښلې

رنگ د طویانو لري شین کوسي
هنر چه نه لري بېقدره اوسي
چه اصالت لري چه ښه خصلت لري
هغه به بخره له میانه یوسي

روغه کټوه په نغري سمه وي
ما ته کټوه په نغري خمه وي
جن چه ځان خوار کا ملته روپی شي
ملته روپی په قدر کمه وي

رند یم شرگندي دي ځما بدی
چه راته یو دي خپلي پردی
پېغور ځما مکره شیخه خپل زړه گوره
چه پکښ پناهي دي د عشق غدی

روژه دَ خدای له وږي درلله شي
که نه په هر چرته روژه خوړله شي
په آشنائي کښ مېر اخلاص بويه
گنډي په درنک کښ آشنائي بله شي

راشه که گورې دا خونړۍ
سر ئې وړۍ په سر درۍ
تل تل سرُونه دَ عاشقانو
و حلق ته اچوي لکه نمرۍ

زړه د مین وي په توري سپيني
خالي د نه وي له يوې ميني
دا ووي رښتيا دي عاشقان نه مري
مجنون ژوندۍ دې که ته ئې وينې

رنگ رنگ گلونه په باغ کښ وا شي
لکه چه وا شي هسي فنا شي
گرمي هيڅ نه دي دَ باغ بلبلي
چه ئې دا هونبره فرياد ژړا شي

راغله اختر او نورو همغارې
مينا خندا کا چغا نه ژاري
ساقې دا وخت دي چه توبه نغاري
و ما ئې راکړه زړه مې مې غواري

زور که بادشاه وي که اوليا وي
دَ ځواني بښځي ځني بلا وي
زور ئې که هر څو دَ ځان مزدور شي
دَ ځواني بښځي نوره هوا وي

زلفي چه تاو کا په مخ ئې پرېږدي
کښلي گلونه په بارخو کښېږدي
زړه مي بلبل شي ورباندي راشي
له ډېره شوقه ورباندي رېږدي

زويه هغه دې چه خوي دَ باز لري
لوي لوي ښکارونه لوي لوي پرواز لري
نه خوي دَ چرگي نه خوي دَ زاغ لري
چه ځان دَ غولو خوراک ته ساز لري

زړه و هغه ورکړه چه زړه دِ وساتي
که دوه درې وي چه زړه دِ ښه ساتي
زړه يو ښه څيز دې و سپي ئې ورکړه
نه و هغه ته چه زړه دِ نه ساتي

زړه مي زخمي دې ويني ترې څاڅي
ژاړم له درده څرېکي ترې پاڅي
تير ئې خوړلي دَ هسي ليندي دي
چه په آواز ئې دَ ژي ناڅي

زر شوي دَ زرو په حال خبر وي
چه چرته خېژي په کوم مقر وي
زر به په سپينو شگو کښ نه مومي
شگي ئې توري تر خاکستر وي

زړه د دَ هر چا سره صفا وي
په چا گرم مشه که د رضا وي
که شوک ناحقه له تا پرخاش کا
اندوه ئې مکره ظفر به ستا وي

زه ئې ميلمه يم زړه مي مېزان دئ
را باندي هر کله دَ ده احسان دئ
په هر زمان ئې راته صلا ده
راته ئې يښي دَ معنو خوان دئ

زړه مي په تن کښ لکه بادشاه دئ
ولار په فکرونو صبا بېگه دئ
سترگي غوړونه ژبه دا درې دي
خانان نور واړه شو دي سپاه دئ

زړه چه نسکور وي غم ئې په کور وي
که ډېر ئې زر وي که ډېر ئې زور وي
تل به پرې پوري دَ سيال پېغور وي
مخ ئې که وينځې هم به ئې تور وي

زاغ و زغن دې په باغ کښن وزري
چمجي ممجي خوري په خانگو گزري
خوشحال و چا ته خپل کار ښکاره کا
بلبلي نشته چه باندي غوزري

زويه هغه دې چه فد وي د پلار وي
د پلار تر هري خبري خار وي
چه دا ئې نه وي ژر د په گور شي
پيدا د پلار نه دي يو عيب عار وي

زر د خانانو د بادشاهانو دئ
د نوکرانو دولتخواهانو دئ
خوري دې گتي دې عيش و عشرت د کا
نور شوک چه زر ساتي د گمراهانو دئ

ريره د کله د پښتانه شي
چه د مغل په منصب ئې زړه شي
مغل کمزوري غليم په رحم دئ
کله ئې زړه وي چه پښتون ښه شي

زرکه د ليري له باز وگزي
سرره د ليري له پرانگه غوزري

که نه بنې به ئې په پورته غورزي
په خو که کښېوزي نوره به پرزي

زړه واره غوايه په غاښي خان وړي
چه توان قوت لري خپل بار په توان وړي
خوشحاله له پرېږده خپل بار په خرو موره
مست مست بارونه مست مست اوښان وړي

زړه مي ډېر ښه شو چه ته مي يار شوې
زه د بلبل شوم ته مي گلزار شوې
چه بې وفا وې حال د وليده
خما په زړه کښ يو تېره خار شوې

زويه ورور مشه چه خوانمرد نه دئ
مرد د ټيکلي مرد د نېرد نه دئ
ميره ئې مه بوله ښخه پرې نوم کښېږده
چه د جنگ غشي ورباندي ورد نه دئ

زويه هغه دئ چه په راي د آب وي
که نه له خانه پيدا غضب وي
که هر خو ښه وي چه ستا پسند نه وي
غافل ترې مشه اقرب عقرب وي

زويه هغه نه دئ چه هوا پرست وي
زويه هغه نه دئ چه حيا پرست وي

عهد و وفا لري سخا عطا لري
طاعت تقوي لري خدا پرست وي

ژوندي که گزري خان ئې ژپلي دئ
تورزن د سر په وينو لپلي دئ
چه صبر نه لري ظفر به نه مومي
ظفر له صبره سره ترلي دئ

زار د هغه دئ چه آز حاجت لري
نه ډېر دولت لري نه ډېر همت لري
هغه به ولي د آسمان منت وري
چه مستغني وي عيش و عشرت لري

ريره غابونه مي جدا جدا وائي
خواني د ولاړه راته هم دا وائي
چه چا ته وگورم يا چا ته وځاندم
راته دادا وائي کاکا بابا وائي

زړه مي د کنيليو سره بيا بيوور غواړي
گوره و خان ته بلا په زور غواړي
زلفي بنکاره کړه خوشحال خټک ته
جنون پرې زور شو بيا رنتهبور غواړي

زړه مي په تن کښې په ډېر آشوب شي
چه کښلې ياد کړم کله مي خوب شي
زور شوم لا خيال لرم د مهوشانو
په سپينه بريره هم عاشق توب شي

سړی په مثل کاني د کوه دئ
پخو خو رنگه گروه گروه دئ
چه جواهر دي پکښ کم کم شته
نابود بد رنگ ئې انبوه انبوه دئ

سړی که ښه دئ په ښه گفتار ښه دئ
گفتار که ښه دئ په ښه کردار ښه دئ
گفتار صورت گڼه کردار معني دئ
چه سره يو شي دا دواړه کار ښه دئ

سړي چه وړي شي کچکول پلاس واخلي
شهوت پر زور وکا نور نور وسواس واخلي
خدایه پخپل کي خوشحال معمور لره
چه بل له لاري نه کوز و پاس واخلي

سړی که وړوني شي آواره کړوني شي
د لویو لویو بخرو په وړوني شي
راشه پخپلو سترگو ئې وگوره
فايده ئې کومه ده سپی چه خوړوني شي

سهيل چه وخبڙي اوږي تمام شي
زېرمه د ژمي د سر انجام شي
په آته مياشتي هسي هوا وي
چه د ځوانانو پکښ هر کام شي

سړی چه ځوان وي د جونو ځان وي
زور ئې په څنگ کښ لکه سوهان وي
زاړه که ښه کا جونه د نه کا
جن د هاله کا که دی سلطان وي

سړي په اصل سره یکسان وي
که چوهري دي که بادشاهان وي
فرق ئې په فعل په خوي هنر وشه
ځکه دوي هسي سره شان شان وي

سردار هغه دی چه شرم ننگ لري
مدام د شرم توره تر څنگ لري
صرفه په زر نکا صرفه په سر نکا
چه دشمنان وي له هغو جنگ لري

سترگي د ندي ستوري د بخت دي
چه ورته گوري څښتن د تخت دي
د ناز په غشيو هغه شيخان وله
چه لاف د زهد کا په زړه ډېر سخت دي

ساقی باقی دی دَ روژې شو ورځي
زه په خندا یم ژاري وریځي
تحويل دَ تلي اختر یو ځاي راغله
حاضر په میو شه په چرته خوځي

سړی څاروی دئی که ته ئې وینې
په تن په غوښي په هدې په ویني
فرق له څاروي لري په گویایي کښ
په رای په عقل په شناخت په میني

سحر چه پاڅې په استغفار کښېښې
په یادولو دَ خپل غفار کښېښې
دا وخت نور مه گڼه ځما په پوهه
گڼه په باغ کښ دَ دارالقرار کښېښې

سړي هغه دئی چه ترس دَ خدای لري
خپل ځان عالم ته آدم نمای لري
حق دَ حقدارو آشنا په ځاي لري
خوبي دَ عقل خوبی دَ رای لري

سخ دَ هغو دي چه پاک پیدا دي
که انبیا دي که اولیاء دي
خلاص دي دَ نفس دَ شیطان له شره
په ښو په بدو ځایي دانا دی

سحر سبا سو وخت دَ بامداد دئ
را الوتلي دَ صبا باد دئ
خوشبو ئي راور دَ يار له لوريه
په خو شو رنگه مي خاطر پرې بناد دئ

سخ دَ هغه دي چه بنه ئي نيت دئ
نېکخواه دَ خلق په بنه خصلت دئ
تل ئي په علم په طاعت مټ دئ
حاصل دَ عمر علم طاعت دئ

سخي که لک ورکا و دَه ته کک وي
بخيل که کک ورکا و دَه ته لک وي
دَ هغو ورکړه په ورکړه مه نيسه
چه ورکا زړه ئي له غمه ډک وي

سړی عزيز بنه دئ پدا دنيا کښي
که نه فايده ئي دَه په ژرفنا کښي
چه ومري غم نه وي غصه الم نه وي
نه ئي سيالي وي د سيال په خوا کښي

سوخم بي تابه په لمبو کښي
خوب و آرام دي راځني تبني
مخ را عيان کړي بيا ئي پنهان کړي
تا يم دا هسي په لمبو ښي

سفله په مثل لکه ډېران دي
دولت په مثل باندي باران دي
باران چه نه وي بوئې دربلي دي
باران چه وشي بوئې روان دي

ساقی غورېږي سل برگ په مني
دلبري خيال کا د ده په ميني
د چا په بخره د ميو جام شو
د چا په بخره پوي پمني

سړی که ښه دئ چه ديندار ندئ
که ډېر پکار دئ هم پکار ندئ
توبنه طاعت دئ له دې جهانه
جهان په هيچا باندي پايدار ندئ

سړی چه ولانبي په اوبو پاک شي
سپي لا بدبوي شي چه خو نمناک شي
احمق چه ولولي خو کتابونه
په څه خو لوسته ياوه کاواک شي

سړی چه زور شي زبون په تن شي
حواس ئې نور شي په زړه هېرجن شي

١. محشي ليکي، چه پوي پمني د غره د غريبانو خوراک دئ.

لطيف خواړه د خوري دخول د لبر كا
كه كا، نو خېزه چه پرې مين شي

ساقى را پاڅه چه بيا نوروز راغي
گل په گلشن كښ جهان افروز راغي
غم د په بخره د دښمنانو شي
فال د دوستانو عجب فيروز راغي

سرى پخپلو سره بې غمه وي
ونه پخپلو وليو محكمه وي
د چا چه نه وي خپل زويه وروڼه
سيالى ئې كله له سياله سمه وي

سر شوي په غاړي غرونو ژړلي
د ونو پانې مانې خورلي
د آشنایې پيوند مي وليده
نابود پيوند دې په وېسته تړلي

سترگي چه نه وي مخ په پساله نشي
خوي ئې چه بد شي د خپل كاله نشي
فهم كه وكړې دا حال به ووينې
عيب چه ډېر شي عيب باله نشي

سږي که زور وي بڼه زويه ځوان لري
څه په اندوه لري څه به ارمان لري
د پلار بڼه زويه دوباره عمر دي
بد زويه پلار لره بلا شان شان لري

سږي هغه دئ چه نوش و نيش وي
نه بدگوئي لري نه بد اندېش وي
په هره چار کښ همت په ځاي لري
که مال و ملک لري که خوار درويش وي

سږي چه زور شي ورنځ ته جوړ شي
که ډېر هوسيار دئ په عقل بوړ شي
چه بې ايمان وي حرص ئې زيات وي
که ايماندار وي له هر څه مور شي

سپاره د عقل په براق بناغلي دئ
له عقله پلي په غم نيولي دئ
بدري د عقل د براق هم بده ده
سپاره ئې سر په شتي لوېدلي دئ

سفله د هيچري د مال څښتن نشي
د ښو جامو د به آغوستين نشي

شمه چه پرپردي کتوه^۱ شخه کا
له کبره خياله ورته گفتن نشي

سفله چه زر ټول کا د مال څښتن شي
ورانې په لاس واخلي د ځان دښمن شي
د نېکخواهانو په پند پروا نکا
د بد خواهانو په صحبت مين شي

سبا به تل وي مسا به تل راځي
چه يو تېرپرې باندي به بل راځي
يو به خوشحال غندي پيدا څوک نشي
په شپه په ورځ کښ خوشحال که سل راځي

سردار د غفو د کرم څښتن ښه دي
د جنگ تر کار په آشتي مين ښه دي
ډېر هنرونه د سرداري دي
چه واره تېر شي تبغ مېرهن ښه دي

ساقې را پاڅه بسرلي تېرپرې
اهاړ را درومي غارمه ډېرپرې
گوره لا کله به سهېل را خېژي
چه درد و غم به د غارمه کمپرې

۱. د پټکي نېغه شمله.

ساقی را باخه گل او گلاب دی
په باغ و راغ کنس لاله سپراب دی
په دواړو سترگو په انتظار کنس
هم د رباب دی هم د شراب دی

سړي په مثل د گینه دی
شرم په ده کنس لکه خواره دی
خواره چه نه وي په گینه کنس
قدر د ژاولي بي خورو څه دی

سړ کال چه کال د رحمت تم دی
باران په هر چیرته په غره په سم دی
پسله شپږ میاشتو په چنگاښ شروع سوا
په هره ورځي تر نیم ضیغم دی

سل خپلوان لږ دي یو دشمن بد دی
چه ډېر دښنه لري ځای ئې لحد دی
په ښه سلوک سره پردي خپلپري
چه خپل پردي کا کله بخرد دی

سگان د بدر له نوره جنگ لري
گونگت د منسکو له بویه ننگ لري

١. په دې بیت کنس له چنگاښ او ضیغم مطلب د سرطان او اسد برجونه دي.

سره زر څه نور څه دي زرينځ څه نور څه دي
څه شو که برېښي د زرو رنگ لري

سخي ئې مه گڼه چه نغن ئې خوار نه وي
باتور ئې مه بوله چه پرې پرهار نه وي
که دانشمند وي تفسير په ياد لولي
چه ډېر ويل کا دی به هونښيار نه وي

سخ د هغو دئ چه بې خبر دي
بې غمه خوب کا په خوب و خور دي
روزگار په غم دي د خبردارو
چه په زرگونو فکرونو سر دي

شرم ئې نشته څاروي خو ډار لري
نه هونښه مهر به مور په پلار لري
فرق له سړيو که څارويو هونښه دي
چه شرم مهر پخپل مقدار لري

شونډي د نه دي آبيات دي
زلفي د نه دي منک هبات دي
مخ د بهتر تر نسترن د باغ دئ
سنان سنان د بانه يکذات دي

شاهين که پر لري سردار که زر لري
سردار که زر لري شاهين که پر لري
مهم به سر لري کام به دربر لري
کام به دربر لري مهم به سر لري

شرم دئ ننگ دئ که ډار دَ سر دئ
سمه مي پرېښو ځاي مي تل غر دئ
پښتانه واره دَ مغل ښوروا خوري
ما ته ئې پاتو دا شور و شر دئ

شيطان هر گوره ښايسته روغ دئ
چه ئې بدرنگ بولي دا ووي دروغ دئ
بدرنگ پدا شو چه بد رسوا شو
پرې درېدلي دَ لعن توغ دئ

شمعه که هر خو سوز او گداز لري
ژاړي په اوښيو چهره طراز لري
دا کار ئې واره ځما خوښ نشو
چه خپله ژبه اوږده په راز لري

شاهان بل اور دي چه هر څه نغري
اعوان سکروتي دَ اور بخري
چه يو بخري ځان ته پرې نږدي
هوسيار به تل وي وا ورته ځري

بڻڻي دَ هيچا په رنگ ريښه نه دي
څرگنده چرده وفا پېښه نه دي
پخپل مقصود دي په غرض سود دي
په نورو چارو کښ د همېشه نه دي

بڻڻي له ځايه په عقل کمي دي
سمي به نشي پيدا نا سمي دي
وفا ترې مه غواړه په ياري ئې مه وياړه
که د محرمي که نا محرمي دي

بڻڻي په اصل کړې نا سمي دي
په عقل کمي په دين هم کمي دي
شومت ئې اور دې چه چرته ولگي
په دم پېرې په دم آدمي دي

بڻڻو ته ډېري بلا تعيني دي
څو ستر پوښي هونبره مهيني دي
چه بې ادبه بې نمازي لوئي وي
ورته نظر مه کړه که مخ نسريني دي

ښه به ترې څه غواړې هغه چه تل بد وي
هم په بازل بد وي هم په ساتل بد وي
د بل علاج وشي د خپل علاج نشي
چه د بد خواه شي تر بل نه خپل بد وي

ښه خو هغه دئ چه د چا په چر نه دئ
که د وگړي په شور و شر نه دئ
ځان په ژوندني د مرو په شمار کړه
نېسي هستي ده څوک پرې خبر نه دئ

ښځي طراري دي ښځي مکارې دي
ښځي مکارې دي ښځي طراري دي
که هر خو ياري دي ښځي اغيارې دي
ښځي اغيارې دي که هر خو ياري دي

ښه خو هغه دئ چه په هيڅ خبر نه دئ
په غم په فکر د سيم و زر نه دئ
چه له خلقه په گنج کښ اوسي
څوک ئې چاکر نشته د چا چاکر نه دئ

ښې ښې دلبرې د دين يارانې وي
په دا دنيا کښ غمگسرانې وي
چه خوله ئې کښل کړې زړه ئې ډېر ښه شي
په دواړو شونډو شکر بارانې وي

ښېرې د واره په ما دعال لگي
ښکنځل د واره په ما حلوا لگي
که ته مي ولې په سرو سکروټو
واره به گل د لاله په ما لگي

بني بني شهرې شته پدا جهان کبني
کمي ئې نشته په هر مکان کبني
که هر خو کبلي مخونه تل گورم
بيا به ترې لار شم په ډپر ارمان کبني

بني چين چين ختي پښتني جني
په شين شين ځي شين جني
نن نغتي نشي تشي پښتني
تشي پښتني فتې شي جني

ښکاره په هر څه د چاري بند دئ
قدر د ښځي د مرد دو چند دئ
ځني سړی دئ چه ږيره بریت لري
جوړې له ښځي سره پيوند دئ

شپکره چوري نيسي زانې شنقر نيسي
شرمنښ بيهان وهي مزري ايغر نيسي
و لوي مېلمه ته سړي ساغر نيسي
مفلس مېلمه ته ساغر لاغر نيسي

ښځي ښه څيز دي که په مخ کبلي وي
له موره پلاره پاكي زوولي وي

که دا ئې نه وي ژر د په گور شي
چه نه ليدلي نه چا کتلي وي

بنايست د بښي د مار يکسان دي
ظاهر ئې مه گوره باطن ئې وران دي
بښه په زړه کښن شو شو بلا لري
که مار په خوله کښن د زهرو کان دي

بڼه بڼه ځوانان دي د ننگ يکدلي
حاضر په کار کښن سپاره هم پلي
ډېر زر دولت وي باندي خورولي
ورته بڅښلي هر څه بڅښلي

بڼه خوي بدبېري بد خوي بڼه کېري
په صحبتونه که څوک پوهېري
نافه د هوري په بوي خوشبوي نشي
حنظل شکرو سره خورېري

بښه چه ډکه شي که کښني مار راوري
مار بڼه نه زوهه چه ناهموار راوري
گل چه نه رنگ لري نه بوي بڼه کاندې
بڼه دا چه ونه بوټي خاردار راوري

بڼه مخ چه وويني په زړه سخ سخ وائي
بد مخ چه وويني په زړه چخ چخ وائي
که د خوشحال غندي مين په مخ شي
تل به مخ مخ وائي تل به مخ مخ وائي

بڼخي به نشي د هچا ياري
په خوله دي ياري په زړه اغياري
زهر دننه په اندرون کښ
د پاسه کښلي بنايسته ماري

صحبت له جنسه لکه گلاب دي
د ناجنسانو صحبت عذاب دي
کس به ناکس نشي ناکس به کس نشي
طوطي طوطي دي غراب غراب دي

صبي که هر خو مرسل نبي وي
د پلار له ميني بيا اجنبي وي
يعقوب چه روند شو يوسف هيخ نشو
په غم کښ ستر وي نه چه صبي وي

عقل د مرکي يا د اسمان دي
چه دواړه نه لري هغه حيوان دي
عقل د مرکي د مور د نسه دي
چه د آسمان دي د دبستان دي

عشقه ستا واره چاري اوتري دي
چه زوروري واره' بهتر دي
تر مرگه پوري سره نظر لري
زلمي بازونه جونہ کوتري دي

عشق چه پخپلو موجونو سر شي
تر ابا سينده لا زورور شي
بلا ئي ليري هر خه په مخ وري
چه کاني بوتې په مخه ور شي

عادت چه بد لري خان ئي ژپلي دي
عادت چه بد لري سر ئي خوړلي دي
عادت په پند نه ځي عادت په بند نه ځي
عادت له سره سره تړلي دي

عجب کارونه سبا بېگاہ شي
نېکخواه بد خواه شي بد خواه نېکخواه شي
زړونه د خلقو د خداي په لاس گڼه
تبدیل د خلقو په هره ساه شي

عزت د زور ډېر دي عزيز دي
هغه چه زر ساتي صاحب تمیز دي

که هر شو بنه دئ په حقیقت کنب
زر عاقلانو وټه ناخیز دئ

عالم پرې وني تلي کپ گوري
دورونه خدای کا نه ئې دا ستوري
نظر دا نه کا چه افلاکونه
دَ چا دپاره سره تل بنوري

عاشق په وخت دَ وصال سلطان وي
هاله ئې مه وینې چه پرې هجران وي
چه یافت ئې خونبره خونبي ئې هونبره
شو چه کالی وي هسي ئې زیان وي

عاشق خپل کار کا شرم پیغور شه دئ
چه پرې مین شوې دلبر سپین تور شه دئ
زنبق ته گوره سوسن ته گوره
کره وړه شه نور شه دئ نمک شه نور شه دئ

عفو کرم د په هر چا عام نه وي
په کس نا کس د دا کار مدام نه وي
کس چه خطا وکا باندي عطا بويه
ناکس لا بد شي چه انتقام نه وي

عرب هم ډېر دي عجم هم ډېر دي
شماره ئې نشته تر حساب تېر دي
نور کنبلي واره غټ واره ستوري
تا غنډي کله د نمر په خېر دي

عيب ئې مه گوره چه ډېر هنر لري
خه شو په مخ که تر سپري نمر لري
سر چه د تاج د خولې لايق وي
خه شو که خه خو پخي د سر لري

عام د د خاصو په مجالس نشي
يار د فرستو سره پېري ناغس نشي
د ناسو کار له نسناسو مه غواره
د پيازو بوټي گل د نرگس نشي

عمر که ډېر شي بيا د هفتاد شي
تر دا د پاسه لکه رماد شي
چه د خواني ساعت را ياد شي
په هر زمان مي پسي فرياد شي

غم د گناه مکره گناه قربت دئ
گناه هغه بد دئ چه قطيعت دئ
که سل ناسازي په ناز معشوقه کا
خه شو پکار ئې ستر عفت دئ

غليم هونبيار بڼه دئ كه مرگ د غواري
ډېر به تر جنگه په آشتي وياړي
هونبيار چه نه دئ غليم ئې مه گڼه
پرېرډه پخپله به خپل ځان وژاړي

غم كه په زړه كښن د دلارام لري
گرم دي كه فكر د ننگ و نام لري
چه يار ئې څه وي هسي د دي وي
كه دين د كفر كه د اسلام لري

غانښ چه د وښوري مري د غل شي
بد خويه ښځه سر د ئې كل شي
چه آواره شي هاله ترې خلاص شي
گڼه و تا ته واړه خلل شي

غم به د دين خوري چه مؤمنان دي
دا نور غمونه واړه آسان دي
چه دين ئې نه وي كه په تخت كښني
ښادي ئې غم ده كه بادشاهان دي

عشي چه كور وي يا عيب جن وي
ځاي ئې په كېش كښن كله سودمن وي
يا علاج وكړه چه باوري شي
يا د ئې فكر د دور كردن وي

غشي چه راشي په واره تن لگي
گوره رسا لگي که برسپرن لگي
بده خبره تر غشي بده ده
د زړه په سر باندي د مرد و زن لگي

غشي د ټينگي ليندي خطا شي
د نرمي سستي گزار رسا شي
بڼه تېره توره په لاس کښ واوري
د پخي توري گزار بلا شي

غشي چه ډېر ولي بڼه تير انداز شي
چه مشق د خط کړي و خط ته رسا شي
کار د محنت دئ د مشقت دئ
ورو ورو په هر هر هنر ممتاز شي

غشي چه سم وي گزار پرې بڼه کېږي
چه بڼه سم نه وي گزار پرې نه کېږي
رشتيا په هر څه کښ لکه سره زر دي
په لاس که زر لرې په زر هرڅه کېږي

غوتي د باغ دي تل تل غوږېږي
پرې وري سترگي د بلبل مږېږي
خداي د تازه لري د باغ گلونه
چه ورته سترگي د بلبل غږېږي

فرستې له نوره پېرې له ناره دي
که پرې خبر يې سپړی له چاره دي
ځکه دا هسي دېرې فتنې لري
له باد و خاکه له آب و ناره دي

فصل به فصل کندو دېرې
لکه دېرې هسي تشېرې
چه دا اسمان شته په سر خرڅېرې
يو فصل درومي بل را رسېرې

فلک يو سترگي کهنه تيرگر دئ
د ده په هر هر لرگي نظر دئ
زيات په دا دور چه رغوې ئې
د سر اغزيو په غشيو سر دئ

فرزند هغه دې چه متقي وي
نه بد گمانه بد خوي شقي وي
خبر چه نه وي د خدای له حقه
دا نور حقونه پرې ناحقي وي

فرزند يو پروکي د پلار له ځانه دئ
د پلار غوښو د استخوانه دئ
د پلار په خوړو چه پروا دار نه وي
له پلاره نه دې گوره له چا نه دئ

فرزند چه ووزي دَ پلار له رايَ
بنادي ئيَ گومه ده بدبخت ته وايَ
دانه که ووزي دَ پلار له حکمه
خروار به مومي بدي له خدایَ

فرزند هغه دئی چه شرمناک وي
له بدو چارو په زړه کښن پاک وي
چه شرم نلري خبره نه مني
چه لا هلك وي ژر دِ هلاک وي

فرزند چه عاق وي که ته ئيَ وينې
بدي اوبه دي مرداري وينې
مېني دَ باکو پاکان پيدا کا
ناپاک پيدا کا ناپاكي مېني

فرق دَ سړيو سره بسيار وي
سړی هغه دئی چه څه هوشيار وي
چه څه ترې تېر وي څه ئيَ ليدلي وي
علم ادب لري په صحبت تيار وي

فتني دَ بنځو هر گوره ډېري وي
په شيطاني تر شيطانه تېري وي

لکه لټکه هسي ټگي لري
زهر په خوا کښ کښلي بر سپره وي

فرزند که هر خو د پلار عاصي شي
چه پلار ته پريوزي بيا به په خلاصي شي
خدای په بنده باندي لا ډېر مين دي
له هر گناهه په توبه خلاصي شي

فرزند که ښه شي د سترگو نور شي
د سترگو نور شي د زړه سرور شي
فرزند که بد شي غاښ د رنخور شي
غاښ چه رنخور شي نور د انبور شي

فکر مي وکر چه دا انسان دي
حني فرښتي دي خني شيطان دي
خني سړي دي په خوي خصلت کښ
خيني بي شکه لکه ددان دي

فاني دي واره دا نوري ميني
يوه باقي ده که ته ئي وينې
خبر که نشوي په باقي مينه
ژاره که ژارې په اوسني وينې

قلپه روپيه بنايسته روغه وي
خو چه سوراخه شي نور بې فروغه وي
هيڅوک د خپلو شنبو بد نه وائي
صفت د هر چا له خپله دوغه وي

قاضي په وخت د قضا په ياد شي
غازي په وخت د غزا په ياد شي
طبيب په وخت د دوا په ياد شي
زاهد په وخت د دعا په ياد شي

قوت مي لږ شو نفس مي لنډ دي
وتې ترې نه شم د سرينبو ډنډ دي
منزل مي اورد دي که روغ ترې ورسم
په سر مي يښي د سرينبو پند دي

قام ته مي کله لويې ښکاره وي
په وړو چارو کښ آواره وي
لاس مي نيولي دي په دواړو غوړو
ترې توبه توبه چه هيچکاره وي

قابل هغه دي چه درست طلا شي
له زرو سيم په استغنا شي
نه ئې زکوة وي نه ئې قربان وي
هسي ترې درومه لکه چه راشي

قرآن چه لوست شي په هغه کور کښي
غم به ئې نه وي په سپين په تور کښي
که ئې گناه وي هسي به سوخي
لکه خټله سوخي په اور کښي

قرار په دا لرم حال مي عيان دئ
نوم مي د خان دئ کار مي بل شان دئ
نه مي زکوة شته نه سر سايه لرم
نه مي اختر شته نه مي قربان دئ

قابل که نه وي دولت که بيا مومي
لکه ئې بيا مومي هسي ترې بيا درومي
باور په بخت مکړه باور په تخت مکړه
اسمان ئې ونغاړي که شاهنشاه درومي

قربان تر خاصو چه خاص الخاص دئ
په زړه له نورو فکرونو خلاص دئ
که ډېر غمونه ورباندي راشي
تسليم قضا ته په ډېر اخلاص دئ

که شوک په خير خير ويل وېرېرې
خوشحال نه وېره کا نه شرمېرې
هوښيار به واړه پدا پوهېرې
چه کاره زېرې کاره لوښېرې

که هغه یار می راضي په مرگ دی
دا دې نیولي می ورته تخرگ دی
غشي د بڼه په سوهان تېره کا
چېري به بند شي توبري ئې بفرگ دی

کله یار غواړې که یار درشي
کله کار غواړې کله کار درشي
آسمان په ډول ډول پېرې کا
خوشحاله گوره گندي وار درشي

که می په ډېره ژړا لېمه ووزي
یار می ناترس دې پدا ئې خه ووزي
گلگوني اوسني ساره آهونه
خه می له سترگو خه می له زړه ووزي

که ډېر والا شې په پارسائي کښي
سيال د خوک نه وي په ملائي کښي
غافل هيخ مشه د نفس له مکره
بلا پرېوزي په آشنائي کښي

که راته غور کړې يو نصيحت دی
نه د بد خواه يم نه خديعت دی
بار د فکرونو په زړه هيخ مېرده
هغه به مومې چه د قسمت دی

که زره خوڪ ٽينگ کا چه ئي قضا نه وي
که تل جنگونه نه کا مرگ ئي روا نه وي
قضا چه ورشي بلا پرې سازه شي
که په ملکونو چپري بلا نه وي

کوم دي چه واره خوبې کل لري
خمار د مل شته خارونه گل لري
يار که نور ښه دي يو خوي مه گوره
اکثر که گورې حکم د گل لري

که بد ويوني بد لمسوني يې
په ځان پخپله اور لگوني يې
که خوڪ د وليد په اسکبار کښي
جهان که غم شي ته ښادي کړوني يې

که نيت دروغ دي اندوه هيڅ مکره
په قول فعل په کار و بار کښي
په لار که درشي سلام ئي مه له
پاتو چه پل ږدي د ده په لار کښي

که بخت مي يار شي يار مي به يار شي
بوسه به را کا را به کنار شي

چه مي نېکخواه دي زړه به ئې بڼه شي
چه مي بد خواه دي هغه به خوار شي

که ته په قدر د ځان خیر یې
ته سر تر پایه واړه سره زر یې!
زر د پخپله تر مس بتر کړه
چه ناسوتي یې، په بدو سر یې!

که رنگ د سپین دئ که رنگ د تور دئ
پدا څه نشي مطلب څه نور دئ
بوي په نافه کېښ ويني په قدر کا
شمشاد بې بويه د چندن پېغور دئ

کریم هغه دئ چه خوش معاش وي
هم خطا پوښ وي هم عطا پاش وي
چه ورکا خوښ شي ډېر ورکړه لږ گڼي
باندي د هر چا شاباش شاباش وي

که مرگ د لونیو دشوار فرقت دئ
ژوندون د دیو هم مصیبت دئ
چه کور ئې لوي وي شر شور ئې لوي وي
چه کور ئې کم وي یو لوي نعمت دئ

که بادشاهي غواړې کار ئې آسان دئ
تسخیر د زړونو خلق و احسان دئ
لبنکر چه وشو طالع د ملي شوې
داد او دهش کره خپل د جهان دئ

کړي په رنگ د طوطا نمود دئ
په رنگ مدار نه دي هنر مقصود دئ
اصل پیدا کره هنر خصلت راوړه
چه اصل نه لري هغه مردود دئ

که نور خه نه وي سړی چه زور شي
د کنگاشونو په کار کنبس جوړ شي
خوانان چه نه مني د زرو بد کا
د بد خواهانو زره به پرې سور شي

که ډکه بنځه کنبني یو دد راوړي
بهر ترې دا دئ چه بد ولد راوړي
دا ځاي حیرت دئ څوک به خه دم وهي
بدان چه ښه راوړي نېکان چه بد راوړي

کاره کارونه ناپوه ته سم وي
ښه سم کارونه ناپوه ته غم وي
فرق د هوبسيار د ناپوه په دا وشه
پدا خبره به خبر اعلم وي

که سخاوت دئ که شجاعت دئ
خُمور په کور کښ ځائي خصلت دئ
چه دا ئې نه وي له مور ئې مه گڼه
گوره په ځان کښ ئې يو څه علت دئ

که په رشتيا کښ د زړو تله شې
ته به په قدر په قيمت تر تله شې
خوبي د هونبره ده په خوله کښ ژبي!
څو له دروغو هونبره ساتله شې

گنج د ځوانې تر چل و پنج دئ
بهر د سيم و د زر تر گنج دئ
ځوان په افلاس کښ د ځوانه خوښ وي
زور که بادشاه وي زړه ئې ترې رنځ دئ

گناه که هر څو د سپري ډېر شي
په شمار د ونو تر پانو تېر شي
نوميد د نشي د خداي له فضله
گنډي د فضل په ډکه وېر شي

که بد ئې ښه به شې په ښه خصلت کښي
که کم يې لوي به شې په لوي همت کښي

وفا له هر چا کره جفا له هر چا وره
دين او دنيا غواره په ښه صحبت کښي

کرل دي ویکل دي دواړه آوان لري
چه وخت ئې تېر شي افسوس ارمان لري
چه کار د نن ورځي پرېږدي سبا ته
هونښيار به نه وي دا خوي نادان لري

کښلې هغه ده صفت ئې ښايي
چه هر هر ځاي ئې وگړي ستايي
هغه د گڼليو په شماره نه ده
چه د کور ډمه ئې ستاينه وائي

که خوله مي پته پرېږدي هيڅ نه يې
که باد د بند شي وايه چه څه ئې!
په هره ساهه شکر وکاره
چه تندرستي لري هم هونښيره ښه ئې

که په گناه کښ سبا بېگاه وي
گناه ئې نشته چه څوک آگاه وي
که هيڅ گناه نه کا په غفلت کښ اوسي
هم دا غفلت د غافل گناه وي

کنگاش په مثل د سودا کار دئ
که په سودا کښن فائده دینار دئ
اهمال پرې نه بویه سودا سودمنه ده
چه پرې اهمال کا کله هوبنیار دئ

که د نباتو حلوا پخه شي
په ناگهانه په سپي جوته شي
نور د سپيو له کاره ووزي
جوته د سپيو په سپي خوره شي

که پرې پوهېږي دا کار خرگند دئ
پند د سړي دي سړی د پند دئ
په دا خبرو کار د نادان نشته
پرې به پوهېږي چه دانشمند دئ

که یار ځما دئ درست به ځما شي
سستي به پرېږدي چست به ځما شي
زړه به وزگار کا له غیره فکړه
په شپه او ورځ به په لوست ځما شي

که میندي لنګي د افریديو دي
د دیو د توري، توري د دیو دي
د دین په کار کښن که اراسته وي
عزت د خپلو هم د پرديو دي

که ژارې ژاړه په ژړا څه شي
که په ژړا د لېمه پانده شي
هغه چه لارل له دې جهانه
که ته باور کړې بيارته را نه شي

گندگي چه پروت وي گونگت پري گزري
چه نه وي پاڅي و ورزي
د دنيا خلق اکثر گونگت دي
څو چه مومي ورباندي غورزي

کفر په بخره د کافرانو دى
اسلام په بخره د مؤمنانو دى
چه هيڅ په کفر په اسلام خبر نه دى
عشق مي په بخره د عاشقانو دى

که بڼې بڼې جونه که لباسونه دي
که بڼه بازونه که بڼه آسونه دي
خوشحاله زور شوې اوس دا هوس مکره
د بڼو ځوانانو دا هوسونه دي

گلزار ته راغله گلونه چوني
تر مخ ئې نه دي لاله مخ روڼي
چه کور ته درومي له گلستانه
گل ئې لمن نيسي لاله لستوني

که ئې له حاله خوشحال پُښتی
ښځې همه دي کړې پُښتی
کړې پُښتی به در سمې نشي
که په هنر کښ نامي پُښتی

که د د یار په یاری زړه وي
د یار به هر څه و تا ته ښه وي
قدیم بې مثله دي عیب ئې نشته
حادث به هیچېري بې عیبه نه وي

کښلي که ډېر دي په قندهار کښي
یا په کشمیر کښ یا په فرخار کښي
لکه دا کښلي د پېښور دي
هسي به نه وي په هیخ دیار کښي

گل شوي د خوري د بن پلوسي
خوشحاله ولي بې گڼته اوسې
گڼت د گلونو ښکار د بازونو کره
چه کور ته ډېري خوښی یوسي

که څوک ښکان دي که څوک بدان دي
پدا دنیا کښ چه په هر شان دي
مه ئې ستاینه کره مه ئې غندنه
ته به ئې څه کړې چه د خپل ځان دي

که یار حُما یې سکه درد آشام بشې
که صاف صوفي یې پخپل فرجام بشې
زه اوس قلاش یم رند یم اوباش یم
را سره مه کښېنه گڼه بدنام بشې

گران تر ایمان دئ که ته ئې وینې
کار دَ بڼې مینې خگر کا وینې
سل کبیره کړې ایمان په خای وي
په صغیره خې دا بڼې مینې

که مړني یې مغفر شگاف یې
دَ بادشاهانو دَ لوي مصاف یې
تر دا دواړه بهتر دا کار دئ
په عهد قول که سینه صاف یې

که دَ مردانو په دین ائین یې
نه بند په سره یې نه بند په سپین یې
که نه د تخت شته نه د افسر شته
قیصر دَ روم یې فغفور دَ چین یې

که مختورن دي خو دروغجن دي
ریبستني کله په مخ خیرن دي
په صف مي مکره دَ دروغجنو
که دَ گنجونو دَ دولت خبستن دي

که ناسپاس یې ناسَ نسناس یې
ناسَ نسناس یې که ناسپاس یې
که حق شناس یې هاله ته ناس یې
هاله ته ناس یې که حق شناس یې

که د نیت ساز دئی عمل د ساز دئی
که د روژې دې که د نماز دئی
مدار په نیت راغی مراد په نیت راغی
دین او دنیا لره په نیت کښ راز دئی

گیدر بې زړه دئی وهم وسواس لري
مزري زړه ور دئی کله هراس لري
هغه مزری نه دئی هغه گیدر دئی
پکار و بار کښ چه زړه کوز پاس لري

که پلار که زویه که ورور که یار دئی
پدا دنیا کښ سره یو کار دئی
که سود ئې نه رسي پدا دنیا کښ
ژوندون ئې مه وه عمر ئې خوار دئی

کمی هیخ نه وه په ذوالفقار کښ
د روم د جیش په کاروبار کښ
چه تیغ برش کا فتنې جنبش کا
ویل هیخ نشي په هسي کار کښي

که یاري دواړه وبله رای شي
درومي له ژبي په زړه کښ ځاي شي
چه دا باريکي معني ئې بيا موندې
په هغه کس د رحمت د خدای شي

که زړه سخي لري چه مال ئې نه وي
په ځان مي وليده څه حال ئې نه وي
که باز دي واره هنر د ښکار لري
ښکار به په څه کا چه بال ئې نه وي

که سترگي نلرم چه هسي گوري
بې د عينکو د کتاب توري
پيرې تتي کړې شکر وکاره
چه لا پرې وينم د آسمان ستوري

که باد ئې يوسي په هوا سخ سخ دي
که شکر خور شي مگس مگس دي
که ئې دولت وشي که دانشمند وي
دا ئې هيڅ مه گوره ناکس ناکس دي

که سحر د سترگو غمزې ئې دا دي
لکه چه ستا دي بلا دي دا دي
خوې خبري د خوړې شكري شوې
مښکو گلاب د په کښ ادا دي

گل دَ گلابو نیست و موجود شي
لکه موجود دي هسي نابود شي
که بوي ئې پاتو شي په ابگينه کښ
په هغه بوي ئې هر څوک خوشنود شي

کناس که واغندي ورېښميني رنجي
بل څه به نشي په تېخي پنځي
که ئې د منکو په نافه کښ واچوي
خپل بوي ښکاره کا په هر ځاي هنجي

که بادشاهان دي که دورېشان دي
که په دا منځ کښ ښه ښه ځوانان دي
که په زرگونو کالونو پايي
عاقبت واړه د گورستان دي

کبلي چه پريوزي مور ورته ودري
په دوه درې مياشتې په پيو ولري
که پرورش دئ د کبلي که څله ده
څوک ئې په زړه کښ د هوسيو وکري

که ورور ناکس دئ پخوي کښ کس دئ
دا خوي به دي لري ورلره بس دئ
د مشر ورور به آب پځاي لري
ناز به د کشر وړي څو ئې دسترس دئ

کار ئې بنکاره شي وڼه چه بر واخلي
يا خورډ ثمر واخلي يا تريخ ثمر واخلي
فرزند هم هسي د وني کار لري
يا ښه هنر واخلي يا بد هنر واخلي

که سر د ښځي سپيني وړی شي
زړه ئې و غين ته هره گړی شي
سړی نه دی لکه پېړی دی
چه غين پرې ولاړ شي هاله سړی شي

که نادانان دي که هونياران دي
گمان دا مکړه چه بېکارن دي
خواره ترخه ئې واړه پکار گڼه
چه پيدا شوي پدا باران دي

کمال د کفر تر ناقص دين ښه دی
يار درست گمان ښه دی يا درست يقين ښه دی
چه کله دا شي کله هغه شي
دانا ته کله مذبذبين ښه دی

که لوي نعمت دی دروغ صورت دی
که لوي دولت دی د نېکو نيت دی
چه دا ئې نه وي مزه ئې مه غواړې
که بادشاهي ده که سلطنت دی

که ځان د وپېژانده هاله سړی یې
کنه و ما ته د خره څړي یې
اول هم هیڅ وې بیا به هم هیڅ شې
چه روغ وي مات شي هغه گړي یې

گربوان ئې تل تل له گله عار لري
مژگان ئې تل تل کشته بسیار لري
چه ئې ځما غندي دلبره بیا مونده
هغه له نورو سره څه کار لري

گوره پرې غور کړه شپېلی څه وائي
بېلتون پر ورغي هر گوره ښه وائي
سینه ئې گوره څو ځایه سوې ده
زار د فراق کا نور څه هیڅ نه وائي

که سود دئ سود د سجد دئ
بهر تر درستي دنیا دا سود دئ
نه به تل ته وې نه به د سر وي
سجد له سره سره موجود دئ

کپو چه هسي په منډه دانگې
پاسه د ولاړ شي په بهار څانگې
دا کار د بد نه دئ بلا د دا شوه
په ساړه وچ شي هېته زانگې

که ډېر هونبیار یې یا مرنې یې
په خوشخوئي کښ شکر گني یې
مدار په بخت دې چه بخت مدد نکا
هم هيڅکاره یې هم لېوني یې

که ورته وايې کله پوهېږي
قرآن که لولي کله گروهېږي
د پلار په پند ئې وتنه نه وي
بدان پخپلو بدو ستوهېږي

که لعل و دُر او ياقوت الماس دي
واړه دا ناس دي واړه دا ناس دي
چه ناس د نه وي په سيند کښ پرپوزه
که جواهر د بيرون تر قياس دي

که شير مردان دي هغه ځوانان دي
چه درست دښمن سره په خوي شادان دي
تل خوښ له ديو ياران دوستان دي
تل ترې په طمع لا دښمنان دي

که د غندنې که د صفت یې
کمي د نشته هسي صورت یې
غندنه هونبره چه د دوزخ یې
صفت د هونبره چه د جنت یې

که زره مي دا دئ غليم خما دئ
غليم خما دئ که زره مي دا دئ
مين په چا دئ د چا آشنا دئ
د چا آشنا دئ مين په چا دئ

که شوک ايغر دئ که شوک اخته دئ
هر شوک په خپلي چاري اخته دئ
شوک سره ميني شير و شکر کره
شوک سره گوره اور او پخته دئ

که ډپر دولت لري ډپري مستي
دا واره هيخ دي بي تندرستي
که پرې پوهېږي خو تندرسي ده
چه حلاوت لري ستا د هستي

که هر خو بنه شي بيا د بادشاه شي
لبنکر دولت لري صاحب د جاه شي
بيا به تنها درومي د گور و خوني ته
په خپل عمل به هاله آگاه شي

که تور هاتي دئ که سور اسد دئ
نور خه ئې مه گنه د گور لحد دئ
غوښي هلوونه ئې د خلقو و خوړل
پرې نه مېږي هر گوره بد دئ

که کرم که نه کرم دواړه بلا دي
که ورم که نه ورم دواړه بلا دي
که خورم که نه خورم دواړه بلا دي
که مرم که نه مرم دواړه بلا دي

که سوختگان دي که آموختگان دي
د رنگ د زړونو افروختگان دي
خدای ئې روزي کړه بنادي ئې خپله ده
چه د غمونو اندوختگان دي

که د راحت دئ که د محنت دئ
که د صحت دئ که د زحمت دئ
که خاندې خنده که ژارې ژاړه
دا به د تل وي خو د صورت دئ

گلزار ته راغله ختي گلگوني
د مخ شغلې ئې تر نمر افزوني
پرخه پرې نه ده پرته له شرمه
تر هر هر گل شوې خولې بيروني

که د جتانو څه برکت وي
يا ئې څه عقل څه مصلحت وي
د هندوستان سره د هيچا کار نه و
برخ هم د دويو د شلطنت وي

که دَ غلیم سره جنگ او مصاف ښه دئ
که مرد یې زړه خو ورسره صاف ښه دئ
ما چه نظر وکړ چه تجربه وشوه
دَ هري چاري عدل انصاف ښه دئ

کانې یاقوت دي گیاه کیمیا دي
شناخت ئې هغه لري چه څوک ښیا دي
فرق دَ سړیو تر منځ بېشماره دي
ځني سړي دي ځني چارپا دي

که فهم وکړې ستر گوته خس بس دئ
نعمت چه رد کا ورته مگس بس دئ
ایمان ډېر ښه دئ هم ډېر قوت لري
زوال ئې مه وه ورته وسوس بس دئ

گل ئې له مخه د خوبی انځور غواړي
خواړه ئې شهد له شونډو پور غواړي
ډېر ئې په طور دَ شیخ صنعان کړه
سترگي ئې ښه ښه شیخان لا نور غواړي

که آدمزاد دئ په ښه صورت دئ
ښځي دَ سپیو په طبیعت دئ
ښې ئې ښې سپی دئ بدې ئې بدې
لا ترې بترې په خوي خصلت دئ

لکه گټنه د مال هنر لري
هسي خوړنه د مال هنر لري
لکه بازنه د مال هنر لري
هسي ساتنه د مال هنر لري

لکه پري يوه سري
په مخ مهوشه عنبر خري
هار ئې پغاره د سرو گلونو
بخت کره له ما سره غاره غري

ليلي مجنون ته وي په بيابان تنې
ولي له خلقه يې هسي گنې
ويې ما څه پوښتي مگر تا زده
تا يم له خلقه گنې پريسي

لکه په ونو باندي خزان راشي
پيري هم هسي پخپل آوان راشي
خزان د ونو خوبي تاراج کا
پيري هم هسي په زيان د ځان راشي

له طبيبانو عالم دوا غواړي
له دروېشانو خلق دعا خواړي
خدایه د هیچا محتاج ئې مکره
هر څوک له نورو خوشحال له تا غواړي

لوگي که هر خو دَ اور فرزند دئ
کار ئي وَ هر چا و ته خرگند دئ
چه نور ئي نشته اور به باله نشي
خه شو که پورته په باد بلند دئ

له شبره شبر زبيري له گرگه گرگ زبيري
له بازه باز وي له چرگه چرگ زبيري
هر شوک خپل اصل و ته رجوع کا
خطا که نه وي له بزرگه بزرگ زبيري

لوئي په خدای بنائي يو ذوالجلال دئ
خو ورته خواست کړي هونبره حلال دئ
دا نور خواستونه واره حرام دي
که لبر و ډېر دِ وَ چا ته سوال دئ

لعل له کانه په بدخشان کښي
لو لو له بحره په لوي عمان کښي
په ځگر خون خپري دا دواړه توکه
که فکر وکا سړی پځان کښي

لکه کتوه په لمبو يشي
خما دننه په زړه هغه شي
له چا به خه لره مانه پزړه لرم
خورد يم دَ خپلو ترکو په غشي

لاس مي که هر خو په دنيا بنخ دئ
نه چه دولت مي د غاري مخ دئ
زه ئې مېره يم دنيا مي ژگه ده
زړه مي په هر څه ورباندي يخ دئ

لکه په تا کښ شته نشته په چا کښي
نه په کانونو نه په دريا کښي
دربغه خوشحاله خټکه دربغه
چه تل به نه وې پدا دنيا کښي

لرگي چه و توري هاله ترې تير شي
په ښکر هنر وکړي هاله زهگير شي
تر درس چه ووزي علم حاصل کا
تر سر چه تېر شي سړي امير شي

لگر که هر خو تر باز تيز پر دئ
په هره چار کښ د باز نفر دئ
کوټه که هر خو تر تازي ښه زغلي
بيا خو په قدر تر تازي کمتر دئ

لوئي په خداي ښائي يو هسي لوي به وي
په ورځ د حشر چه گفتگوي به وي

دَ نورو پانیو په شست و شوي به وي
غم به دَ حان نکا امتي جوي به وي

لبان دِ نه دي آبيات دي
آبيات دي صفوت صفات دي
چا چه نوشلي هغه يو خاڅکي
په هغه خاڅکي ديدن دَ ذات دي

لکه چه ډېر دي نیک بخت عاقل وي
بويه لوئي مي اوس يو په سل وي
دېرش دي که خو دي دريغه ارمان دي
په هونبره زويو کښ يو دوه قابل وي

مټ کړه قابل شه چه څوک قابل شي
دَ بخت و ستوريو ته مقابل شي
قابل چه نه وي دولت که بيا مومي
بقا ئې نه وي حال ئې څه بل شي

مټ په هنر کړه هنر په کار دي
مور پلار به خو کړې هنر مور پلار دي
فخر په زر مکړه په ښه پدر مکړه
فخر په دا کړه که هنر دِ يار دي

مزري خپل ږغ لري گيدر خپل ږغ لري
هر يو د خپلي چاري دغدغ لري
گدای د خپلي جونگری غم کا
بادشاه د ملک د حشم ږغ لري

مردان هغه دي چه همت ناک وي
د ننگ په کار کښ چست و چالاک وي
کار چه آغاز کا انجام ئې فرض گڼي
په زړه هم پاک وي پخوله هم پاک وي

ملوک چه عدل، عقل، کرم لري
اندوه ئې کم وي له چا شه غم لري
چه دا ئې نه وي د خان غليم دي
خان به پخپله عالم ته گرم لري

مرد خو غيرت لري هونبره بهتر دي
خو صداقت لري هونبره بهتر دي
خو جنگيالي وي خو ننگيالي وي
خو سخاوت لري هونبره بهتر دي

مپړه هغه دي چه صبرناک وي
دور انديشي لري په لمن پاک وي
چه دا ئې نه وي په سر ئې خاوري
گنده ئې عمر گنده ئې ژواک وي

مېلمه په تاو راغي په لاس کښ تيري
اول ئې غوښت^۱ غوښتل اوس سپيني وريږي
دا هم لا پرېږده و آس ته گوره
کوري غوري غواړي اوربشي ويږي

موږ هم هغه گڼه چه زړه ئې موږ وي
سترگي مړې لري که زوږ که ووږ وي
که ډېر دولت لري چه طمع خواست کا
د گدائي و کار ته جوړ وي

مينه په هر چا چه د خه د پاره شي
بقا ئې نه وي زرکاره کاره شي
په حقاني وي مقصود هيڅ نلري
د هغې ميني به تل ننداره شي

معشوقه کومه چه طربناکه وي
ناز و نياز لري په حسن پاکه وي
نه دروغجنه نه قهر جنه وي
نه بد خوراکه نه بد پوشاکه وي

مگر چه کښل کا دا کاتبان دي
واړه خوشخط کښ سره يکسان دي

خُني مشکني کښ خُني کنجکي
دَ چا تر دُرو حرفو نه گران دي

ملا په علم په کتاب نازبېري
حاجي دَ حج په ثواب نازبېري
غازي دَ توري په باب نازبېري
خوشحال په فضل دَ وهاب نازبېري

مهينه توره خو رنگ تمام وري
خُني ئې گېډه يا يو اندام وري
خُني مخ واړوي نوغي وَ نکا
دَ هغو تورو ناحق خوک نام وري

مؤمن هغه دئ چه جوړ يقين لري
وېره له خدايه اندوه دَ دين لري
بار دَ هر چا وري خپل بار پچا نبردي
ښه ئې کردار وي ښه همنشين لري

مزري چه ډېر گوري ترس دَ ترې کم شي
چه درته غوړښ وهي پڅان دَ غم شي
واوري وهلي اژدر خوړل نکا
چه نمو ئې تود کا هاله ستم شي

مرد به غيور وي مرد به صبور وي
هم به په عفو په کرم مشهور وي
نامرد هغه دې په حقيقت کښ
چه دا خو توک ئې له دله دور وي

مردي د هيڅ ده که په زړه شېر نه يې
څخو خو وشه که زړه ور ډېر نه يې
تر سر چه تېر شې وېره هيڅ نه وي
وېره د هونېره ده چه تر سر تېر نه يې

موره طوطيان يو په بن راغلي
گلونه گورو کښلي ښاغلي
خو مو قسمت وي پکښ به اوسو
بيا به ترې درومو زړونه داغلي

مرگ وي هم رنځ وي هم ناتواني وي
عمر په غم کښ په پرېشاني وي
د ښو ښو جونو د ديدن دپاره
يا سل يا دوه سوه کاله ځواني وي

مېړه د توره ورکړه وفا لري
ښځه د حسن شرم حيا لري
نوري پوښتني ور ځني مه کړه
هر څه به ښه لري هغه چه دا لري

مکړه نادانه د نکړو کار دی
دا چه پرې خپږي غاښي دشوار دی
خود کمزوري زبون لیده شي
چه د پریني دا هونیره بار دی

مزري پخپله ما ته نظر لري
له بله د ده کله حذر لري
گیدر چه بنکار کا د شلاندو ملاندو
خوري ئې له ترسه نظر لبر لري

مقبول د خلقو په غم کښ ډوب وي
مقبول چه نه وي هر گوره خوب وي
چه نیست ئې ځان کړ له عیبه خلاص شول
چه ځان ئې هست کړ هغه معیوب وي

مینه چه تېره د سړي تر هډه شي
درومي دننه په ماغزه کښ گډه شي
د هغې میني زوال هر گز نه وي
د هډ د پاسه ساعت ډډه شي

مؤمن هغه دی چه ترس د خدای لري
چه ترس د خدای لري زړه د پځاي لري
مؤمن د غم نکا د گناهونو
چه گناهونه د شیطان په رای لري

ملک دَ کلي چه دَ چا سپک وي
دَ کلي مال به ئي بُخِي هلک خوري
تل چه په کور کنب مېرمن نابوده وي
پي ئي پيشو ختي غله ئي ميرک وري

منت دَ خداي ښه دئ نه دَ وگري
دَ ختکي نه دَ يوه زري
که مست سنگان دي بار به دَ چا نه وري
غوايه تر بار لاندي پرېروده چه رخري

موره مزري يو په ښکار راغلي
دَ ښکار غمونو زړونه داغلي
چه بخت ئي بد وي ښکار ئي هم بد وي
ښه ښه ښکارونه کا په بخت ښاغلي

مغل پښتون سره په پيچ و تاب دي
چه پښتانه گورم خانه خراب دي
ښه ښه ځوانان شته په پښتانه کنب
چه لاس ئي نه رسي خانه خراب دي

ملا هر گوره په ځان مغرور يي
بحث جدل کړي په هر چا سور يي
زه د دننه په حال خبر يم
ځما په پوهه يو تش تنبور يي

نامرد به گزري دَ پلار په نام پسي
خوانمرد به گزري پخپل صمصام پسي
دولت مخ خت لري خت ئې په نورو وي
مخ دَ دولت دئ په نیک فرجام پسي

نن بيا خپل بخت ته خما تسليم دئ
خورم به اوسم فال مي دَ ميم دئ
چه درد و غم کښ خما غليم دئ
را آلتلي دَ نصرت نسيم دئ

نصرت هورې وي هورې چه شخوند شي
دولت هورې وي چه کار په سند شي
په وخت دَ پيني^۱ لستوني ډېر غري
په وخت دَ توري که ښکاره مړوند شي

مردان هغه دي چه همت ناک وي
په هره چار کښ چست و چالاک وي
که غم پرې راشي پروا دَ غم نکا
خواړه له هر چا په زیست په ژواک وي

نظر که وکړې اوُه آسمانه دي
اوُه آسمانه دي اوُه جهانہ دي

۱. پینل یعنی پخول پختن.

اسرار ئې هیچا موندلی نه دی
خبری دپری په خو خو شانه دی

نه به په بیارته عَما عَوانی راشی
نه به بیا دَور شاه جهانی راشی
یو زوی می نشته دپرش دی که خو دی
چه بد پده کنب عَما خانی راشی

نفس و شیطان سَره یو تین وجود دی
په دوه صورته سَره نمود دی
دواړه مردود دی په شریعت کنب
چه د مردود منی هغه مردود دی

نن په نظر راغله یوه تری
زنه ئې سبب وه شونډی نری
بله به نه وی هسی دلبره
نه په خشکې نه په تری

ناکس هغه دئی چه اصل بد لری
د نیک خواهانو نصیحت رد لری
د حق دارانو د حق پروا نکا
آدم لیده شی خصلت د دد لری

نوکر ژوندي نه دی کار ئې د مړه وي
خپل زړه ئې نه وي د صاحب په زړه وي
چه ورته حکم د خپل صاحب وي
که هر خوگران دي هم ئې په وړه وي

ناست په گلزار کښ یار په کنار کښي
باده گردانه مطرب پکار کښي
دا حال چه زه لرم پخپل دیار کښي
بادشاه ئې نه لري په هندو بار کښي

نن ډېر نېکخواه وي سبا بد خواه شي
نن ډېر گمراه وي سبا په راه شي
زړونه په حکم د کردگار دي
قضا ته گوري چه شوک آگاه شي

نه به خُما غُندي بل ننگيالي راشي
نه به خُما غُندي بل جنگيالي راشي
خټک لا پرېږده په درست افغان کښ
عجب که هسي فرهنگيالي راشي

نه ئې حساب شته نه ئې څه شمار دي
خلق د طمع له لاسه خوار دي
سړی به څه وايې ماهي مرغونه
په دام چه بند شي د طمع کار دي

ناکس د وڅوري د سترگو کسي
دا نادانان د وگړي کسي
لعل گوهر پرېږدي له خپله لاسه
په لاس مشکني کنجکي نيسي

ني چه واهه شي وايې عذاب دئ
چه غيبتونه کړې مگر ثواب دئ
غيبت تر زنانه تېري يادېږي
ني منع شوي په کوم کتاب دئ

ناز به د زه وړم چه يار ځما يې
چه بد د ښه گڼم خو راته وايې
غمه هيڅ مه درومه ځما له ځانه
چه ته ځما سره ځنېن آشنا يې

نظر د هر چا پخپل بهبود دئ
په زړه د هر چا خپل خپل مقصود دئ
هر يو په زېرمه د خپل وجود دئ
هر څوک هغه کا چه خپل ئې سود دئ

نن مي و ځان ته دا نصيحت دئ
اميد پزړه کښ گنده زحمت دئ
اميد چه پرې کړې له غمه خلاص شي
د ياس په ملک کښ عجب راحت دئ

نن شپه مي تللي له دله زنگ دئ
د شاه په زلفو مي وهلي چنگ دئ
تمامه شپه ئې په سينه پروت وم
راپوري واړه د زعفرانو رنگ دئ

نياز د بي نيازو سره د كړونه دئ
د بيدردانو منت د ورونه دئ
طباخ كه خور وي چه جوته شوي وي
كه مري له لوري هم د خورونه دئ

نومي پرې نه يښ فراق په كام كښي
ستري مرغه يم نښتي پدام كښي
د خوښي جام مي هسي نسكور شو
چه شاخكي پاتو نشو په جام كښي

ناسته ولاړي د په خرڅښې دي
ډېري فتې د په سترگو كښې دي
په زړه مي واړه لكه مرهم لگي
د تا ناسازي تر سازو ښې دي

واړه مستان دي چه مخ زيبا لري
د خپلو تورو سترگو صهبا لري
باور ئې هيچري په وعده نه بويه
په خوله به تل تل سبا سبا لري

واده خوک مه کانی واده بلا دی
غصې ئې ډېري دي غم ئې والا دی
چه د عيال په زنجير بندي شول
تر هره بنده دا بند بلا دی

وجود په مثل د گينه دی
خواني ئې څه ده لکه خواره دی
خواره چه ولاړ شي پاتو ئې ژاوله شي
قدر د ژاولي بې خورو څه دی

وايې د خوني شاهتير د وُل لري
کور دی تنکي دی لنډ دی خلل لري
زه هم پوهېرم د زلزلې ده
تکيه دا خونه د عزو جل لري

وخت به د ژمي وي که وخت د ووري
چه به را واغندي د مرگ خرخوري
ما به په تورو خاورو کنب وچوي
پکنب به پرېوزم زه بوډي بوري

ویل له باغه شي له راغه څه وايي
صفت د گل شي اغزي خوک څه ستايي
رانځه زېب نکا په ږندو سترگو
که ناز کا ناز په بدرنگو نه بنايي

واده شوک مه کاپي ودونه غم دي
د دې غمونه له عمره سم دي
سخ د هغو دئ چه لوندان دي
په غم نيولي د يوه دم دئ

وايې په زړه د غمونه خونبره دي
خو د ناسازي را سره هونبره دي
هر چه مين شي خما په پوهه
د قهر ولي مزري برونبره دي

واده د هر هر پسرلي هر کال وي
بنځه د خوانه آس د نيم زال وي
دا واره توکه د دولتمنو دي
خني د تبستي شوک چه کنگال وي

وفا به هيچري له کمذاته نه مومې
که همه عمر په زړه د ده درومې
تپوس به باز نشي زاغ به طوطي نشي
په تربيت ئې که بوعلي مومې

وخت د زوروالي دئ د خوانی نه دئ
که د د خوان په ياری زړه دئ
جور و جفا وړه ورته نفر اوسه
دا کار په عشق کښ ور سره ښه دئ

ورته حيران شم که دانايی دئی
دَ جنسَ جنسَ چه آشنایی دئی
هر خوڪ چه خپل اصل سره وصلت لري
له بله اصله ئې جدایی دئی

وايې صوفي شه صوفي دِ ته شې
درومه نا اهل شېر' سو سپيته شې
که يار ساقی دئی عمر باقي دئی
لا به د میو نبېنې کرم تشي

واړه غلط دي خوڪ چه خپل ځان ستايي
کبر لوئي کا پرېشان پرېشان وائي
که هر خو لوي شي سپری بيا خاوري دئی
خوشحاله کبر لوئي په خدای بنايي

ونه به ولي تازه ولاړه وي
چه ويخ ئې نه وي خوبي ئې ولاړه وي
اوبه باد خاوري ورکړه بويه
ويخ ئې قائم شي چه دا څه واړوي

هر خوڪ پخپله وعده قضا وژني
ومړي فنا شي نه ئې بيا بيا وژني

۱. محشي ورته ليکي يعني خس يې، ځکه چه خس په حساب د ابجد (۶۶۰) دئی.

خو خو مرگونه را باندي راغله
د يار بېلتون مي تر مرگ پخوا وژني

هغه چه کاندي عزم کشي
هغه به مومي دپري خوښي
خاوري شه خاوري چه گل لتا کپري
اور به در بل شي په آشي

هغه چه عهد قول پيمان لري
پرې مي سلام دي دين و ايمان لري
خوک چه د دين د ايمان سامان لري
ارمان ئې کومه دي چه به ارمان لري

هغه چه کبر خود پرسي لري
خداي دي چه هونبره بالا پستي لري
کامل به هيچپري بل راي د زره نکا
اشيا د خداي په هستي هستي لري

هغه محبوبي واره فائقي دي
چه په پاكي په عفت شائقي دي
خه شو که مچ په شکوو وگرزي
شکري کله د مچ لايقي دي

هغه چه خدای بولي په هر هر ځای دي
ځني کرگس دي ځني همای دي
چه سري بوتې خوري هغه کرگس دي
چه وچ هډونه خوري هغه همای دي

همت چه لوي لري کمال ئې کم وي
بناد وي آزاد وي شاه عالم وي
چه دُون همت وي خسیس ممسک وي
که مال ئې ډېر دې نصیب ئې غم وي

هغه چه مخ لري خورې ورېشې واخلي
په وېش چه سر شي بخري بڼې بڼې واخلي
هغه چه نه کري په وړيو گزري
هغه چه وکري هغه رېشې واخلي

هندکي چه هيڅ دئ په بهار درومي
خواري له خپله شامته مومي
يو ئې وفا نشته بل ئې حيا نشته
بل ئې خواږه ځي د خواست تر کومي

هغه چه توري د بري په وخت وهي
هغه ئې واړه د بل په بخت وهي
سپاهيان د طمع د خپل مقصود وي
د تنگځي توري څښتن د تخت وهي

هغه چه مخ کا په خود کامی
پرې به ور درومي بې آرامی
رند یم اوباش یم عاشق قلاش یم
اندوه می نشته د بد نامی

هنر چه نلري که می پسر دی
چه شوک ئې یاد کا درد می د سر دی
چه بیگانه وی چه یگانه وی
یا می لبمه دي یا می خگر دی

هغه مزري ندی هغه کفتار دی
چه بل غم نلري غم ئې د غار دی
چه ئې له ماتي گیدر هم وازدي خوري
که سبه دی سبه خو د مزريو سکار دی

هوسيار به هر کله زمانه ساز وي
په دانائي به ئې د کار آغاز وي
نادان به هيچېري پدا خبر نه وي
په هر هر کار به ئې بې خايه راز وي

هوسيار به هر چېري په زړه ډرن وي
په جنگ چه ورشي نور به تورزن وي
نادان به تورو وته هوس کا
چه توري وېرېني نور به ريخن وي

هاتي ته گوره حال ئې معلوم دئ
خلور ئې پښې دې يو ئې خرطوم دئ
که يو ئې نه وي پدا پنځه کنښ
که هست و مست دئ نيست دئ معدوم دئ

هسي بل هم گڼې لکه چه ته يې
هر څوک به ښه گڼې په ځان که ښه يې
که ته مؤمن يې هر څوک مؤمن گڼې
هر څوک کافر گڼې که کافر ته يې!

هر چه د تورو زلفو مېرمني دي
په تورو ږيرو باندي مينې دي
د سپينو ږيرو بلا په دويو شه
ولي له واره په زړه عمجنې دي

هغه چه شرم د خاصو عامو دي
که زويه وروڼه د نيك فرجامو دي
د مړو په رنگ شه په مزکه رنگ شه
چه بد نام كړوني د څو ښکنامو دي

هوسيار غليم به په خوله جنگ غواړي
ډېر به تر جنگه په آشتي وياړي
عمر خو يو دئ چه په غم درومي
دا هسي عمر د وبا ونگاري

هوسيار به هر كله فهم په دم لري
نظر په عين پخپل قدم لري
دم غنيمت گڼه په هيڅ مغرور مشه
که دلگير کښېني اسمان څه غم لري

هغه چه نمونځ نکا که د خپل پلار دئ
ادب ئې هيڅ مکړه په دين کښ خوار دئ
پرېږده چه ومري زړه سوي پرې نه بويه
که په فاقه کښ ليل و نهار دئ

هوسيار به نه وي چه احمق ته پند وائي
خوږې خبري خرونو ته نه بنائي
خواره د خرو نه دي د آدم دي
چه ئې خوراک زده چه ئې مزه ستائي

هندو چه بت وته هسي نسکور دئ
مؤمن مخ يښي د کعبې په لور دئ
دا دواړه توکه رسم و عادت دئ
اوده عالمه! مطلب څه نور دئ

هوسيار به چشت و چالاک بيدار وي
په هره چاره به ژر خبر دار وي
ډېر به عمل لري، لږ ئې خبري
په هر زمان به ئې نظر پکار وي

هونبیار به هیچپری له خانه خوښ نه وي
پخپل دانش به فضول سرکښ نه وي
چه دیرینه وي چه تجربې لري
په کار و بار به د هغو بې اش نه وي

هنر په دوې ورځي ښکاره د کس شي
عیب ئې ورو ورو ښکاره پس پس شي
یو شان مرغی نشي د سړي له ځالي
ورځني باز او کارگان کرگس شي

هغه چه قول قرار متین لري
دولت د دین د دنیا قرین لري
چه دا ئې نه وي نور څه ئې مه گوره
که ښې ښې چاري د دنیا د دین لري

هاتي چه ومري بوي ئې پیدا شي
په لاري تلوني چه څوک پرې راشي
پوزه نیولې ځني تېرېږي
خلاصي ئې نه وي یوه بلا شي

هنر جوهر راوړه د لوئی ستوري
که دا د نشته ته یې کمزوري
هسي به اوسې که عقل هونښ لري
چه د خدا نشې کاسه نسکوري

هوسيار به نه وي چه نادان ته پند وائي
خره ته خبره د قند و خوند وائي
په هر هر ټوكي كښيده نه كېږي
ولي به هر چا ته پند خردمند وائي

هوسيار به هر چېري محتاج د پند وي
پند په ده باندي بهتر تر قند وي
نادان به هيچېري د پند پروا نكا
پند به په ده باندي د حنظل خوند وي

هنر چه نه لري كه د پسر دئ
سړي ئې مه بوله يو گاو خر دئ
كه هر خو زور لري كه هر خو زر لري
تر دا همه واړه بهتر هنر دئ

هغه استاد گڼه چه درته څه ښئي
كشر هم مشر وي چه درته ښه ښئي
په سپينه زيره به ئې منت لرم
كه ووركي راشي راته څه وښئي

هوسيار به هيچېري بې پنده نه وي
كار او گفتار به ئې بې خونده نه وي
چه عقل نه لري بد نفس بې شرم وي
فكر ئې هيچېري بې شخونده نه وي

هميش به هيڅوک په دنيا نه وي
په وار په وار به ورځني تله وي
مرغونه راشي په باغ کښ کښيني
بيا ئې د باغه نه الوته وي

هر يو تر بله بهتر ځان خپل گڼي
نشته چه ځان به کهتر تر بل گڼي
په خپل خپل عقل هر څوک غره وي
په هره چاره کښ خپل ځان عاقل گڼي

يو تور بورا دئ بل تور جعل دئ
قسمت د دواړو سره بېل بل دئ
بورا په بوي د گلو نو پائي
تل و گندگي ته جعل اړل دئ

يار د خوشحال دئ خوشحال د يار دئ
که وفا دار دئ که جفا کار دئ
د عاشقانو چه څه اسرار دئ
د رقيبانو باندي څه کار دئ

يار که څه يار وي له ځوانه زور بڼه دئ
تل به د نياز وړي و نياز ته جوړ بڼه دئ
بل فکر نشته د سوات په ملک کښ
که زور که ځوان وي تر وړي مور بڼه دئ

یو خه خارښ دئ چه هویدا شي
په خو خو رنگه سره شیدا شي
عیب تر شا کا په لپونتوب کښ
د دوو په منځ کښ دریم پیدا شي

یا ښه ځوانان دئ یا ښه اسان دئ
چه ورته گران شي مشکل آسان دئ
د چا چه نه وي دا دواړه توکه
عیب ئې مه کړه که هر اسان دئ

یو چه مین شي د بل پر رخه وي
چه سره بېل شي باندي ئې سخته وي
گل که ښه نه وي بلبل به خه کاوه
مینه په هر خه د خه دمخه وي

یو مست د میو خو پیمانې لري
بل د جانفلو یو خو دانې لري
خبر په حال د مستانو نه دئ
د خپلي چاري سل افسانې لري

یار به د یار په یاری ویاړي
په هره چار به ئې ښېگړه غواړي
که یار ئې خاندي دئ به هم خاندي
که یار ئې ژاړي دئ به هم ژاړي

يو لوي تر غرونو فکر را پېښ دئ
نه پلار نه زويه نه د چا خوېښ دئ
زر گناهونه په استغفار بخښي
دا خدای هونبیار دي نه چه يو هېښ دئ

يار ئې په مهر په محبت شي
بکښ له پسه هنر حکمت شي
چه نه ئې دا وي نه ئې هغه وي
آخر په دواړه لوريه زحمت شي

ياغي بازونه يو يو باز دار نيسي
خه چرگي نه دي چه ئې هر خوار نيسي
د هري چاري اسباب پيدا کړه
افسون د زده کا هغه چه مار نيسي

يو دئ چه هر کله حلوا شيرينه خوري
بل دئ چه تل تل اوگره جوينه خوري
په مرگ به دواړه سره يو رنگه وي
د گور چمجي به ئې غوښي په مينه خوري

يار مي د سپرو تر منځ اوم دى'
چه څوك ئې نه ستايي په حسن گرم دى'
چه را بنكاره شي په ما رڼا شي'
چه مخ ئې نه وينم په ما تور تم دى'

۱. يعنى په اوو ستورو كښن چه شپږ نور سيارات دي، اوم زما يار دى چه هغه نو لمر دى.

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**